

Matiyu

To tekepo Matiyuye hogugu

Matiyu booka goo eyo bei

Matiyu yo Yesu o hamamee dili odoo 12 ee ma kulodu hee yoso. Yo o hu hee Libai deliso. Yu odooso Yesu mapoo tei talame to hogugu hagee yayo dimapoo teneeso. Esiga yayo to hogugu hagee ma kulodu Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo taka goo ee Yesuye medee tobuloso tomo sileeso. Osoloso Yesu Yu odooso bamelee Kelisoso.

Yesuwo amawe dio (Luka 3:23-38)

¹ Yesu Keliso yo Deibidiyo amawe, osoloso Deibidi yo Eibalahameeyo amawe. Esiga Yesuwo amawe dio dia hu hagoso.

² Eibalahameeyo owolo Aisek, osoloso Aisekeeyo owolo ee Yekob, Yekobeeyo owolo ee Yuda, osoloso Yekobeeyo owolo dio abo.

³ Osoloso Yudayo owolo ee Peles dio Sala dio (osoloso egee bia dia owee ee Tamala), osoloso Peleseeyo owolo ee Heslon, osoloso Hesloneeyo owolo ee Lam.

⁴ Osoloso Lameeyo owolo ee Aminadab, osoloso Aminadabeeyo owolo ee Nason, osoloso Nasoneeyo owolo ee Salmon.

- 5 Osoloso Salmonowo owolo ee Bowas (Bowaseeyo owee ee Leihab), osoloso Bowaseeyo owolo ee Obed (Obedeeyo owee ee Lut), osoloso Obedeeyo owolo ee Yesi.
- 6 Osoloso Yesiyo owolo ee wiligi odoo to-boloso badebei Deibidiso. Deibidiyo owolo ee Solomono. (Solomonowo owee ee daga Yulayayo osobo.)
- 7 Osoloso Solomonowo owolo ee Lehobowam, osoloso Lehobowameeyo owolo ee Abiya, osoloso Abiyayo owolo ee Asa.
- 8 Osoloso Asayo owolo ee Yehosapat, osoloso Yehosapateeyo owolo ee Yeholam, osoloso Yeholameeyo owolo ee Yusaya.
- 9 Osoloso Yusayayo owolo ee Yotam, osoloso Yotameeyo owolo ee Ahas, osoloso Ahaseeyo owolo ee Hesekeya.
- 10 Osoloso Hesekeyayo owolo ee Manase, osoloso Manaseyo owolo ee Amon, osoloso Amoneeyo owolo ee Yosaya.
- 11 Yosayayo owolo ee Yekonaya, osoloso Yosayayo owolo dio abo.

Biame domo omapoo Isalael odooso odoo abo sabolo ha temeleso, diba Babilon mi mapoo dabalame iyado diso. ¹² Esiga Isalael odooso Babilon mi mapoo dala ma kulodu debei biame omapoo Yekonayaye giso holo soomagooso, o hu ee Selatiyel. Osoloso Selatiyeleeyo owolo ee Selubabel.

- ¹³ Osoloso Selubabeleeyo owolo ee Abiyud, osoloso Abiyudowo owolo ee Eliyakim, osoloso Eliyakimeeyo owolo ee Asol.

- 14 Osoloso Asolowo owolo ee Sadok, osoloso Sadokowo owolo ee Akim, osoloso Akimeeyo owolo ee Eliyud.
- 15 Osoloso Eliyudowo owolo ee Eliyasal, osoloso Eliyasaleeyo owolo ee Matan, osoloso Mata-neeyo owolo ee Yekob.
- 16 Osoloso Yekobowo owolo ee Yosep. Esiga Yosepeeye Meli huso. Osoloso Meliye Yesu edebeeyo takolone Keliso deli ee sooma-gooso.
- 17 Esiga Eibalahameeye badebei biame omaga bei mooloogooloso di wiligi odoo Deibidiye badebei biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso. Osoloso wiligi odoo Deibidiye badebei biame omaga bei mooloogooloso di Babilon odoo oso Isalael odoo dala ma kulodu gilimado di biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso. Osoloso abaga bei mooloogooloso di Yesu soomagoo biame mapoo, Kelisowo amawe dio 14 odoo hagee biaso debeiso.

Yesu Keliso soomagoo

(Luka 2:1-7)

- 18 Yesu Keliso soomagoo goo ee egeesee moloso. Owee Meli Yosepeeye hulame dadagoloso debeiso. Esino diba huilega dobolone, Meli yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodoo goo ee eyo nediliyo ogoloso gooleedooso. ¹⁹ Esino Yosepeeye goo hagee duloso, gowoolone Meli pagalame gooleeso. Esino Yosep yo Godeeyo howo woola tekepo badeli. Esiga odoo susuga eyo howo woola Meli pagalai yo goomegele.

Egeeseelone Meli hulame dadaga ee mada pagalame yo goomogaso.

²⁰ Yosep yo goo hamaga goolone badoboome, Godeeyo momaiye oso sapootia mapoo yimapoo sibilesa egeese takaso, “Yosep, Deibidiyo amawe, no Meli hulei na ebi. Bei, yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodooloso ka badoso.

²¹ Esiga yo giso holo soomagalaiso. Egeeseega nayo o hu Yesu hedi. Bei, o odoo oso dibada goo tokenee eyo nei telega pagalame, yayo diba pidileiso,” diso.

²² Esiga Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo yimaga to taka goo oso tei dalame, goo susuga hagoso tei peledabaso. Bei, yayo egeese takaso,

²³ “Sobo obuo giso dia goo gooledele poogoo oso koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso.

Osoloso odoo susuga oso o hu ee Imanuwel dolone dabalaiso,” diso.

Hu eyo bei ee Godee ibolo hodobo badoso.

²⁴ Esemme Yosep yo tia hogabuloso Godeeyo momaiyeso yimapoo taka to ee dodolone Meli huso. ²⁵ Esino Yosep dio Meli dio hedebe delega badolone, Meliye giso holo soomagooso. Esemme Yosepeeye holope o hu Yesu hediso.

2

Giwo hesigeli odoo oso Yesu agalame di

¹ Helodeeye Yu odoowo wiligi odoo toboloso badebei biame omapoo, Yudiya mi toowa ma

kulodu Betilihem mi pepooko mapoo Meliye Yesu soomagooso. Yesu soomagoloso hamamee giwo hesigeli odoososo sibili maga Yelusalem mi mapoo sibadeeso. ² Diba Yelusalem mapoo peledoboloso egeesee takomo silesibiso, “Ibada midee mapoo dobolone egeino, giwo toowa osokoso sibili omapoo molome egeiso. Iyo giwo egee ogoloso, wiligi odoososo hee olo soomagoo doloso gooledoloso hamapoo ka sibadee. Esiga holope Yu odoowo wiligi odoososo badalame soomagoo ee kasomo? Bei, iyo o hu dokodoo poudalame ka sibadee,” dee takomo silesibiso.

³ Esino wiligi odoososo Helodee sabolo osoloso Yelusalem mapoo debeli odoososo susuga sabolo osogoo hagee duloso diya gooleeso. ⁴ Egeeseelone Helodeeye tei moso wiligi odoososo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoososo gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Godee maga to tolosokokodo takomo silesibili odoososo takolone Keliso kamapoo soomagalaigonala?” diso.

⁵ Esemediayo nei egeesee takaso, “Yudiya mi toowa ma kulodu Betilihem mi pepooko mapoo soomagalaigona diso. Bei, Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoososo egeesee hoguguso,

⁶ ‘Betilihem Yuda mi ee ma kulodu,

Nayo Yuda mi toowa ee ma kulodu gootoowa ka moloso.

Bei, neemi omaga wiligi odoososo tabalai ee sibileiso.

Yayo mo odoososo Isael mi mapoo debeli odoososo ee bamalaiso,’ dee takeliso.”

⁷ Esemehelodeeye goohagee duloso, giwo hesigeli odoososo mapoo giwosopeledaba biame ee

gooleedalame diba mada gilimadooso. ⁸ Osoloso diayo nei taka duloso diba Betilihem mapoo diye dolone to egeesee takaso, “Niba dilesa holope egee medee esiamaleso ogoloso see wedi sibilesa amapoo takee. Egeeseega anosee yimapoo dilesa o hu dokodoo poudileiya,” dee takaso.

⁹⁻¹⁰ Esem giwo hesigeli odoososo Helodeeyo to duloso dulone, giwo diayo dia mi mapoo egei hedebe onosee see egeiso. Diba giwo egee ogoloso diya goomoga sabolo giwoso malalo dime hamamee deede diso. Diba giwo egee hamamee dodomo dime, giwoso dilesa holopeso badebei moso eyo tobudu pouni meleeso. ¹¹ Esem giwo hesigeli odoososo holopeso badebei moso eyo kulodu gadilesa egeino, holope owee Meli dio badoboome egeiso. Esem diayo gauwuloso dobolone holope eyo hu dokodoo poudooso. Osoloso emegei di bi gold molee, osoloso siga medee sisigageli bi medee tekepo, osoloso mopoodoo soo kolo mapoo hedili hageesee yimapoo teneeso. ¹² Esino diba see wedi dilame tiano, sapootia mapoo Godeeye dimapoo egeesee takaso, “Niba see wedi duga, Helodeeye badebei maga na di. Esino niba eli hee maga nibada mi mapoo ka diyadee,” diso. Esem diba to ee dodolone eli hee maga dibada mi mapoo diyadeeso.

Isipi mi mapoo kukulo di

¹³ Osoloso hamamee giwo hesigeli odoososo olo dime, gesi omapoo Yosep tiamolome, sapootia mapoo Godeeyo momaiye ososibilesa yimapoo egeesee takaso, “No hogabuloso holope sabolo

osoloso owee sabolo gilimadoloso Isipi mi mapoo kukulo di. Bei, Helodeeyo odoo oso holope egee wooloomalame esiamo sibileiso. Esiga niba kukulo dileso Isipi mi mapoo dabalame di. Niba omapoo dileso doga, niyo see wedi sibilei biame ee ayo nimapoo takalaiso,” diso.

¹⁴ Egeesee taka duloso gesi omapoo Yosep hogabuloso holope sabolo owee sabolo gili-madoloso Isipi mi mapoo kukulo diso. ¹⁵ Diba omapoo dileso Helodee towa beleso bameleeso. Esiga goo hagee tei peledabaso, Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo yimaga taka to sabolo tebilame. To ee hagoso, “Ayo mo holo Isipi mi ee poogoloso sibilame iso.”

Giso holaiso piligu

¹⁶ Esino giwo hesigeli odoo oso Helodee mapoo takalame see wedi sibilega, eli hee maga dibada mi mapoo wedi di goo ee duloso yo diya kamanaso. Osoloso yayo eyo nediliyo egeesee gooleeso, “Giwo hesigeli odoo oso giwo dia midee mapoo egei biame omaga simi dugo bakadio olo poogooso. Esiga ayo mo odoo mapoo takolone, giso holaiso dugo bakadio poogoo sabolo osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piligiye daga, holope egee sabolo wooloomalaiso,” diso. Esiga yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo Betilihem mi mapoo osoloso mi pepuso abo koola mapoo bumo di, omapoo dileso giso holaiso pepuso susuga piligilame. Esem di-ayo dileso giso holaiso dugo bakadio osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piliguso.

¹⁷ Esiga goo hagoso peledoboome Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo Yelemayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeese hoguguso,

¹⁸ “Diya goohelime Lama mi ee ma kuloduga pisa ee duso.

Bei, sobo Laiseleeye owolo dio halo ka pusumo siloso.

Esiga yo pisa koo koodobuoso.

Bei, owolo dio susuga olo piliguga.”

Yosepeeye Nasalet mi mapoo see wedi simi

¹⁹ Yosep Isipi mi mapoo osee badoboome, wiligi odo taba Helodee taso. Esem Yosep tiamolome sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso sibiles yimapoo egeese takaso, ²⁰ “No hogabuloso holope sabolo owe sabolo gilimadoloso Isalael mi mapoo see wedi di. Bei, giso holo egee wooloomalame esieli odo egee bia olo wediaso,” diso.

²¹ Esem Yosep to hagee duloso, holope sabolo owe sabolo gilimadoloso see Isalael mi mapoo wedi diso. ²²⁻²³ Esino Helodee teme, see owolo Akaleyoseeye Yudiya mi mapoo wiligi odo toboloso badebeiso. Esem Yosep goo hagee duloso mi omapoo dilei ebaso. Esem sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso see tobu sibiles yimapoo egeese takaso, “No Yudiya mi mapoo na di,” diso. Yosep yo momaiyeso egeese taka duloso see Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko mapoo badalame diso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso taka to sabolo teibaso. Bei, diayo egeese takaso,

“Edebeeyo yo Keliso dolone Nasalet odoo dalaiso,” diso.

3

*Yonee odoo howo oluguli odoo oso to taka
(Maka 1:1-8; Luka 3:1-18; Yon 1:19-28)*

¹ Osoloso Yesu Nasalet mi mapoo badoboome, Yonee odoo howo oluguli odoo oso sibilesu Yudiya miwe poogoo mi mapoo Godeeyo to egeesee takomo siliso, ² “Niba goo goolee su wudoloso nibada tokenee maga miligi pie. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei olo koola tooboo,” dee takomo siliso. ³ Esiga Yonee odoo howo oluguli odoo eyo goo maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye egeesee takaso,

“Odoos heeso miwe poogoo mi omaga egeesee idagoo,

‘Lodeeye sibilei eli moodee.

Osoloso o eli medee hoodo magee,’ dee takomoloso.”

⁴ Yonee yo kemol be too oso dugo dusa kaloso silone, gala koloso bagi mapoo gudu masi kaloso siliso. Osoloso nei yayo nali ee tapala sabolo koo sabolo nali. ⁵ Odoos susuga oso Yelusalem abaga osoloso Yudiya abaga osoloso Yoden howo palaga debeli mi maga Yoneeye taka to ee dulame sibadeeso. ⁶ Diba Yoneeye taka to ee duloso dibada goo tokenee yilige bugume, Yoneeye diba Yoden howo mapoo howo oluguso.

⁷ Esino Yoneeye odoo howo olugumolome,

3:2: Mat 4:17; Maka 1:15
Mat 12:34; 23:33

3:3: Isa 40:3

3:4: 2Ki 1:8

3:7:

Pelisi odoosusuga sabolo osoloso Sedisi odoosusuga sibilesomapoo peledabaso. Esemeyoneeye diba ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba hebise, nimapoo odoosusuga agayotakolone, niba Godeeye kamana goo egee sibomagamada pia dabalaitaiba, dee ka takana?”⁸ Esiganiyodebei goomagamani bada gootokeneemapoo teimiligi pia goo ee eligi.⁹ Osoloso niba nisonediliyo niba Eibalahameeyo amawe dioga, Godeeye kamana goomagamada pia dabalaiso, dee na goolee. Bei, ayo nimapoo taka. Godeeyimapoo kitulugumoloso, yohagososee Eibalahameeyo amawedio palai.¹⁰ Esigakabee homobei mapoo olomagoo moloso. Esigahomokaso ko tekepo pelegamologa, homo egee holosodou mapoo toodalaiso.

¹¹ Nibada gootokeneemapoo miligi pia magayo nibawulohowodeemapoo oluguso. Esino odoosusuga ama hamamee egee siboso Dio Tei nima kulodu tenelaiso. Osoloso yayoyimapoo teitele poogoo odoosusuga ee dou mapoo toodalaiso. Esigayayokitulugusoso a dagadi. Esigayo o homomapoo kali bi ee todilei a tebile.¹² Yayowiti wo ko sabolo osoloso so ee pilame o touteli bi mopoodoo dolosobadoso. Osoloso witi wo ko ee mosopoo kukuleiso. Osoloso witi wo so ee dou koo semili mapoo toodalaiso,” diso.

Yesu howo olugu

(Maka 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Biame domo omapoo Yesu Gelili mi magayoden howo mapoo Yoneeye yohowo olugulame

3:9: Yon 8:33, 39; Loum 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luka 13:6-9

3:11: Yon 1:26-27, 33; Diye 1:5; 2:1-13

simiso. ¹⁴ Esino Yoneeye Yesu yo howo olugulei gowoolone yimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga no ayo howo olugulame amapoo ka simiyo? Nayo a howo olugulei tekepo,” diso.

¹⁵ Esememe nei Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Epedee hamapoo nayo a howo olugulei tekepo. Bei, goo hagee Godeeye goomoga goo oso,” diso. Esememe Yonee to hagee duloso Yesu howo oluguso.

¹⁶ Osoloso Yesu howo oluguloso gasibileso to-budulone egeino, Kei mi osulu yamagoloso Dio Tei oso molo masi pusibileso yimapoo pub-alegeme egeiso. ¹⁷ Esememe Kei mi ma dokodooga toso egeesee taka, “Hagee ayo diya gooma mo Holo oso. Ayo yimapoo diya goomogo,” dee takaso.

4

Saitenso Yesu kukulo egei (Maka 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Osoloso hamamee bo holo dia wiligi odo Saitenso Yesu kukulo agalame, Dio Tei oso Yesu miwe poogoo mi mapoo ido palaso. ² Yo biame 40 osoloso gesi 40 ee ma kulodu nei nelega sileeme yo diya hodiaso. ³ Esememe kukuli odo Saitenso sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “No tei Godeeyo owolo daga, nayo yo hagoso see wo pe dee takee,” diso.

⁴ Esino Yesuye nei egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Edebeeyo hedebe nei nolone badoga, gie badeli

talaima. Esino Godeeyo to wo masi nolone badoga, yo gie badeli talaiso,'” diso.

⁵ Esem Saitenso see Yesu idolosu Godeeyo hu dokodoo poudili mi Yelusalem mapoo ido diso. Osoloso tei moso tegei omu ma dokodoo ido peleso tobudume yimapoo egeesee takaso, ⁶ “No tei Godeeyo owolo daga, no moso omu ma dokodooga miyomoo bologobigi. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Godeeye o momaiye mapoo, no medee bamelee, dalaiso. Egeesega diayo no dia deeso douguleiso, no yo mapoo homodobiya.’”

⁷ Esem Yesuye nei egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso see tobu egeesee takooso, ‘Nee* wiligi odoo Godeeye taka to ee dada beleso agalame yimapoo na kukulo ege,’ diso.”

⁸ Osoloso Saitenso Yesu see mubi toowa ma dokodoo ido palaso. Osoloso yayo mi edebeeyo bia susuga oso toowa di sabolo osoloso oso tekepo ee yimapoo eligiso. ⁹ Esem Saitenso yimapoo see egeesee takaso, “Nayo amapoo gasuwoloso a dokodoo poudoga, mi susuga hagee ayo namapoo tenelaiso,” diso.

¹⁰ Esem Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Saiten, no amaga peegoo di. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘No*

4:6: Psa 91:11-12 **4:7:** Deut 6:16 * **4:7:** To Isalael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso. **4:10:** Deut 6:13 * **4:10:** To Isalael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso.

hedebe nee wiligi odoo Godee mapoo gauwuloso o hu dokodoo poudoolone o to mapoo ka mesimo sile,' diso.”

¹¹ Esemé Saitenso Yesu poogoloso diso. Esemé Godeeyo momaiyeso sibilesó Yesu pidiso.

*Yesuye Gelili mi mapoo o tou bei mooloogoo
(Maka 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Yonee odoo howo oluguli odoo ee neliga moso ma kulodu magoo goo ee duloso, Yesu see Gelili mi toowa ee ma kulodu o midee Nasalet mapoo wedi diso. ¹³ Osoloso yo Nasalet poogoloso see Kapeniyum mi mapoo badalame diso. Kapeniyum mi hagee Gelili abei palaga mapoo doso. Mi egee bala bakadio Sebulun dio osoloso Naptali egee bia dia mi. ¹⁴ Godee maga to tolosó kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to sabolo tebilame goo hagoso tei peledabaso. Bei, yayo to egeesee takaso,

¹⁵ “Gelili odoo, niba Yu odoonee sabolo doso.

Nibada mi Yoden howo hodiokoo Gelili abei palaga mapoo moloso.

Osoloso odoo aboso nibada mi ee Sebulun sabolo osoloso Naptali sabolo dia mi deliso.

Esigá niba mo to dui.

¹⁶ Neliga ma kulodu debeli odoo, niba gadeebugu toowa agalaiso.

Osoloso odoo susuga oso teli mi mapoo debeli odoo, nimapoo gadeebugu toowa oso pounileiso.”

¹⁷ Osoloso biame domo omapoo Yesuye Godeeyo to takalame bei mooloogoolone egeesee

takomo sileeso, “Nibada goo goolee su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pie. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei olo koola toobooso,” dee takomo sileeso.

Yesuye o hamamee dili odoo abo daga malalo gilimadoo

(Maka 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Biame heeso Yesu Gelili abei palaga maga dimeleeno, di kebili odoo bakadio Saimon dio osoloso omolo Endulu dio egeiso. Saimonowo hu hee Pita. Esemе diba dа pei howo kulo-moo ogusamo silesibume, Yesuye sibulone diba egeiso. ¹⁹ Esemе dimapoo egeesee takaso, “Niba ama hamamee deedeе sibe. Niba daga di kebigeli odoo doloso debeiso. Esino see epedee biame domo hamaga niba see odoo susuga Godee mapoo gilimadoloso sibili odoo doloso dabalaiso,” diso. ²⁰ Esemе diba to egee duloso dia pei omapoo saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

²¹ Osoloso diba omaga dulone egeino, di kebili odoo Sebediyo owolo bakadio Yemes dio osoloso omolo Yonee dio egeiso. Dibada amabolo du ma kulodu pei mopoodoolone debeiso. Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba ama hamamee deedeе sibe,” diso. ²² Esemе diba to ee duloso dibada pei sabolo osoloso dibada ama sabolo du ma kulodu saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

Yesuye odoo paigiga susuga tekepo moodooga

²³ Esiga Yesuye Gelili mi toowa ma kulodu

mosobia susuga mapoo silone, dibada howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligimo sileeso. Egeeseemo silone odoo paigiga susuga sabolo tekepo moodoogamo sileeso. ²⁴ Esemé Gelili mi hodiokoo mi toowa Siliya deli omapoo debeli odoo oso yayo goo moodoomo silee goo ee duso. Goo egeesi maga odoo susuga oso paigiga opusomo opusomo di odoo ee Yesuye tekepo palame yayo badebei mapoo iyado sibadeeso. Esiga paiye opusomo opusomo di oso too odoo hagee diayo Yesu mapoo iyado sibadeeso. Odoo aboso odoo dala toowa too ee iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo bo holo paladee iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo todili iyado simiso, osoloso odoo aboso odoo su kakawa poogoo iyado simiso. Esemé Yesuye diba susuga tekepo paso. ²⁵ Osoloso odoo mooloogoodoo bei oso Gelili abaga osoloso Dekapolisi* abaga osoloso Yelusalem abaga osoloso Yudiya abaga osoloso mi abo Yoden howo hodiokoo debeli mi maga Yesuye badebei mapoo sibilesó yima hamamee deedeé diyadeeso.

Yesuye mubi ma dokodoo odoo mapoo eligi

5

5:1—7:29

¹ Yesuye odoo mooloogoodoo bei oso yimapoo sibadee ogoloso, mubi ma dokodoo peleso biso. Esemé o hamamee dili odoo oso yimapoo

4:24: Maka 6:55 **4:25:** Maka 3:7-8 * **4:25:** Dekapolisi - mosobia dee bakadio tiadoo mooloogoodoloso hedi eyo hu toowa oso.

sibadeeso. ² Eseme omapoo yayo Godeeyo to dimapoo eligilame bei mooloogoolone egeesee takaso,

Goomoga sabolo dabalai
(Luka 6:20-23)

³ “Edebeeyo Godeeye diba pidilame yimapoo kibiloso dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, diba Godeeye wiligi doloso ka badoso.

⁴ Osoloso edebeeyo goohele sabolo pupusigilone dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, Godeeye diba pidileiso.

⁵ Osoloso edebeeyo mesie sabolo dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, hamamee mipoo susuga hagee dibada mi dalaiso.

⁶ Osoloso edebeeyo goo tekepo Godeeye goomoga goo ee talai ono diya goolee sabolo dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, diayo Godeeye goomoga goo ee talame, yayo diba pidileiso.

⁷ Osoloso edebeeyo emegei sooloo dolone dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, nei Godeeye dimapoo sooloo dolone badalaiso.

⁸ Osoloso edebeeyo hedebe Godee mapoo goo hoodolone dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, diayo Godee agalaiso.

⁹ Osoloso mesie dabalame segeli odoo doloso dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, Godeeye diba owolo dio dalaiso.

¹⁰ Osoloso edebeeyo Godeeyo howo woola goo tekepo too maga dala tolone dogo, diba goomoga sabolo dabalaiso.

Bei, diba Godeeye wiligi doloso ka badoso.

¹¹ Osoloso niyo amapoo tei too goo maga edebeeyo nimapoo to tokenee takoloso dala tenelone nimaga gamenee goo takooga, niba goomoga sabolo dabalaiso. ¹² Esiga niba sigabolone goomege. Bei, Kei mi mapoo nei toowa niyo talame nibada hu sabolo olo mopoodoo doloso moloso. Esiga nimapoo dala tenelone egee do egee dia amawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo daga hoogoo debei mapoo dala hedebe egeese tenemeleeso.”

Solu sabolo gadeebugu sabolo

(Maka 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mi toowa mapoo debeli odo mapoo niyo solu masi ka doso. Esino soluso hadali me poogooga, nayo solu ee see hadalame kasee moodolaiyo? Esiga solu hadali me poogooga, yo goo mauwe malaiso. Osoloso mi mapoo togobuguga, edebeeyo dokodooga homososo ebidileiso.

¹⁴ Esiga mipoo toowa hamapoo debeli odo susuga mapoo niyo gadeebugu masi ka doso. Bei, mubi ma dokodoo mi edebeeyo bia mologa, mi egee mada malaimo. Haye. Yo medee woola molo egeliso. ¹⁵ Esiga odo heeso keme pouloso tolo oso koo gagali. Haye. Yo keme pouloso odo susuga oso o moso kulodu dobolone gadeebugu

ee agalame woola pou mageliso. ¹⁶ Egeesi maga niyo mipoo toowa hamapoo debeli odo mapoo gadeebuguloso dabalai tekepo. Egeeseega odo susuga oso niyo goo tekepo tolone egee do ogoloso diayo nibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo egee bado o hu dokodoo poudileiso.”

Godeeye tei magoo hogugu

¹⁷ “Esiga Moseeeye tei magoo hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso Godeeyo to hogugu ee ayo peegoo magalame ka simidoo, niyo dee na goolee. Haye, ayo egeese selame ka sibile. Esino ayo wulo diayo taka goo susuga ee tobuloso talame ka simi. ¹⁸ Esiga ayo nimapoo taka. Mipoo toowa sabolo kei sabolo mauwe pegelega osee mologa, Godeeye tei magoo ma kulodu hu bei pepuso heeso peegoo osugobalaime. Esino tei oso taka goo susuga oso tobuloso peledabalaiso. ¹⁹ Esiga edebeeyo Godeeye tei magoo ma kulodu tei pepooko hedebe mapoo mesilega badolone, emegei dimapoo goo egeesi masi moodoolame eligimo siloga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo diya pepooko doloso badalaiso. Esino edebeeyo Godeeye tei magoo susuga mapoo mesiloso badolone, emegei dimapoo goo egeesi masi moodoolame eligimo siloga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo toowa doloso badalaiso. ²⁰ Esiga ayo nimapoo taka. Niyo Godeeye tei magoo mapoo mesie goo oso tei eligili odo sabolo, osoloso Pelisi odo sabolo oso Godeeye tei magoo

mapoo mesili goo ee dagadilega poogooga, niba Godeeye wiligi doloso badalaime.”

Kamanali goo

²¹ “Esiga Godeeye olo daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka goo ee niba olo duso, ‘Emegei bei mauwe wooloomalai tei. Esiga edebeeyo emegei bei mauwe wooloomaga, o goo midileiso.’ ²² Esino goo hamaga ayo see egeesee takooso. Edebeeyo emegei dimapoo kamana sabolo badoga, yo goo midili mapoo ido palaiso. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no tokenee odoos daga, niyo yo wiligi odoos tebisa dimapoo ido peleso o goo midilei tekepo. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no boobada odoos daga, yo nei Dou mi mapoo toodalai tekepo.

²³⁻²⁴ Esiga nayo Godee mapoo emegei di bi tenelame badolone epedee omapoo nee odoos oso namapoo egee gowoomolo gooleebuguga, nee emegei di bi ee omapoo magoloso see saga dileso nee odoos omapoo emegei di to takee. Osoloso see wedi sibilesos emegei di bi egee Godee mapoo tenee.

²⁵ Esiga namapoo goweli odoos oso no goo midilei mapoo ido duga, no eli domopoo yibolo dulone yayo namapoo gowe egee molo pagalame yibolo saga emegei dee. Esino nayo goo egeesi moodelega poogooga, yayo no goo midili odoos mapoo ido peleso nee goo midileiso. Egeeseega goo midili odoos oso no neliga moso gibadeli odoos mapoo tenelaiso. Egeeseega see yayo no neliga moso ma kulodu toosoolaiso. ²⁶ Esiga ayo

namapoo taka, no neliga moso ee ma kulodu badolone nayo peegoo dilei eli agalaime. Esino molee yayo hesia sabolo tobuloso nayo yimapoo teneega, no peegoo dileiso.”

Adaba kooka sobo goo heli teli goo sabolo, osoloso sobo pegeli goo

(Mat 19:19; Maka 10:11-12; Luka 16:18)

²⁷ “Esiga niba to egeesee taka olo duso, ‘Adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli talai ee tei,’ diso. ²⁸ Esino ayo nimapoo egeesee takooso, edebeeyo emegei dia kooka sobo mapoo howo todolone goo goolee ma kuloduga yibolo goo heli talame gooleega, o goo goolee oso yo sobo egee olo goo heli tooso. ²⁹ Esiga nee howo deedeede oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo deedeede egee tabigilei tekepo. Bei, nee howo bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo howo hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo. ³⁰ Osoloso nee dee deedeede oso no goo tokenee talame gido duga, nee dee deedeede ee kobigilei tekepo. Bei, nee dee bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo dee hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo.

³¹ Osoloso niba to egeesee taka olo duso, ‘Edebeeyo osobo pagalame gooleega, yo sobo pegeli peipa mapoo to hoguguloso osobo mapoo tenee,’ diso. ³² Esino ayo nimapoo goo hamaga egeesee takooso, nosobo na peegee. Esino kooka sobo

5:27: Exo 20:14; Deut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Maka 9:47 **5:30:** Mat 18:8; Maka 9:43 **5:31:** Deut 24:1-4; Maka 10:4 **5:32:** 1Kol 7:10-11

agayo giso hee sabolo goo heli too daga, yayo osobo egee pagalai tei mauwe. Esino yayo wulo goo hee maga osobo poogooga, yayo osobo ee goo tokenee mapoo gido duso. Bei, sobo ogoso giso hee mapoo obuoga, yo odoo heeyo giso ee peedee huso. Osoloso edebeeyo sobo omoye poogoo ee huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso.”

Goo talame tei mageli

³³ “Osoloso daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka ee niba olo gooleedooso, ‘No goo tei moodoolame Godee mapoo tei magooga, tei egee na gababie,’ diso. ³⁴ Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no goo hee moodoolame tei na ye. Esiga no Kei mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye wiligi doloso badeli oso. ³⁵ Osoloso mipoo toowa eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye o homo kokusoloso badeli mi oso. Osoloso Yelusalem mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee wiligi odoo Godeeyo mi oso. ³⁶ Osoloso nee wiligi mapoo sigolone tei na ye. Bei, nayo egee takoo goo oso nee wiligi ma kulodu wudu heeso opusomo dalai tebile. ³⁷ Esiga odoo heeso nimapoo sibilesa takolone tou hagee teye dee takooga, niyo goo egee talai goomogoga, yimapoo hedebe niyo goomoga goo ee takee. Osoloso niba goo ee talai gowooga, niyo hedebe gowe goo ee takee. Bei, niyo egeesee selega poogooga, niba gamenee takooso. Esiga gamenee takeli goo ee Saiten maga siboso.”

5:33: Deut 23:21; Lev 19:12; Num 30:2 **5:34:** Isa 66:1; Yem 5:12; Mat 23:22 **5:35:** Isa 66:1; Psa 48:2

*Nei su teli goo
(Luka 6:29-30)*

³⁸ “Osoloso niba to egeesee taka olo duso, ‘Odoos heeso no woolone nee howo tabuguga, nei odoo o howo tabigilei tekepo. Osoloso see odoo heeso nee maga mapoo woolone mei hedebe dbuguga, nei o mei dobigilei tekepo.’ ³⁹ Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no odoo heeso namapoo tokenee goo kasee moodooga, nayo yimapoo nei goo egeesi masi na moodee. Esiga odoo heeso nee haleegi mapoo kobuguga, see nee haleegi hodio mapoo kobugulame heligi magalai tekepo. ⁴⁰ Osoloso edebeeyo nee sedi talame goomogolone no goo midili mapoo ido duga, nayo nee sedi egee sabolo osoloso nee kekeisu dugo sabolo yimapoo tenee. ⁴¹ Osoloso odoo heeso o bi kadaloso yibolo mi hee koola mapoo dilame sibilesa no giga, see nayo yibolo hodobo o bi eli sage kadadilei tekepo. ⁴² Esiga edebeeyo namapoo bi howaga, yimapoo wulo tenee. Osoloso edebeeyo namapoo bi hoowadalai goomogoga, yimapoo tenee.”

*Nimapoo ha teli odoo sooloo dele
(Luka 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Esiga niba to egeesee taka olo duso, ‘Nee odoo sooloo dolone namapoo ha teli odoo hegie,’ diso. ⁴⁴ Esino ayo goo hamaga nimapoo egeesee takooso, nimapoo ha teli odoo ee sooloo dele. Egeeseelone nimapoo dala teneli odoo halo Godee mapoo takolone ka debee. ⁴⁵ Esiga niyo

5:38: Exo 21:24; Lev 24:20; Deut 19:21 **5:43:** Lev 19:18

5:44: Exo 23:4-5; Luka 23:34; Diye 7:60; Loum 12:14, 20

goo hageesee tolone dogo, goo oso niba tei ibada Ama Kei mi ma dokodoo badeli Godeeyo owolo dio doloso egee do goo ee ka eligiso. Egeesi ma kulodu Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo mapoo osoko pa sabolo howo sabolo tobuloso tenemoloso. ⁴⁶ Esiga niba hedebe nimapoo sooloo deli odoo ee sooloo dolone dogo, niba nei tekepo talaisomo? Haye, talaime. Bei, tokenee teli odoo sabolo egeesee seliso. ⁴⁷ Osoloso niyo hedebe nee odoo mapoo mo odoo dolone badoga, egee goo tekepowa? Haye, peegoo debeli odoo sabolo goo hageesee teliso. ⁴⁸ Esiga nibada Ama Godeeye odoo susuga sooloo dolone egee bado egeesi masi niba noseo odoo susuga sooloo dolone ka debee.”

6

Bi mauwe odoo pidilei goo

¹ “Esiga niba wulo edebeeyo agalame goo tekepo na tomo silesibe. Bei, goo hageesee tomo silesiboga, nibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo badeli maga nei talaime.

² Egeesi ma kulodu niba bi mauwe odoo mapoo bi teneega, odoo howo woola na tenee. Bei, goo goolee bakadio gweli odoo oso odoo susuga oso hedebe diba tekepo doloso takalame, diayo goo hageesee howo gisili moso mapoo osoloso mosobia domopoo tomo silesibiliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tomo silesibume, odoo susuga oso diba ogoloso goomogolone egee do maga dibada nei tolone ka doso. Esiga diba

Godee maga nei hee talaime. ³⁻⁴ Esiga nayo bi mauwe odo mapoo bi tenelame gooleega, nayo dimapoo mada tenee. Egeeseega Nama Godeeye nayo mada tekepo goo egee tomolo ogoloso namapoo nei tenelaiso.”

*Godee mapoo takeli goo
(Luka 11:2-4)*

⁵ “Esiga niyo Godee mapoo takolone goo goolee bakadio gweli odo masi na debée. Bei, diba odo susuga oso agalame, mosobia domopoo osoloso howo gisili moso ma kulodu malalo peleso tebisamolone Godee mapoo takalai, diba goomegeliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tolone egee do maga diba nei tolone doso. Esiga diba Godee maga nei hee talaime. ⁶ Esino nayo Godee mapoo takalame gooleega, nee moso ma kulodu gadileso osulu kisiloso edebeyo koo egeli Nama Godee mapoo ka takee. Egeeseega nayo mada yimapoo egee takomolo ogoloso yayo namapoo nei tenelaiso. ⁷ Osoloso niyo yimapoo takolone Godeeyo goo gooleedele poogoo odo oso dibada godee mapoo takeli egeesi masi takolone na debée. Bei, diayo Godee mapoo taka ee ma kulodu goo mauwe to diya sage takeliso. Bei, diayo goolee diayo sage takooga, dia godeeso duleiso, dee gweliso. ⁸ Esiga niyo diba egeesi masi goo mauwe Godee mapoo takolone na debée. Bei, niyo goomoga goo ee nibada Ama Godee yayo malalo olo gooleedoloso ka badoso.

9 Esino niyo Godee mapoo takooga, hageesee takee,

‘Ibada Ama Kei mi ma dokodoo badeli,
 biame susuga ma kulodu hedebe nee hu oso
 toowa doloso mele dee, odoosusuga oso
 dokodoo poudalame.

10 Esiga nayo wiligi doloso badeli goo oso sibilei
 iba goomogo.

Osoloso Kei mi mapoo nayo goomoga goo egee
 tomolo goo ee
 see mipoo hamapoo debeli odoososo tolone
 ka dabalame.

11 Osoloso biame susuga ma kulodu nei iyo nalai
 imapoo tenee.

12 Osoloso ibada goo tokenee hapoloso boobado
 bigi.

 Bei, iba noseedoosusuga oso goo tokenee
 susuga imapoo moodeli ee boobado bigi-
 iliso.

13 Osoloso iba goo tokenee mapoo na gido di dee.
 Esino iba Saitenso kitulugu omaga peegoo
 gilimado di.

[Bei, nayo wiligi doloso badeli goo sabolo,
 osoloso nayo kitulugu egee molo sabolo,
 osoloso nee hu oso toowa doloso kookaiyo moloso
 osee malaiso.
 Hagee tei goo.]’

14 Esiga odoosaboso nimapoo tokenee goo
 moodooga, niyo dia tokenee ee boobado bigi.
 Niyo egeeseega, nei nibada Ama Kei mi ma

6:10: Mat 26:39; Luka 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35

6:13: Luka 22:40; Yem 1:13; Yon 17:15; 2Tes 3:3; 2Tim 4:18

6:14: Maka 11:25-26

dokodoo egee bado oso nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. ¹⁵ Esino odoos aboso nimapoo goo tokenee moodooga, niyo dia tokenee ee boobado bigilega poogooga, nei nibada Ama oso nibada goo tokenee ee hapoloso boobado bigileime.”

Nei tei doloso Godee mapoo takolone dabalai goo

¹⁶ “Osoloso niba nei tei doloso Godee mapoo takolone dobolone, goo goolee bakadio gweli odoos oso moodeli egeesee na moodee. Bei, diba nei tei doloso dobolone, mudu poudoloso debeliso, odoos susuga oso diba nei tei doloso debei ee ogoloso gooleedalame. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi moodoolone egee do maga, edebeeyo dia hu dokodoo olo poudooso. Goo egeesi maga Godeeye dimapoo nei hee tenelaimo. ¹⁷ Esino no nei tei doloso badolone Godee mapoo takalame gooleega, nee mudu howo hapoloso wudu guloso ka badebee. ¹⁸ No egeesee badoga, odoos susuga oso nayo nei tei doloso egee bado goo ee diba gooleedalaimo. Esino odoos susuga oso koo egeli Nama Godeeye nayo mada nei tei doloso egee bado goo ee ogoloso namapoo nei tenelaiso.”

Bi bei doloso badalai goo

(Luka 11:34-36; 12:33-34; 16:13)

¹⁹ “Esiga niba mi toowa hamapoo haga bi bei mooloogoo magoloso na debee. Bei, mi toowa hamapoo nibada bi abo siso naliso. Osoloso abo emisia ki nadoloso tokenee peliso. Osoloso abo

heli teli odoosoo gasibilesosoo heli teliso. ²⁰ Esino niba Godeeye goomoga goosoo ee tolone ka debee. Niyo egeesee seega, Godeeye Kei mi mapoo nei nimapoo tenelaiso. Mi omapoo siso nee bi koo nali, osoloso mi omapoo bi emisiasoo ki nadolosoo koo tokenee peli, osoloso heli teli odoosoo gasibilesosoo nee bi heli koo teli. ²¹ Nimapoo bi bei toowa ma mologa, nibada goosoo goolee oso omapoo meliso.

²² Esiga nee su mapoo nee howo oso keme masi ka moloso. Osoloso nee howo oso tekepo mologa, nee su susuga gadeebugoo malaiso. ²³ Esino nee howo oso tokenee poga, nee su susuga neliga malaiso. Egeesi ma kulodu namapoo gadeebugoo egee molo semidilosoo badoga, no tei diya neliga ma kulodu badoso.

²⁴ Esiga edebeeyoo wiligi odoosoo bakadio eyoo to mapoo mesilosoo silone tou talai tebile. Bei, yo o wiligi odoosoo hee goomogolone hee gowoolaiso. Egeeseelone yayo wiligi odoosoo heeyoo to mapoo mesilosoo silone, see heeyoo to mapoo mesileime. Esiga niyo Godee mapoo mesimoo silone molee toowa tolosoo badalai goosoo mapoo mesilei tebile.”

Tei tolosoo dobolone haga na goolee

(Luka 12:22-31)

²⁵ “Esiga ayo nimapoo taka, niyo dobolone nei nalai sabolo osoloso howo nalai sabolo osoloso dugoo kalai sabolo omapoo haga na goolee. Bei, nei nalai bi oso goosoo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada gie badeli goosoo oso goosoo toowa ka moloso. Osoloso kali bi oso goosoo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada su oso goosoo toowa

ka moloso. ²⁶ Esiga niba só ogoloso goolee. Diba nali bi dieso sogoloso koo gooloogali. Osoloso diba nei nali bi magalai moso mauwe. Esino nibada Ama Godeeye Kei mi ma dokodoo egee bado oso dimapoo nei nali bi ka tenemoloso. Esino Godeeyo howo woola só oso goo toowa koo moloso. Esino niyo goo toowa ka moloso. ²⁷ Esiga edebeeyo kali bi sabolo osoloso nei nali bi sabolo omapoo diya gooleega, o gie badeli see hoogoo sagelisomo? Haye.

²⁸ Esiga niba kasi maga kali bi mapoo haga goolee sabolo ka dabala? Esino niba dobudu meli palapalawa tekepo ogoloso goolee. Bei, diba dieso nediliyo pidilame tou koo teli. Osoloso dugo dieso kalai koo duseli. ²⁹ Esiga ayo nimapoo ka taka, daga Solomonoye wiligi odoo toboloso badebei mapoo yayo kali bi medee tekepo kalaga meleeso. Esino dobudu meli palapalawa oso tekepo oso dugo tekepo Solomonoye kali ee daga. ³⁰ Esiga dobudu meli palapalawa tekepo oso epei bou gasibilesa moloso, see biame hee mapoo wooseliso. Esino Godeeye palapalawa omapoo dugo masi tekepo ka kadili daga, a tei toso, Godeeye nimapoo dugo tekepo tenelaiso. Bei, niyo Godeeyo howo woola goo toowa ka moloso. Odoo niba tei too kibile.

³¹ Esiga niba goo koudulone dobolone egeesee na goolee, 'Iyo nei sabolo howo sabolo kamapoo talaisoba? Osoloso iyo dugo kalai bi kamapoo talaisoba?' dee na goolee. ³² Bei, peegoo debeli odoo oso bi hageesi maga diya goolone debeliso.

6:26: Mat 10:29-31; Luka 12:6-7 **6:29:** 1Ki 10:4-7; 2Chr 9:3-6

6:32: Mat 6:8

Esino Nama Godeeye bi niyo talame goomegeli ee yayo malalo olo gooleedooso. ³³ Esiga niba Godeeye wiligi doloso badeli goo ee goolone, daga malalo nibada Ama yayo goomoga goo ee tolone ka debee. Niyo egeeseega bi susuga niyo egee esigamolo ee nei yayo nimapoo tenelaiso. ³⁴ Esiga niba godigi gooso peledabalai mapoo goo haga koudulone na debee. Bei, godigi eyo goo ee godigi eyo goo oso. Esino niba epei eyo goo ee goolone ka debee.”

7

Emegei dia goo wulo goo mauwe na midi (Luka 6:37-38, 41-42)

¹ “Niyo nee odoo heeyo goo wulo goo mauwe na midi. Esino niyo egeesee midiga, nei Godeeye nibada goo onosee hedebe egeesee midileiso. ² Bei, niyo emegei dia goo kasee midiga, nei nibada goo onosee Godeeye hedebe egeesi midileiso. Niyo goo teiba hedebe egeesi midiga, nei yayo niba nosee teiba hedebe egeesi midileiso.

³ No kasi maga nee odoowo howo mapoo gelesi pepooko egee molo medee ogolone, hee nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega ka pagala?

⁴ Osoloso nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega no see kaseega nee odoo mapoo takolone, ‘Nee howo mapoo gelesi pepooko egee molo ayo tabiga,’ dee ka takeliyo? ⁵ No tei goo goolee bakadio gweli odoo. Bei, daga nee howo mapoo homo toowa egee molo ee tabigi.

Egeeseega nee odoowo howo mapoo gelesi pe-pooko egee molo medee ogoloso nayo tabigilei tebileiso.

⁶ Godee mapoo tenelai bi ee so mapoo na tenee. Bei, soso namapoo see wedi sibileso no palaiso. Osoloso namapoo bi tekepo egee molo be mapoo na togobise. Bei, beso bi mapoo homoso toooomo siloga tokenee palaiso.”

Esiaga agalaiso
(Luka 11:9-13)

⁷ “Esiaga ayo nimapoo taka, niba woose. Egeeseega, nimapoo tenelaiso. Osoloso niba esie. Egeeseega, niyo agalaiso. Osoloso niba osulu mapoo kalamadi. Egeeseega osulu nimapoo yamagalaiso. ⁸ Bei, woosali odoosoo talaiso. Osoloso esieli odoosoo agalaiso. Osoloso osulu mapoo kalamadili odoosoo mapoo osulu yamagalaiso.

⁹ Esiaga edebeeyo owoloye wo nalame woosaga, yimapoo yo tenelaisomo? ¹⁰ Osoloso yayo see di nalame woosaga, nayo yimapoo sa tenelaisomo? Haya. ¹¹ Niba tokenee odoosoo, esino niyo nibada owolo dimapoo bi tekepo tenelai goosoo ee niba gooleedoosoo. Esiaga ibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo egee bado yayo yimapoo bi woosali odoosoo mapoo bi tekepo teneli goosoo ee niba gooleedoosoo. ¹² Niba edebeeyo goosoo hee nimapoo moodoolame goomogoga, daga niyo dimapoo goosoo egee moodee. Bei, Moseseeye eligi goosoo sabolo osoloso Godee

maga to toloso kokodo takomo silesibili odoos to hogugu oso eligi goo eyo bei hagoso.”

*Osulu pepooko
(Luka 13:24)*

¹³ “Esiga osulu pepooko maga gadi. Bei, Dou mi mapoo dili osulu ee diya toowa osoloso eli onosee diya toowa. Egeesi maga odoos bei oso osulu omaga galagadilesos eli omaga ka diyadaga moloso. ¹⁴ Esino gie badeli mapoo gadili osulu ee diya pepooko. Osoloso eli omapoo dili onosee diya pepooko. Esiga odoos abosos eli egees ogolosos omaga ka diyadaga moloso.”

*Gamenees goo eligilis odoos medees hoodos ege
(Luka 6:43-44)*

¹⁵ “Niba obeeyamos! Gamenees goo eligilis odoos medees ege. Bei, diba kolo ma dokodooga odoos tekepos masi nimapoo sibilisos. Esino dibada kuloduos doobos so kamanalis egees masi nimapoo sibilisos. ¹⁶ Esiga niba diayos susos goo moodos maga diayos egees doos ee ogolosos gooleedelisos. Bei, pigi kos sabolos osolosos geleipis kos sabolos wes tis magas kos koo peeyas. ¹⁷ Esiga homos sus tekepos osos homokokos tekepos pelisos. Osolosos homos sus tokenees osos homokokos tokenees pelisos. ¹⁸ Esiga homos sus tekepos osos homokokos tokenees kos peeyas. Osolosos homos sus tokenees osos homokokos tekepos kos peeyas. Haye. ¹⁹ Egees mas kuloduos homos sus kason homokokos tekepos pelegas mologas, homos egees heemagolosos doos mapoo toodalaisos. ²⁰ Esiga

7:15: Mat 24:24; Diye 20:29; 2Pita 2:1 **7:16:** Gal 5:19-22; Yem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luka 3:9; Yon 15:6 **7:20:** Mat 12:33

gamenee goo eligili odoo ee diayo goo moodoo maga dia goo ee ogoloso niba gooleedalaiso.

²¹ Esiga haga odoo susuga oso amapoo Lodee, Lodee dolone egee do oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileime. Esino odoo agayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado yayo goomoga goo ee tomo siloga, hedebe odoo egee bia oso gasibileiso. ²² Esiga goo midili biame mapoo odoo aboso sibilesa amapoo egeese takalaiso, ‘Lodee, Lodee, iyo nee hu maga Godeeyo to takomo silesibiliso, osoloso nee hu maga odoo bo holo paladee peegoo hasiso bugu dolone silesibulone goo toowa opusomo di moodoomo silesibiliso,’ dee takalaiso. ²³ Esino nei ayo dimapoo egeese takalaiso, ‘Niba a gooleedele. Esiga niba amaga peegoo diyadee, niba tokenee teli odoo,’ dee takalaiso.”

Moso tegeli odoo bakadio

(Luka 6:47-49)

²⁴ “Edebeeyo to ayo eligi duloso mesiloso siloga, yo odoo goo medee gweli oso moso tegelame mi nelegedi dooloso omou sooloso moso tegei odoo egeesi masi badoso. ²⁵ Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo duwa oso o moso mapoo weino, moso egee kibiya meleeso. Bei, moso omou mi nelegedi doloso omou ka sooga. ²⁶ Esino edebeeyo to ayo eligi duloso mesilega siloga, yo odoo goo medee koo gweli oso moso tegelame mi nelegedi doolega omou sooloso, moso tegei odoo egeesi masi badoso. ²⁷ Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo duwa oso o moso

mapoo woome, moso egee kibilega saga goboloso guobuguso.”

²⁸ Yesuye goo hagee eligimeleso koodobume, odoo susuga yayo eligi du oso diya howoogadooso. ²⁹ Bei, yayo eligi ma kulodu tei eligili odoo oso eligi egeesi masi koo eligime. Esino yayo odoo diya kitulugu oso eligi masi eligiso.

8

*Yesuye odoo agagisa bia tekepo pa
(Maka 1:40-45; Luka 5:12-16)*

¹ Yesu mubi ma dokodooga kumoo moumolome, odoo mooloogoodoo bei oso yima hamamee diyadeeso. ² Egeesee semelee biame domo mapoo odoo agagisa bia* sibileso Yesuwo homo beiyopoo ebiso miyomoo tugusaloso egeesee takaso, “Lodee, nayo a tekepo moodoolai goomogoga, a tekepo moodee,” diso.

³ Esemé Yesuye o deeso odoo egee sigolone egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai a goomogo. Esiga no tekepo pe,” diso. Esemé epedee omapoo o kolo mapoo agagisa bia mauwe poogooso.

⁴ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo dileso no ayo tekepo moodoo goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino nayo dileso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mapoo nee su

7:29: Maka 1:22; Luka 4:32 * **8:2:** odoo agagisa bia - Yu odoo dia tei oso takolone, odoo agagisa bia hageesee ee Godeeyo howo woola kee kauwe deliso. Osoloso Yu odooso diba sigilei tei deliso. Goo egeesi maga yo tekepo palame Yesu mapoo ka hoowa. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luka 17:14

tekepo pa goo ee ka eligi. Osoloso odoo susuga oso ogoloso no tekepo moodoo goo ee gooleedalame, nayo Moseseeye tei magoo ee dodolone, nee su tekepo moodoo omaga emegei di bi tenee,” diso.

*Loum ha teli gibadeli odoo oso tei too goo
(Luka 7:1-10)*

⁵ Yesu Kapeniyum mi mapoo dilesa peledo-boome, Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo* oso yo pidilame Yesu mapoo sibilesa egeese takaso,
⁶ “Lodee, mo tou teli odoo hee diya paiyega su kakawoo buguloso tiamoloso,” diso.

⁷ Esemé Yesuye yimapoo egeese takaso, “Ayo sibilesa yo tekepo palaiso,” diso.

⁸ Esino Loum ha teli odoo gibadeli odoo oso nei egeese takaso, “Lodee, nayo mo mosopoo sibilei, a tebile. Esino mo tou teli odoo ee tekepo palame, no wulo omaga tobudulone toso idagee. ⁹ Bei, anosee odoo abo dia tou teli odoo. Osoloso odoo aboso mo tou teli odoo doloso dobolone mo to mapoo mesiloso silesibiliso. Esiga ayo mo tou teli odoo hee mapoo, ‘no koo diye’ daga, yo omapoo diliso. Osoloso see odoo hee mapoo takolone, ‘no hamapoo sibeye’ daga, yo sibiliso. Osoloso see mo tou teli odoo hee mapoo takolone, ‘no goo hagee teye’ daga, yo goo ee teliso. Esino mo tou teli odoo ee tekepo palame nayo wulo toso idagee.”

¹⁰ Yesu to hagee duloso howodolone yima hamamee sibadee odoo susuga mapoo egeese takaso, “Ayo nimapoo taka, ayo Isalael mi mapoo silee ee ma kulodu kibiya tei too odoo hee yo

* **8:5:** Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo hagee Yu odoonee.

egeesi egele. ¹¹ Esiga ayo nimapoo taka, mi opusomo opusomo di maga sibilesi, Godeeye wiligi doloso badeli Kei mi mapoo Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob sabolo hodobo mooloogoodoloso nei nalame dabalaiso. ¹² Esino Yu odoo tei tele poogoo ee Dou mi mapoo toodalaiso. Egeeseega omapoo dobolone mei gisile sabolo pupusigilone dabalaiso.”

¹³ Esemé Yesuye Loum ha teli gibadeli odoo mapoo egeese takaso, “No nee mosopoo di. Nayo goo peledabalaiso doloso tei too oso goo peledabalaiso,” diso. Egeesee semelee mapoo Loum ha teli gibadeli odoo o tou teli odoowo mosopoo paiyega tiamelee odoo ee olo weidooso.

*Yesuye odoo susuga tekepo pa
(Maka 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ Osoloso Yesu Pitayo mosopoo diso. Yo omapoo dileso egeino, Pitayo nalobo paiyeso kolo dei moodoome tiamolome egeiso. ¹⁵ Esemé Yesuye sobo egeeyo dee mapoo sigime, paiye weidooso. Osoloso yo toboloso wo siloso Yesu mapoo teneeso.

¹⁶ Osoloso habe omapoo odoo susuga oso bo holo paladee susuga Yesuye badebei mapoo iyado sibadeeso. Esemé yayo to kitulugu sabolo takeme, bo holo susuga odoo ma kuloduga peegoo hasiso buguloso, odoo paigiga susuga ee tekepo paso. ¹⁷ Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye daga hoogoo to taka sabolo tebilame siso. Bei, yayo egeese takaso,

“Yayo ibada paiye susuga egee molo yayo tolone
iba tekepo paso.”

Yesuye di hamamee dadalai goo
(Luka 9:57-62)

¹⁸ Yesuye odoo susuga oso yimapoo sibilesi mooloogoodoo ogoloso, o hamamee dili odoo mapoo egeese takaso, “Iba abei hodiokoo dalo soowoomo,” diso. ¹⁹ Osoloso biame omapoo tei eligili odoo heeso sibilesi yimapoo egeese takaso, “Eligili odoo, nayo kamapoo dusomo, nayo di ayo hamamee deede sileiso,” dee takaso.

²⁰ Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “Dobu soso debeli mi moloso, osoloso sóso tieseli dibada ou moloso. Esino Odo Holo ayo tieli moso mauwe,” diso.

²¹ Osoloso odoo abo Yesu ma hamamee dadag-amo silesibili ee ma kulodu odoo heeso Yesu mapoo egeese takaso, “Lodee, a no dadalai goomogo. Esino nayo epedee amapoo biame tenee, a mo ma toga bouleiya,” dee takaso.

²² Esem Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “No a deede sibe. Tei tele poogoo odoo ee odoo wedia masi doso. Esiga diayo dia odoo wedia eyo kou ee boulei tekepo,” diso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka
(Maka 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Esem Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei mapoo meilesi du mapoo dalaga poogoloso diyadeeso. ²⁴ Diba diyadaga molome, haga booloogelega i toowa sibume, howo ki toowa simiso. Osoloso howo ki toowa oso sibulone

dibada du ma kulodu howo sasooso. Esino Yesu du ma kulodu tiameleeso. ²⁵ Esemé Yesu o hamamee dili odoo oso dileso Yesu tidibugulone yimapoo egeesee takaso, “Lodee, nayo iba pidi. Iba howoso nalasoo!” dee takaso.

²⁶ Esemé Yesu yo tia hogabuloso dimapoo egeesee takaso, “Niba kaseega haga ka ebiala? Niyo tei too diya pepooko,” diso. Osoloso yayo toboloso i sabolo howo ki sabolo koodobilame to kitulugu sabolo takaso. Esemé i sabolo howo ki sabolo omapoo koodobume, abei see howo gie paso.

²⁷ Esemé Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, “Odoos hagee ogoos odoo bele? Poo sabolo osoloso howo ki sabolo oso o to mapoo duloso koodobiaso,” dee takaso.

*Yesuye odoo bo holo pala bakadio tekepo pa
(Maka 5:1-20; Luka 8:26-39)*

²⁸ Osoloso Yesu abei hodiokoo daboogoloso Gadala odoo eyo mi mapoo dileso peledabaso. Yo omapoo dileso peledoboome, odoo bo holo pala bakadio oso odoo bi maga yimapoo sibadeeso. Odoos bakadio hagoso halabagamo silesibulone diya kitulugu sabolo silesibume, mosobia odoo oso wedia eyo bi eli omaga koo silesibili. ²⁹ Esemé odoo bo holo pala oso Yesu mapoo sibilesos toso neligidi egeesee takaso, “Godeeyo owolo, nayo imapoo ogoos goo moodoolame ka simiyo? No Godeeye biame magoo mapoo sibilega wulo

8:26: Mat 14:31; Psa 89:9

8:29: Maka 1:24; Luka 4:41

domo mapoo iba ee tokenee palame ka simiyo?" diso.

³⁰ Diayo tebisamelee koola mapoo be hu mooloogoodoo toowa oso mi namo silesibiso.

³¹ Osoloso bo holo oso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, "Nayo iba peegoo hasiso buguga, iba be ma kulodu galaga di dee takee," diso.

³² Esemé Yesuye diba be ma kulodu galagadi diso. Egeesee semelee domo omapoo odoo bakadio hagee bia dia kuloduga bo holo peegoo galagadilesó be ma kulodu galagadiso. Esemé be mooloogoodoo susuga oso godobia maga kukulo meilesó, howomoo wediaso.

³³ Be bali odoo oso goo hagee ogoloso, saga o mosobia mapoo hoguo dilesó be mapoo goo peledaba sabolo osoloso odoo bakadio tekepo pa goo ee oposusumo sileeso. ³⁴ Esemé mosobia omapoo debeli odoo susuga oso Yesu agalame diyadeeso. Diba dilesó yo ogoloso yimapoo howolone egeesee takaso, "No ibada mi hamaga peegoo di," dee takaga meleeso.

9

*Yesuye odoo su kakawa poogoo tekepo pa
(Maka 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Osoloso see Yesu o hamamee dili odoo sabolo du ma kulodu meilesó bulumaloso o midee Kapenyum mapoo dalo soowaso. ² Diba omapoo dalo sooweleso peledoboome, odoo aboso odoo su kakawa poogoo ee kida mapoo tiediloso Yesu mapoo imado sibadeeso. Esemé Yesuye di-ayo tei too goo ee ogoloso odoo su kakawa

poogoo yimapoo egeesee takaso, “Emegei, no howaleege. Nee goo tokenee ee olo hapoloso boobado buguso,” diso.

³ Esino tei eligili odoo abo oso Yesuye egeesee taka duloso gowoolone diesono egeesee takaso, “Odoos hagosos Godee bolos takos,” diso.*

⁴ Esino Yesu diayos gos goolee olo ogolosos egeesee takaso, “Niba kasi magas ayos takas gos mapos doobos goolone diyas gowoolone kas dabala?” ⁵ Nibas odos sus kakawas poogos hagee ege. Yimapos gos kasee takalais osos sebe kas mololos? Ayos odos sus kakawas poogos mapos ‘Nee tokenee ayos olo boobados bugusos,’ dees takosgas, os tokenee boobados bugusos ee niyos gooleedalaimes. Esinos ayos yimapos takos, ‘Nos tobolosos nee kidas tolosos di,’ dagas, yos tobolosos dugas, odos tekepos peli kitulugus amapos molos dolosos niyos gooleedalaisos. ⁶ Esinos Odos Holos amapos kitulugus olo teneesos, mipos hamapos gos tokenee hapolosos boobados bigileis gos ee niyos ogolosos gooleedalames, ayos nimapos eligileisos.” Osolosos yayos odos sus kakawas poogos mapos egeesee takaso, “Nos hogabulosos nee kidas tolosos mosopos di,” diso. ⁷ Esemes odos sus kakawas poogos tobolosos os mosopos disos. ⁸ Esemes odos susugas osos gos hagee ogolosos howoogadolones Godeeyos hus dokodos poudoolones debeisos. Beis, Godeeyes kitulugus hagee odos mapos tenees ogolosos.

* **9:3:** Tei eligili odos dibas Yesu yos Godeeyos owolos, osolosos gos tokenee hapalais kitulugus Godeeyes tenees yimapos molosos dolosos teis teles. **9:4:** Luka 9:47; Yon 2:25 **9:6:** Yon 17:2

Yesuye Matiyu idoo
(Maka 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Goo hagee koodobume Yesuye dulone egeino, tekisi molee teli odo Matiyuye tekisi molee mageli moso ee ma kulodu badoboome egeiso. Osoloso Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ama hamamee sibe,” diso. Esemeyo toboloso Yesuye di hamamee diso.

¹⁰ Yesu o hamamee dili odo sabolo Matiyuwo mosopoo peleso nei nolone doboome, tekisi molee teli odo sabolo osoloso tokenee teli odo oso sibilesa dibolo mooloogoodoloso nei nolone debeiso. ¹¹ Esino Pelisi odo oso goo hagee ogoloso gowoolone Yesuwo hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nibada eligili odo oso tekisi molee teli odo sabolo osoloso tokenee teli odo sabolo nei nolone ka badabala?” diso.

¹² Esemeyo Yesuye to hagee duloso nei egeesee takaso, “Odo paile poogoo ee melesenee neli odo mapoo koo diya. Esino hedebe odo paigiga oso melesenee neli odo mapoo ka diya.

¹³ Esiga Godeeyo to booka ma hogugu oso egeesee takooso, ‘Emegei sooloo dolone nei pidi nei pidi dolone dabalai goo ee ayo diya gooleeso. Esino nei niyo amapoo gala hu wooloso tenelai goo ee ayo haga koo gweli,’ dee takooso. Esiga niyo dileso to hagee takoo goo eyo bei medee gooleede. Bei, ayo simi hagee, Godeeyo howo woola tekepo teli odo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi,” diso.

*Yesuye nei tei doloso debeli goo ee eligi
(Maka 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴ Biame heeso Yoneeyo hamamee dili odoos o sibilesos Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibolos osolosos Pelisilos odoos sabolos Godee mapoo takolones dobolones nei tei dolosos debelisos. Esinos bei kasis magas nee hamamee dili odoos ee nei tei delegas kas dabala?” diso.

¹⁵ Esemes Yesuyes dimapoo wudus takolones nee egeesee takaso, “Sobos huleis odoos osos sobos hulames nee mopoodos dolosos o odoos gilimileisos. Egeeseegas o odoos susugas sibilesos gooholones nei tei dolosos dabalaisomos? Hays. Dibas goomogas sabolos sobos hulis odoos sabolos hodobos dobolones nee nolones hodobos dabalaisos. Esinos biames heesos sobos hulis odoos ee dimagas peegoo idos dugas, dibas nee tei dolosos dabalaisos.”

¹⁶ Yesuyes wudus takolones sees egeesee takaso, “Edebeeyos dugos napes mapoo dugos dias koodolosos omapoo opodolosos koo dusiya. Bei, dugos egees hapolosos magooga, dugos dias osos gawoolones sesegawes osos, dugos napes ee tologodolosos ou toowa moodolaisos. ¹⁷ Osolosos sees edebeeyos wain is dias katolos gouts be kolosos moodos napes mapoo koo salamas seeya. Bei, wain is dias osos kitulugus osos katolos be gouts kolosos moodos napes ee gabugugas, wain is ee hodalaisos. Osolosos katolos gouts be kolosos moodos ee tokenees palaisos. Esigas wain is dias ee medees katolos gouts be kolosos moodos dias mapoo salamas salai tekepo. Egeeseegas wain is sabolos osolosos katolos gouts be kolosos moodos sabolos tokenees palaimes.”

Yesuye sobo holo sabolo osoloso sobo hee tekepo pa

(Maka 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Yesuye Yoneeyo hamamee dili odoo mapoo to osee takomolome, howo gisili moso gibadeli odoo oso sibilesa Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee takaso, “Mo sobo holo epedee taso. Esiga nayo sibilesa yo o gie badeli see talame nee deeso sige,” diso. ¹⁹ Esem e odoo ogoso toboloso dime, Yesu o hamamee dili odoo sabolo tebisaloso yibolo hodobo diso.

²⁰⁻²¹ Diba osee diyadaga molome, sobo hee aso woolooma koodobilega dugo 12 ma kulodu badebei oso Yesuwo dugo mapoo sigilame yima hamamee sibilesa egeesee gooleeso, “Ayo dugo Yesuye ka eyo su mapoo wulo sigoga, a tekepo palaiso,” dee gooleeso. Osoloso hegi sibilesa sigeso.

²² Esem e epedee omapoo Yesu bidi toboloso sobo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, no howaleege. Nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso,” diso. Esem e epedee omapoo sobo egee olo tekepo paso.

²³ Osoloso Yesu see abaga howo gisili moso gibadeli odoo eyo mosopoo palaso. Diba omapoo peleso egeino, odoo aboso goohele sabolo dobolone bogobou masi gawulone doboome egeiso. Esem e odoo aboso pupusiga meleeso.

²⁴ Yesuye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba peegoo diyadee. Sobo holo hagee koo tamoloso. Esino yo wulo tiamolo,” diso. Esem e diayo Yesuwo to duloso tei telega

poogoloso wulo yiliga meleeso. ²⁵ Esino Yesuye odoosusuga peegoo diyadee doloso sobo holo oso tamelee moso ee ma kulodu peleso o dee mapoo tooso. Esemesobo holo tamelee oso ta maga see hogabiaso. ²⁶ Esememi su koola omapoo debeli odoosusuga mapoo hagee dudobugoso.

Yesuye odoosusuga howo neliga sabolo osoloso odoosusuga to koo keli ee tekepo pa

²⁷ Yesu moso omaga miyomoo meilesodimeleeno, odoosusuga howo neliga bakadio oso yima hamamee toboloso dulone toso neligidi takolone egeesee takaso, “Deibidiyo amawe,* nayo iba sooloo dologa, iba pidi,” dee takomo diyadeeso.

²⁸ Osoloso Yesu yo see moso kulodu polome, odoosusuga howo neliga bakadio oso yayo badebei mapoo sibadeeso. Esemes Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba tei tosomoo, ayo niba tekepo moodoolai a teiba?” dee takaso. Esemediayo to nei egeesee takaso, “O, Lodee. Iba tei toso,” dee takaso.

²⁹ Esemes Yesuye dibada howo mapoo sigolone egeesee takaso, “Niyo amapoo tei too goo maga niyo goomoga goo ee peledabalaiso,” diso. ³⁰ Esemes dibada howo ee tekepo paso. Esinos Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Niyo dileso goo hagee odoosusuga abo mapoo na takee,” diso. ³¹ Esinos odoosusuga bakadio oso mi su koola omapoo debeli odoosusuga mapoo Yesuwogoo ee oposusumo diyadeeso.

9:27: Mat 20:29-34 * **9:27:** Deibidiyo amawe deli hu eyo bei ee Godeeye hudi magoo dolone takooso. **9:30:** Mat 8:4

³² Odoo howo neliga tekepo pa bakadio oso epedee omaga peegoo diyadaga molome, odoo aboso odoo bo holo pala Yesu mapoo ido simiso. Odoo hagee bo holoso yima kulodu badolone, to kelega badeliso. ³³ Esino Yesuye bo holo ee yimaga peegoo hasiso bugume, yo see to keiso. Esem e odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, “Iba Isalael mi ma kulodu daga goo hageesee egele,” dee takaso.

³⁴ Esino Pelisi odoo oso egeesee takaso, “Bo holo dia wiligi odoo oso Yesu mapoo kitulugu teneega, yayo kitulugu omaga bo holo peegoo hasiso bugulone ka silo,” dee takaso.

Yesuye odoo susuga diya sooloo deli

³⁵ Osoloso Yesuye mi susuga ma kulodu silone, Yu odoowo howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligimo sileeso. Osoloso yayo odoo paigiga susuga tekepo poomo sileeso. ³⁶ Egeeseelone Yesuye odoo susuga ogoloso diya sooloo dalaso. Bei, diba pidili odoo mauwe goo tiadoloso dobolone, sipi beso odoo diba bali mauwe debeli egeesi masi debeiso. ³⁷ Esem e Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Homolee ma kulodu nei susuga olo bi moodooloso goolai ee moloso. Esino nei ee gooloogalal tou teli odoo haga beinee. ³⁸ Esiga homolee gibadeli odoo mapoo woose, yayo o homolee ma kulodu nei gooloogalame tou teli odoo abo diye dalame,” diso.

9:33: Maka 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Maka 3:22; Luka 11:15
9:35: Mat 4:23; Maka 1:39 **9:36:** Zec 10:2; Num 27:17; 1Ki 22:17; Mat 14:14; Maka 6:34 **9:37:** Luka 10:2

10

Yesuye odoo 12 hesiga

(Maka 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesuye o hamamee dili odoo 12 gilimadoloso, yayo dimapoo kitulugu teneeso, diayo silesibulone odoo susuga dima kulodu bo holo paladee ee peegoo habuguloso, odoo paigiga susuga tekepo palame.

² Esiga Yesuye diye di odoo 12 hagee bia dia hu ee hagoso. Saimon, o hu hee Pita, osoloso omolo Endulu, osoloso Sebediyo owolo bakadio Yemes dio Yonee dio, ³ osoloso Pilipi, osoloso Batolome, osoloso Tomas, osoloso tekisi molee teli odoo Matiyo, osoloso Alpiyeseeyo owolo Yemes, osoloso Tadiyes, ⁴ osoloso Loum gamalee mapoo ha teli odoo Saimon, osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoo dimapoo tiasooso).

Yesuye odoo 12 diye di

(Maka 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Yesuye odoo 12 hagee bia diye dolone dimapoo egeese takaso, “Niyo duga, Yu odoonee mapoo osoloso Samaliya odoo mapoo na di.

⁶ Esino niba Isalael odoo mapoo di. Bei, diba sipi be hu oso diba bali odoo mauwe debeli egeesi masi doso. ⁷ Esiga niyo dileso Godeeyo to egeesee takee, ‘Godeeye wiligi doloso badeli goo ee olo koola toobooso,’ dee takomo diyadee.

⁸ Egeeseelone odoo paigiga susuga tekepo pe, osoloso odoo wedia mapoo see gie badeli tenee, osoloso odoo agagisa bia see tekepo pe, osoloso

odoo ma kulodu bo holo paladee peegoo hasiso bigi. Ayo nimapoo kitulugu hagee nei mauwe teneeso. Esiga niyo odoo susuga pidimo silone, tou eyo nei talame na howamo silesibe.

⁹⁻¹⁰ Niyo dulone molee sabolo, osoloso o sabolo, osoloso sedi bakadio sabolo, osoloso homo mapoo kali bi hee sabolo, osoloso susu sabolo toloso na diyadee. Bei, tou teli odoo ee dia tou eyo nei talai tebiliso.

¹¹ Niyo mi hee mapoo dileso, mi omapoo odoo hee niba medee egeli esie. Niba odoo egeesee ogoloso yibolo hodobo o mosopoo debee. Osoloso mi egee poogoo dilega osee dobolone, yibolo o moso omapoo debee. ¹² Osoloso niba moso hee mapoo ido pologa, niyo moso omapoo debeli odoo mapoo emegei di to egeesee takee, ‘Godeeyo mesie goo oso nibolo mele dee.’ ¹³ Egeeseega moso ee ma kulodu debeli odoo oso emegei dolone mesie sabolo niba moso kulodu iyado pologa, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaiso. Esino diayo niba dibada moso kulodu iyado pel-ega poogooga, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaime. ¹⁴ Esiga niba mi hee mapoo duga, ede-beeyo niba idilega poogoloso nibada to mapoo mesilega poogooga, mi egee poogoloso dulone, megegu nibada homo mapoo mologa omapoo te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame. ¹⁵ Esiga ayo nimapoo taka, mosodei kaso niba sibadeega, ogoloso goomoga sabolo niba iyadelega poo-

10:9-10: Luka 10:4, 7; 1Kol 9:14 **10:12:** Luka 10:5-6 **10:14:** Luka 10:10-12; Diye 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Yuda 1:7

googa, nei Godeeye midilei biame omapoo, dala toowa diayo talai oso Sodom bia sabolo osoloso Gomola bia oso dala talai ee dagadileiso.”

Dala egee sibo eyo goo

(Maka 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ “Esiga ayo niba sipi be hu masi dobu so kamanali ma kulodu diye deeso. Esiga niba hebise masi dobolone medee goolee sabolo bolone ka debee. Osoloso niba molo masi dobolone niyo debei ma kulodu goo tokenee mauwe debee.

¹⁷ Esiga niba obeeyamo. Edebeeyo niba toloso goo midili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso niba dibada howo gisili moso mapoo ido peleso wooloogolone dabalaiso.

¹⁸ Osoloso niba mo goo maga gamalee wiligi odoo tebisa sabolo osoloso wiligi odoo toowa tebisa abo dia mudugiyopoo ido peleso omapoo holoogalaiso. Esino niyo omapoo peleso mo goo ee dimapoo osoloso Yu odoonee mapoo takolone dabalaiso. ¹⁹ Egeesi ma kulodu edebeeyo niba goo midili moso mapoo ido pologa, niyo takalai goo ee haga na goolee. Bei, biame omapoo Dio Tei oso niyo takalai goo goolee tekepo ee nimapoo tenelaiso. ²⁰ Esiga niba niso goolee takalaime, esino Nama Godeeye Dio Tei nimapoo tenee oso nibolo toboloso goo goolee tekepo teneega niyo egeese takalaiso.

²¹ Biame omapoo edebeeyo emei dio omolo dio wooloomalame diba goweli odoo mapoo

10:16: Luka 10:3; Loum 16:19 **10:17:** Maka 13:9-11; Luka 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Yon 14:26 **10:21:** Mica 7:6; Mat 10:35; Maka 13:12; Luka 21:16

tiasalaiso. Osoloso amaye owolo mapoo egeese selaiso. Osoloso owoloye dibada ama dio owee dio mapoo mesilega poogoloso diba wooloomalame tiasalaiso. ²² Bei, niyo amapoo tei too goo omaga odoo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. Esino edebeeyo eyo tei too kibiloso badolone hoo poogoo mapoo dilesa peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ²³ Esiga odoo susuga oso nimapoo dala teneega, mi omaga mi hee mapoo kukulo diyadee. Esino ayo nimapoo taka. Niyo egeeseelone Isalael mi toowa ma kulodu mi pepooko susuga mapoo Godeeyo to osee takomo silesiboga, Odoo Holo ayo omapoo sibileiso.

²⁴ Esiga hamamee dili odoo oso dia eligili odoo ee dagadilesa koo badoso. Osoloso tou teli odoo oso dibada wiligi odoo taba ee dagadilesa koo doso. ²⁵ Egeesi ma kulodu dibada eligili odoo mapoo goo heeso peledaba hedebe egeesi oso o hamamee dili odoo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. Osoloso wiligi odoo taba mapoo goo heeso peledaba hedebe egeesi oso o tou teli odoo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. A nibada wiligi odoo doloso ka badoso. Esiga odoo aboso a hu tokenee Belsebul* hediga, niba nosee hu diya tokenee hedigileiso.”

Mi odoobolo na ebi
(Luka 12:2-7)

10:24: Luka 6:40; Yon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Maka 3:22; Luka 11:15 * **10:25:** Belsebul ee Saiteneeyo hu hee.

²⁶ “Esiga niba goweli odoo ee bolo haga na ebi. Bei, goo susuga mada egee molo see woola peledabalaiso. Osoloso edebeeyo koo duli goo ee see woola takooga duleiso. ²⁷ Esiga ayo nibolo silone goo abo hedebe nimapoo takeli susuga ee see niyo woola yilige bigi. Osoloso ayo nimapoo goo hee mada dulu mapoo takooga, goo egee niyo moso omu ma dokodoo peleso see woola takee. ²⁸ Esiga niba odoo nimapoo goweli ee bolo haga na ebi. Bei, diba hedebe su wooloomali ee gooleedoo, esino dio wooloomalai diba tebile. Esino niba hedebe Godeebolo obulone ka debee. Bei, yayo nibada su sabolo osoloso dio sabolo tokenee palame, Dou mi mapoo toodalai yo teiba. ²⁹ Esiga niba goolee, só pepuso bakadio ee wulo molee ko ta hedebeso teli. Esino ee ma kulodu só pe heeso talai ee ibada Ama Godeeye koo goomogoga, só pe egee talaime. ³⁰ Esiga nibada wiligi mapoo wudu susuga egee molo, Godee yo olo gooleedoo. Bei, yayo susuga olo hesigaso. ³¹ Esiga niba haga obugulone na debee. Bei, Godeeyo howo woola sóso goo toowa koo moloso. Haye. Niyo goo toowa ka moloso.

³² Esiga odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei too goo ee yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado eyo howo woola yo mo odoo dalaiso. ³³ Esino odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei tele poogoo goo ee woola yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo

10:26: Maka 4:22; Luka 8:17 **10:28:** Yem 4:12; Loum 8:31

10:31: Mat 6:26 **10:33:** Maka 8:38; Luka 9:26; 2Tim 2:12

egee bado eyo howo woola yo mo odoonee dalaiso.”

Domo pilei goo

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Esiga niba ayo mi toowa hamapoo mesie goo tosimi dee na goolee. Haye, ayo mesie goo tosimile, esino domo pilame ka simi. ³⁵ Esiga ayo simi goo eyo bei egeesee moloso.

Giso holo oso amabolo domo pileiso.

Osoloso sobo holo oso oweebolo domo pileiso.

Osoloso gisowo osobo oso odoowa dio domo pileiso.

³⁶ Esiga egeesi ma kulodu nee soosooso namapoo ha teli odoo doloso dabalaiso.

³⁷ Edebeeyo ama sabolo, owee sabolo, owolo giso holo sabolo, osoloso sobo holo mapoo diya goolee sabolo badolone, hee a goolee pepooko mologa, yo ayo di hamamee deede sibilei tebile.

³⁸ Osoloso odoo agayo talai sabolo dala toowa talai sabolo goo medee moodelega poogoloso, ayo di hamamee dedelega poogooga, yo ayo di hamamee deede sibilei tebile. ³⁹ Esiga edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo balai daga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o gie badeli osugobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.”

Nei tekepo talai

(Maka 9:41)

⁴⁰ “Edebeeyo niba o mosopoo gilimado pologa, yayo a ido poloso. Esiga edebeeyo o mosopoo a ido pologa, yayo mo Ma Godee a diye di ee ido poloso. ⁴¹ Osoloso edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoos ee ogoloso, o mosopoo ido pologa, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoos oso nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso. Osoloso edebeeyo Godeeyo howo woola odoos tekepo ogoloso, o mosopoo ido pologa, yo Godeeyo howo woola odoos tekepo oso nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso. ⁴² Osoloso edebeeyo mo hamamee dili odoos hee wuluge ogoloso yimapoo bi pepooko wulo howo egeesi keneega, yo nei toowa talaiso. Esiga hagee tei goo.”

11

¹ Yesu o hamamee dili odoos 12 mapoo goo hagee taka koodobuloso see Gelili mi toowa ee ma kulodu Godeeyo to takomo silame diso.

*Yesu dio osoloso Yonee odoos howo oluguli dio
(Luka 7:18-35)*

² Yonee odoos howo oluguli oso neliga moso ma kulodu badolone, Kelisoye goo tomo silee duloso o hamamee dili odoos abo Yesu mapoo diye diso. ³ Esem diba dileso Yesuye badebei mapoo peledoboloso yimapoo egeese takaso, “Yoneeye iba namapoo diye dolone to egeese takeeyena, ‘No tei Keliso iyo hagee bamolo odoos osomo? O, iba odoos hee bamalaiyo?’” diso.

⁴ Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba see wedi dilesо niyo egei goo sabolo osoloso niyo du goo ee Yonee mapoo takee. ⁵ Bei, odoо howo neliga oso see medee ogowa. Osoloso odoо bagi daga poogoo sabolo see tekepo polosо ka silesiba. Osoloso odoо agagisa bia sabolo tekepo polosо ka silesiba. Osoloso odoо dulu tabaga onosee tekepo polosо to taka see duliso. Osoloso odoо wedia sabolo hogogabuloso see silesiboso. Osoloso to tekepo hagee bi mauwe odoо oso duluga moloso. ⁶ Esiga odoо agayo ayo goo moodoo ee ogoloso diayo amapoo tei too goo ee pegelega poogooga, Godeeye dimapoo goomoga goo tenelaiso.”

⁷ Yonee o hamamee dili odoо oso see wedi diyadeeme, Yesuye odoо mooloogoodoo mapoo Yoneeyo goo takalame bei mooloogooso. Osoloso yayo egeesee takaso, “Niba miwe poogoo mi mapoo ogoo goo agalame ka diyo? Pooso sibulone obu dabisa ee agalame ka diyo? ⁸ Niba edebeeyo dugo tekepo kaloso badoboome ee agalame ka diyo? Haye. Bei, dugo tekepo kalagali odoо ee wiligi odoо tebisa oso debeli moso tekepo mapoo debeli. ⁹ Esino niba wulo Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо ee agalame ka diyo? O. Niyo dilesо egei odoо Yonee hagosо Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо daga hoogoo debei ee yayo dagadilesо ka badoso. ¹⁰ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee egee takoo ee Yoneeyo goo ee takooso, ‘Ayo mo to tosili odoо yo daga malalo diye dalaiso,

odoo susuga oso nayo sibilei mapoo mopoodoo doloso debeeye dalame,' diso.

¹¹ Esiga ayo nimapoo taka. Odoo daga hoogoo debei susuga ee Yoneeye dagadilesa ka badoso. Esino edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoo wuluge oso Yonee dagadilesa ka badoso. ¹² Esiga odoo howo oluguli Yoneeye Godeeyo to takomo silee biame omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo tokenee teli odoo oso ha teli odoo masi Godeeye wiligi doloso badeli goo ee tokenee palame diya kituluguso. ¹³ Yonee sibilega badoboome, Moseeeye eligi goo sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo susuga oso hogugu oso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takemeleeso. ¹⁴ Esiga niyo to diayo taka hamapoo tei toga, niyo Yonee see Ilaya dalaiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Ilayaye sibilei goo ee takemeleeso. ¹⁵ Niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

¹⁶ Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “Odoo epedee biame hamapoo egee do odoo ee kasee masiso dosomo? Diba holaiso masi go domopoo dobolone emegei dimapoo nei takoo nei takoo dolone dobolone egeesee takaga meliso, ¹⁷ ‘Iyo goomoga kosaiya poume, niba hepele. Osoloso iyo goohele kosaiya poume, niba pisile,’ diso. ¹⁸ Niba odoo egeesi masi doso. Bei, Yonee odoo howo oluguli yayo sibleso nei haga toowa namo sile, osoloso wain i keesoo nele. Esino niyo yo bo holo paladoo, dee takeliso. ¹⁹ Osoloso hamamee

11:12: Luka 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Maka 9:11-13

11:19: Mat 9:14

Odoo Holo a olo simiso. Ayo sibilesa wo sabolo wain i sabolo namo sileeme, niyo a nei sabolo yugune sabolo dooboo nali odoo, dee takeliso. Osoloso niyo a tekisi molee teli odoo sabolo, osoloso tokenee teli odoo sabolo hedebe doloso ka badeli deliso. Esino odoo agayo Godeeyo goo goolee tekepo gooleedoloso tomo siloga, yayo Godeeyo goo goolee ee tekepo dolone ka eligiso.”

*Yesuye odoo tei tele poogoo eyo goo taka
(Luka 10:13-15)*

²⁰ Yesuye mi abo mapoo goo toowa opusomo di moodoomo sileeme, odoo mi omapoo debeli oso dia goo tokenee su wudelega poogoo, yayo odoo egee bia dia goo ogoloso dimapoo diya takolone egeese takaso, ²¹ “Kolasin bia sabolo Betesaida bia, dala toowaso niba bamoloso. Bei, ayo nibada mi mapoo goo toowa mudu opusomo opusomo di ee moodoogamo silee egeesi masi Taya bia mapoo osoloso Saidon bia mapoo moodoogamo silee diepi, diba haga booloogel-ega, dibada goo tokenee maga miligi pialoso debeliyo. Osoloso diayo dibada goo tokenee maga miligi pia goo ee eligilone dugo tokenee kelekaloso dosou holugaloso silesibiliyo. ²² Esino ayo nimapoo taka, Godeeye goo midilei biame mapoo dala toowa Kolasin bia sabolo osoloso Betesaida bia oso talai oso Taya bia sabolo osoloso Saidon bia oso talai ee dagadileiso. ²³ Osoloso Kapeniyum mosobia niba Kei mi ma dokodoo ido palaiso, dee goolone ka dosomo? Haye. Niba

11:21: Isa 23; Ezek 26–28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zec 9:2-4

11:23: Isa 14:13-15; Gen 19:24-28

toloso Dou mi mapoo toodalaiso. Ayo nibada mi mapoo goo toowa mudu opusomo di moodoog-amo silee egeesi masi Sodom mi mapoo moodoog-amo silee diepi, Sodom mi tokenee pelega epedee hamapoo osee meliyo. ²⁴ Esino ayo nimapoo taka, Godeeye goo midilei biame omapoo dala toowa Kapeniyum bia niyo talai oso Sodom bia oso talai ee dagadileiso.”

Amapoo sibilesa hese
(Luka 10:21-22)

²⁵ Esemé Yesúye egeese takaso, “Ma, Kei mi sabolo osoloso mipoo sabolo nayo wiligi doloso ka badoso. Esiga a namapoo goomogo. Bei, nayo wiligi doloso badeli goo mada egee molo ee, odoó goo goolee toowa mapoo yilige bigile. Esino nayo goo goolee dele poogoo odoó mapoo yilige buguso. ²⁶ O. Tei takoo, Ma. Goo hagee nayo goomoga goo oso.”

²⁷ Yesúye see tobu egeese takaso, “Mo Maye goo susuga amapoo olo teneeso. Esiga odoó heeso Owolo a gooleede. Esino hedebe mo Maye Owolo, a ka gooleedoo. Osoloso odoó heeso mo Ma gooleede. Esino hedebe Owolo ayo mo Ma ka gooleedoo. Odoó ugu bia mapoo Owolo ayo mo Mayo goo ee yilige bigilame goomogoga, odoó egee bia oso mo Mayo goo ee diba noseé gooleedalaiso.

²⁸ Esiga edebeeyo hegi bi masi kadaloso silone kwasu sabolo siloga, niba amapoo sibe. Egeeseega ayo nimapoo hasali tenelaiso.

²⁹ Osoloso ayo eligi goo ee ogoloso mo goo peedee. Bei, a mesie odo. Esiga niba hasalame amapoo sibe. ³⁰ Bei, goo ayo eligi ee dadalai haga kodianee. Osoloso bi masi ayo nimapoo eimedilame egee molo ee diya poopeeya.”

12

Pelisi odo dia hasali biame maga Yesubolo toso agadiga

(Maka 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Yu odoowo hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odo sabolo witi wo ko segei ee ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso Yesu o hamamee dili odo oso diya houdume, witi wo ko gooloogaloso nalagamo diyadeeso. ² Esem Pelisi odo oso goo hagee ogoloso Yesu mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nee hamamee dili odo oso iyo hasali biame mapoo witi wo ko ka gooloogayo? Diayo ibada tei gababuso,” diso.

³ Yesuye nei egeesee takaso, “Deibidiye o odo sabolo houdume diayo moodoo goo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu niyo hesigeleyo? ⁴ Bei, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadilesi tei wo toloso o odo sabolo neso. Esino tei wo hagee ibada tei ee dodolone Godee ogo odo ogo doloso domo debeli odo hedebe oso nali. Esino Deibidiye o odo sabolo wo ne oso tei magoo ee gababiaso. ⁵ Osoloso Moseseeye tei hogugu ma kulodu to hee hageesee egee takoo niyo hesigeleyo? Goo egee Godee ogo osoloso odo ogo

doloso debeli odoo oso hasali biame mapoo tei moso ma kulodu dia tou teliso. Diayo goo egeesi moodeli oso tei magoo gababiliso. Esino Godeeye goo egee ogoloso tokenee dee koo takeli. ⁶ Esiga ayo nimapoo taka, goo hee dia epedee hamapoo sibilesa egee molo oso tei moso oso kitulugu ee dagadilesa ka moloso. ⁷ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Niyo emegei pidilei ono ayo diya goolone niyo nei amapoo gala wooloso teneli goo ee ayo haga koo gooleeso,' diso. Niyo to eyo bei medee kibiya gooleedoloso ka de-bei diepi, niyo mo hamamee dili odoo ee tokenee odoo dee takele pegeliyo. ⁸ Bei, niyo hasali biame egee Odo Holo ayo wiligi doloso ka badoso."

Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo tekepo pa

(Maka 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesuye to taka hagee koodobuloso see omaga diayo howo gisili moso mapoo palaso. ¹⁰ Osoloso moso eyo kulodu odoo dee hodio seeseegedoo poogoo badoboome egeiso. Egeesi ma kulodu Pelisi odoo aboso Yesu tokenee odoo dalame eli esilone yimapoo egeesee takaso, "Ibada tei magoo oso takolone iyo hasali biame mapoo odoo tekepo palai tekepowa?" diso.*

¹¹ Esino Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Nima kulodu odoo heeso o sipi be hedebe

12:6: Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luka 14:3 * **12:10:** - Pelisi odoo aboso Yesu mapoo hageesee takaso, bei, diayo tei goo ee dodolone dia hasali biame mapoo odoo paiye ee moodolai tei. **12:11:** Luka 14:5

oso niyo hasali biame mapoo wulu ma kulodu toodobuoga, yayo yo hudilega pagalaisomo? Haye. Yayo yo wulu ma kulodu badoga see hudileiso. ¹² Esiga Godeeyo howo woola sipi beso goo haga toowa koo moloso. Haye. Edebeeyo goo toowa ka moloso. Esiga edebeeyo ibada hasali biame mapoo goo tekepo talai ee tei mauwe.”

¹³ Esemé Yesuye odoó dee hodio seeseegedoo poogoo yimapoo egeesee takaso, “Nee dee seeseegedoo poogoo egee see hoodode,” diso. Esemé odoó egee o dee see hoododeme, dee egee tekepo poloso o dee tekepo hodio egeesi masi meleeso. ¹⁴ Esemé Pelisi odoó oso goo hagee ogoloso komonolone dia howo gisili moso maga peegoo diyadeeso. Osoloso diayo dileso Yesu toloso woolame diesono to mousó.

Yesu yo Godeeye hesia

¹⁵ Esiga diayo to mou goo ee yo olo gooleedoloso, Yesu yo see mi hee mapoo diso. Esemé odoó susuga oso yo deedeé diso. Esemé odoó paigiga susuga dima kulodu melee ee yayo tekepo paso. ¹⁶ Osoloso yayo dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niyo mo goo hagee odoó susuga mapoo na oposisiye,” diso. ¹⁷ Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoó Aisayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso, ¹⁸ “Ege, hagee mo tou teli odoó.

Yo ayo hesia.

Ayo yo diya goolone
yimapoo diya goomogoso.

Ayo mo Dio yimapoo tenelaiso.

Osoloso tei goo ee yayo Yu odoonee susuga mapoo takalaiso.

¹⁹ Osoloso yayo odoo hee sabolo toso agadigilone to boowoolaimo.

Osoloso yayo eli domopoo eligiga to neligidi takalaimo.

²⁰ Osoloso yayo tiosi seegee magoo ee gobigileimo.

Osoloso keme pepooko paimologa yayo semidileimo.

Esiga odoo tei too kibile poogoo yayo egee pidi-molo goo ee epedee pagalai mauwe.

Esino odoo susuga oso Godeeye goomoga goo ee dodomolo ogoloso omapoo koodobileiso.

²¹ Esiga o hu maga Yu odoonee susuga oso diayo dulone egee bamolo gie badeli ee talaiso.”

*Yesu dio Belsebul dio
(Maka 3:20-30; Luka 11:14-23)*

²² Biame omapoo odoo aboso odoo hee howo neliga mapoo bo pala oso to kelega badebei odoo ee Yesu mapoo ido simiso. Esemo Yesuye yo tekepo paso. Esemo domo omapoo odoo egee olo howo puo ogoloso see to keiso. ²³ Odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeese takaso, “Odoo hagee Deibidiyo amawe bele,” diso.

²⁴ Esino Pelisi odoo oso goo hagee duloso egeese takaso, “Yesuye Belsebul oso kitulugu maga bo holo peegoo hasiso bigiliso. Bei, Belsebul yo bo holo dia wiligi odoo,” diso.

²⁵ Esino Yesuye diayo goolee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga, mi toowa egee malaime, tokenee palaiso. Osoloso soosoo heeso o, mosobia heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga, diba dabalaime, tokenee palaiso. ²⁶ Esiga Saiten oso bo holo peegoo hasiso buguga, dia mooloogoodoo ma kulodu abo puloso dieso nediliyo ha talaiso. Yayo egeesee seega, yayo wiligi doloso badeli goo oso kookaiyo osee malaisomo? Tokenee palaiso. ²⁷ Esino ayo bo holo peegoo hasiso bigili kitulugu hagee tei Belsebul oso kitulugu maga ka hasisimo silo daga, nibada hamamee dili odoo oso bo holo peegoo egee hasisimo silesibo kitulugu egee kamapoo teliyo? Esiga diayo takooga niyo amapoo egee takoo goo ee tei goonee, dee takalaiso. ²⁸ Esino ayo Godeeyo Dio Tei oso kitulugu maga bo holo peegoo ka hasisimo siloso. Goo oso Godeeye wiligi doloso badeli goo oso olo nimapoo simi goo ee ka eligiso.

²⁹ Esiga odoo heeso kitulugu odoo eyo moso mapoo peleso bi heli talame gooleega, yo daga kitulugu odoo egee tiso tialogoloso magalaiso. Osoloso hamamee o moso kulodu peleso o bi heli talaiso.

³⁰ Esiga edebeeyo abolo tebelega poogooga, yayo amapoo ha tomoloso. Osoloso edebeeyo abolo odoo Godee mapoo gilimado sibilega poogooga, yayo odoo Godee maga peegoo hasiso bugu domoloso. ³¹ Esiga ayo nimapoo taka.

12:28: Diye 10:38; 1Yon 3:8

12:30: Maka 9:40; Luka 9:50

12:31: Hib 6:4-6

Goo tokenee susuga edebeeyo teli sabolo osoloso emegei dimapoo to tokenee takeli goo ee Godeeye hapoloso boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime. ³² Osoloso edebeeyo Odoos Holo amaga to tokenee takooga, Godeeye o goo tokenee egee hapoloso boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, yo goo tokenee moloso kookaiyo osee malai ee toso. Esiga o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime.”

*Homokoko maga homo o su ka gooleedeeya
(Luka 6:43-45)*

³³ “Esiga homo tekepo oso homokoko tekepo peliso. Esino homo tokenee oso homokoko tokenee peliso. Esiga homo su susuga oso ko pa maga ka gooleedeeya. ³⁴ Esiga niba tokenee odoos hebise masi dobolone niyo see goo tekepo takalai tebile. Bei, edebeeyo goo goolee dia sooloo ma kulodu egee molo ee dia magaso takooga woola yilige bigiliso. ³⁵ Esiga goo tekepo teli odoos oso goo tekepo o goo goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso. Osoloso goo tokenee teli odoos oso goo tokenee o goo goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso. ³⁶ Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Goo midilei biame mapoo odoos susuga oso goo tokenee diayo taka goo eyo bei ee Godee mapoo woola yilige bigileiso. ³⁷ Esiga Godeeye goo midilei biame mapoo,

to no takeli goo sabolo teiba nee goo midileiso. Egeesi ma kulodu no to tekepo takomo sili daga, yayo no odoo tekepo dalaiso. Esino no to tokenee takomo sili daga, yayo no odoo tokenee dalaiso.”

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga

(Maka 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Biame heeso Pelisi odoo abo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso Yesuye badebei mapoo sibilesa egeese takaso, “Eligili odoo, nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee,” diso.

³⁹ Esemee Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Odo epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Esiga niyo ayo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yonayo goo ono nimapoo eligileiso. ⁴⁰ Yona biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di ee ma kulodu di toowa eyo gemedei ma kulodu badebeiso. Esiga Odo Holo anosee biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di mapoo midoo ma kulodu ta malaiso.

⁴¹ Esiga Niniba odoo oso goo midilei biame mapoo nibolo hodobo toboloso nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, Yonaye Godeeyo to dimapoo takeme, diayo dia goo tokenee maga

12:38: Mat 16:1; Luka 11:16; Yon 6:30 **12:39:** Mat 16:4; Maka 8:12 **12:40:** Jona 1:17 **12:41:** Jona 3:5

goo su wuduloso miligi piaso. Esino ayo Yona dagadilesa ka badoso. Esino ayo Godeeyo to nimapoo takeme, niyo duloso nibada goo tokenee maga goo su wuduloso miligi pile. ⁴² Osoloso goo midilei biame mapoo Siba mi eyo wiligi odo taba sobo onosee nibolo hodobo nibada goo midiloso niba tokenee odo dalaiso. Bei, wiligi odo taba Solomonoye eligi goo ee dulame yo eli sage abaga simiso. Esino ayo Solomonoo dagadilesa ka badoso. Esino niyo mo to dulei ka gowooso.”

Bo holoso see wedi sibili goo

(Luka 11:24-26)

⁴³ “Esiga bo holoso odo maga peegoo gaduga, yo dilesa doobudu yayo badalai mi ee esiamo sileiso. Yo mi esiamo siloso koo ogoga, eyo nediliyo egeese takalaiso, ⁴⁴ ‘A mawo daga badebei moso mapoo see wedi dileiso,’ dee takalaiso. Osoloso yo see sibilesa ogoga, gelesi kadee doloso bi medee mopoodoo ma molo agalaiso. ⁴⁵ Eseega yo see doobudu wedi dilesa bo holo diya kitulugu abo 7 gilimadoloso sibilesa moso omapoo dabalaiso. Egeeseega odo hagee eyo daga badebei poogoloso see diya tokenee badalaiso. Esiga goo tokenee teli odo epedee hamapoo egee do niyo daga debei poogoloso see diya tokenee dabalaiso. Bei, niyo ayo eligi goo mapoo tei tele poogooga.”

Yesuwo owee sabolo osoloso omolo dio

(Maka 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesuye odo mooloogoodoo mapoo to osee takomolome, owee dio osoloso omolo dio sibilesa peegoo tebisamolone, yimapoo to takalame

goomogaso. ⁴⁷ Esemе odoо heeso Yesu mapoo egeesee takaso, “No ege, noowee dio osoloso nomolo dio namapoo to takalame sibilesо peegoo tebisamolо,” dee takaso.

⁴⁸ Esino Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Mo wee ogumo? Osoloso molo dio ogumo?” diso. ⁴⁹ Esemе yayo o hamamee dili odoо dimapoo dee kou takolone egeesee takaso, “Niba ege, odoо egee bia ee mo wee osoloso molo dio oso. ⁵⁰ Esiga edebeeyo mo Ma Kei mi ma dokodoo badeli oso goomoga goo ee tomo siloga, odoо egee bia ee molo dio, osoloso mo booba dio, osoloso mo wee dio oso,” dee takaso.

13

Witi ko segei maga wudu taka
(Maka 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Biame hedebe ogoso Yesu moso kuloduga peegoo dilesо Gelili abei pee mapoo meilesо biasо. ² Yo omapoo badoboome, odoо susuga oso yayo eligi goo ee dulame yimapoo sibilesо diya mooloogodooso. Esemе Yesu yo du mapoo daboogoloso eligilone badoboome, odoо susuga mubiyodoga tebisamolone duluga meleeso.

³ Osoloso yayo goo susuga maga wudu takolone odoо susuga mapoo eligilone egeesee takaso, “Niba dui. Biame heeso odoо hee witi wo ko segelame diso. ⁴ Yo witi wo ko sogomo sileeme, ko abo eli domopoo misigedibaso. Esemе só aboso sibilesо neso. ⁵⁻⁶ Osoloso witi wo ko abo yugo kauwe mi mapoo misigediba ee bou saga

pisigaso. Esino osoko pa oso dei moodoolone witi wo ko saga wediaso. Bei, too delega. ⁷ Osoloso witi wo ko abo dagi we ti kauwe kadee mapoo misigedibaso. Osoloso bou pisigaso. Esino we ti sabolo palaga tiso tiademe susuga wediaso. ⁸ Osoloso witi wo ko abo mi tekepo mapoo misigedibaso. Osoloso oso bou pisigaloso kakauwuloso ko diya palagaso. Egeesi ma kulodu witi wo ko aboso homokoko 100 egeesi palagaso. Osoloso aboso 60 egeesi palagaso. Osoloso aboso 30 egeesi palagaso. ⁹ Odoo niba dulubolo, esiga to ayo hagee takoo medee dui!”

Bei kasalame Yesuye wulo ka wudu takomo siliyo?

(Maka 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso sibilesa Yesu mapoo egeese takaso, “Nayo kasalame odoo mapoo wulo ka wudu takomo siliyo?” diso.

¹¹ Esem Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Niyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee diya gooleedalaiso. Godeeye wiligi doloso badeli goo ee daga mada meleeso. Esino Godeeye epedee hamapoo nimapoo olo yilige buguso. Esino yayo odoo abo mapoo yilige bigile. ¹² Esiga to taka duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo bei tenelaiso. Esino edebeeyo mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee tekepo pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso. ¹³ Ayo odoo mapoo wulo wudu takomo siliso. Bei, ‘diayo ogoloso medee kibiya egelega pagalame.

Osoloso diayo duloso goo eyo bei medee kibiya gooleedelega pagalame.’

¹⁴ Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to oso goo diayo moodeli sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso, ‘Diayo medee hodu dilesa to taka duleiso, esino goo eyo bei diayo medee kibiya gooleedalame.

Osoloso diayo medee hodu dilesa agalaiso, esino goo eyo bei diayo ogoloso gooleedalame.

¹⁵ Bei, diba tei goo ee gooleedalai gowoolone, dieso dibada deeso dia dulu tobodo osoloso dia howo gisigasas.

Esiga diba goo eyo bei ee gooleedalai tebile. Esino diayo ogoloso, osoloso duloso goo goolee tekepo toloso, amapoo wedi simi diepi, ayo dibada goo tokenee hapoloso boobado bigiliyo.’

¹⁶ Esino Godeeye mo hamamee dili odoo nimapoo goomogoso. Bei, niyo ayo moodoo goo ee ogoloso duloso gooleedoo maga. ¹⁷ Esiga ayo nimapoo taka. Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga debei sabolo osoloso Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso niyo epedee egee ogomolo goo ee agalai doloso bameleeso. Esino diayo egele. Osoloso niyo epedee egee dumolo goo ee dulei doloso bameleeso. Esino diayo dule.”

*Wudu taka goo eyo bei
(Maka 4:13-20; Luka 8:11-15)*

¹⁸ Yesuye see tobu egeese takaso, “Esiga witi wo ko segei maga wudu taka goo eyo bei medee dui. ¹⁹ Esiga odo abo witi wo ko oso eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee duloso medee kibiya gooledelega poogooga, Saitenso sibiles Godeeyo to dibada sooloo ma kulodu melee yayo peedee deliso. ²⁰ Osoloso odo abo witi wo ko oso yugo kauwe mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Esiga diayo Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo saga teliso. ²¹ Esino Godeeyo to oso dia sooloo ma kulodu too medee koo meili. Esiga diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too goo maga hegi goo sabolo osoloso dala goo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to mapoo tei too goo ee saga pegeliso.

²² Osoloso odo abo witi wo ko oso dagi we ti kauwe kadee mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso tei teliso. Esino mi hamapoo dabalai maga goo kodia sabolo osoloso bi bei doloso dabalame goolee oso dibada tei too tokenee peliso. Egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli.

²³ Osoloso odo abo witi wo ko oso mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo Godeeyo to duloso gooleedeliso. Esiga odo aboso homokoko masi 100 egeesi peliso, osoloso aboso 60 egeesi peliso, osoloso aboso 30 egeesi peliso.”

Witi wo ko sabolo osoloso obu ko sabolo

²⁴ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoo heeso witi wo ko o homolee mapoo segeiso.

²⁵ Esino gesi odoo susuga tiesamolome, yimapoo ha teli odoo oso sibilesa yayo witi wo ko segei homolee omapoo obu ko sogoloso diso. ²⁶ Esiga witi wo ko segei olo kauwudoloso ko poome, obu ko segei sabolo hodobo palaso.

²⁷ Esem e o tou teli odoo aboso sibilesa egeesee takaso, ‘Nee homolee ma kulodu hedebe witi wo ko segeino, see kasi maga obu sabolo ka paladeeyo?’ dee takaso.

²⁸ Esem e yayo nei egeesee takaso, ‘Imapoo ha teli odoo oso sibilesa ka segei molodoo,’ diso.

Esem e o tou teli odoo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Iyo dilesa obu egee tigoaloso peegoo togo-bisilei no goomogodo?’ dee takaso.

²⁹ Esino yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Haye, niyo na tige. Bei, niyo tigaga, witi wo ko segei sabolo tigebigiyaga. ³⁰ Esiga o diesono hodobo esee paladee dee. Osoloso ko goolai biame mapoo mo tou teli odoo oso daga obu ee tigoaloso dou mapoo toodee dalaiso. Esino witi wo ko segei oso paladee ee gooloogaloso mo nei mageli moso mapoo mooloogoo magee dalaiso.’”

Yesuye ko pepooko masted deli sabolo osoloso yist maga wudu taka

(Maka 4:30-32; Luka 13:18-21)

³¹ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi

moloso. Odo heeso ko pepooko masted deli todileso o homolee mapoo segeiso. ³² Esino ko abo ma kulodu ko masted deli hagee diya pepooko. Esino ko pepooko oso bou pialoso kauwuga, homolee ee ma kulodu homo su oso toowa malaiso. Osoloso sóso omapoo sibilesa o dee mapoo ou tegelaiso.”

³³ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone dimapoo egeese takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Soboso wo palawa silame daga homolone, wo toowa ee ma kulodu yist pepooko kukoseliso. Osoloso yist pepooko oso wo palawa ee diya koudiliso.”

³⁴ Esiga Yesuye odo mooloogoodoo mapoo goo susuga hagee eligilame dimapoo wulo wudu take-liso. ³⁵ Yayo goo hageese tomo sili egee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo oso taka sabolo tebilame ka eligimo sili. Bei, yayo egeese takaso,

“Ayo odo mapoo Godeeyo to eligilone
wulo wudu takomo sileiso.

Osoloso mi toowa bei mooloogolone goo mada
melee ee
see ayo woola yilige bigileiso.”

*Witi wo ko sabolo osoloso obu maga wudu taka
goo eyo bei*

³⁶ Yesuye odo mooloogoodoo diye doloso, yo see moso kulodu palaso. Esemee o hamamee dili odo oso yimapoo sibilesa egeese takaso, “Witi wo ko segei sabolo osoloso obu ko segei omaga

wudu taka goo eyo bei nayo imapoo medee kibiya takee,” diso.

³⁷ Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Witi wo ko segeli odoe ee Odoe Holo aso. ³⁸ Osoloso witi wo ko segei mi ee mipoo toowa hagoso. Osoloso witi wo ko ee Godeeyo owolo dioso. Esino obu ko ee Saiteneeyo owolo dioso. ³⁹ Egeesi ma kulodu obu ko segeli odoe ee Saitenso. Osoloso goolai biame ee biame hoo poogoo oso. Osoloso witi wo ko goolai odoe ee Godeeyo momaiye oso.

⁴⁰ Esiga obu tugaloso dou mapoo toodeli egeesi masi ee biame hoo poogoo mapoo Odoe Holo ayo Saiteneeyo owolo dio ee dou mapoo egeesee toodalaiso. ⁴¹⁻⁴² Egeesi ma kulodu Odoe Holo ayo mo momaiye diye dalaiso, diayo dilesos odoe goo tokenee mapoo gido dili odoe sabolo osoloso goo tokenee teli odoe ee gilimadoloso dou mi mapoo toodalaiso. Eseega diayo ee ma kulodu dobolone pisa sabolo mei gisile sabolo dabalaiso. ⁴³ Esino Godeeye tekepo deli odoe oso Ma Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo osokoso pa masi palaiso. Odoe niba dulubolo, esiga to ayo hagee takoo medee dui!”

Molee mada magoo maga wudu taka

⁴⁴ “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoe heeso daga hoogoo bi medee tekepo molee toowaso too mi ma kulodu mada magoo ee odoe heeso mi doomeleso egeiso. Yo bi egee ogoloso see tobu miso gagaso. Osoloso goomoga sabolo o mosopoo wedi dilesos o bi

13:40: Yon 15:6 **13:41-42:** Mat 8:12; 24:31; 25:31; Maka 13:27

13:43: Dan 12:3

susuga odo abo mapoo teneloso nei molee tooso. Osoloso yayo molee oso mi egee tooso. Osoloso bi medee tekepo mada mi ma kulodu magoo sabolo yayo tooso.”

Beegee maga wudu taka

⁴⁵ “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso beegee esiamo siliso. ⁴⁶ Yayo esiamo siloso beegee medee tekepo ogoga, yo see dileso o bi susuga odo abo mapoo teneloso nei molee teliso. Osoloso yo molee oso beegee tekepo teliso.”

Pei maga wudu taka

⁴⁷ “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Pei howomoo oluguloso di bei mologa egee misiga egeesi masi moloso. ⁴⁸ Egeesi ma kulodu pei mapoo di bei mologa, di kebili odo oso dia pei booboossee mapoo gimagoloso dobolone di piliso. Osoloso di tekepo ono o ma kulodu soliso, esino di edebeeyo koo nali ee peegoo togobiseliso. ⁴⁹ Esiga biame hoo poogoo mapoo goo hageesi masi oso peledabalaiso. Esiga Godeeyo momaiye aboso mipoo hamapoo sibilesa Godeeyo howo woola tekepo debeli odo sabolo osoloso goo tokenee teli odo ee domo pileiso. ⁵⁰ Osoloso goo tokenee teli odo ee Dou mi mapoo toodalaiso. Eseega diayo ee ma kulodu pisa sabolo dobolone mei gisile sabolo dabalaiso.”

⁵¹ Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, “Niba ayo hagee takoo goo susuga eyo bei

medee gooleedosomo?” diso. Esemе diayo nei egeesee takaso, “O. Iba gooleedoso,” dee takaso.

⁵² Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Tei too odoо agayo Godeeyo to eligilone, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee gooleedoloso badoga, yo moso eyo ama masi badoso. Yayо moso ee ma kuloduga bi dia sabolo osoloso nape sabolo tolosо ka tosibo dalaiso.”

*Yesu o mosobia oso gowe
(Maka 6:1-6; Luka 4:16-30)*

⁵³ Yesuye odoо susuga mapoo wudu takemelee koodobuloso mi hagee poogoo diso. ⁵⁴ Yo see wedi dileso o midее Nasalet mapoo badolone diayo howo gisili moso mapoo peleso Godeeyo to odoо mapoo eligilame bei mooloogooso. Esemе odoо susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadolone egeesee takaso, “Odoо hagoso goo egee eligimo silo kapoo tobele? Osoloso yayo goo toowa opusomo di egee moodoomo silo, kitulugu kapoo tobele? ⁵⁵ Yo wulo Meliyo owolo. Osoloso yo wulo moso tegeli odoо hamapoo badeli eyo owolo. Osoloso yo Yemes, Yosep, Saimon, osoloso Yudas egee bia dia emei. ⁵⁶ Osoloso obooba dio onosee ibolo hodobo hamapoo doso. Esiga goo susuga egee Yesuye kasee moodoomo silosomo?” dee takaso. ⁵⁷ Esiga diayo egeesee goolone Yesuye eligi goo ee talai goweso.

Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ede-beeyo Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо eyo to duloso mesiliso. Esino o mosobia

sabolo osoloso o soosoo oso o to mapoo duloso koo mesili,” diso.

⁵⁸ Esiga Yesuye diayo tei telega poogoloso debei goo ee ogoloso o mi omapoo goo toowa opusomo di abo moodele poogooso.

14

Odoo howo oluguli Yonee woolooma (Maka 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹⁻² Biame omapoo Gelili mi gibadeli odoo Helodeeye Yesuye goo moodoomo silee duloso o tou teli odoo mapoo egeesee takaso, “Odoo hagee Yonee odoo howo oluguli oso molodoo. Yo ta maga olo hogabiadoo. Esiga yayo see goo toowa opusomo di hageesee ka moodoomo silo,” dee takaso.

(Yayo hageesee takaso. Bei, Yonee telega bado-boome, goo hagoso peledabaso.)

³⁻⁴ Biame heeso Helodeeye omolo Pilipiyo o-obo Helodiyes peedee huso. Esemé Yoneeye goo hagee ogoloso Helodee mapoo diya takolone egeesee takaso, “Nayo nomolowo osobo peedee hulei tekeponee. Bei, egee tei,” diso.

Esemé Helodee diya komonolone, o ha teli odoo mapoo takolone, Yonee dee tialogoloso neliga moso ma kulodu huse diso. ⁵ Esemé yo Yonee wooloomalame goomogaso. Esino odoobolo obulone wooloomele poogooso. Bei, odoo susuga oso takolone Yonee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo deliso.

⁶ Osoloso hamamee Helodee yo soomagoo biame tugodeme, yayo o odoo gilimadoloso sibilesi wo nolone debeiso. Esem Helodiyeseeyo sobo holo oso sibilesi dia mudugiyopoo hopoome, Helodee diya goomogaso. ⁷ Esem nei Helodeeye goo tei moodoolame takolone yimapoo egeese takaso, “Nayo goomoga bi ee amapoo takooga, ayo bi egee namapoo tenelaiso,” diso. ⁸ Yo to egeese taka duloso hopoomelee koodobuloso owee mapoo dileso yayo goomoga goo ee duso. Osoloso see wedi sibilesi Helodee mapoo egeese takaso, “A Yonee odoo howo oluguli eyo wiligi ono goomogo. Esiga nayo epedee o wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso amapoo tenee,” dee takaso.

⁹ Esino Helodee goo hagee duloso Yoneeyo wiligi koodoloso tenelai yo goomegele. Esino yayo sobo holo mapoo goo tei moodoolame taka ee dibolo hodobo nei nolone debei odoo oso olo duso. Esiga goo hagee pagalai yo goomegele. ¹⁰⁻¹¹ Esem yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo dileso Yoneeyo wiligi koodoloso tosi-bilame. Osoloso o odoo oso neliga moso ma kulodu gadilesi, Yoneeyo wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso tosibilesi, sobo holo mapoo teneeso. Esem see yayo tosibilesi owee mapoo teneeso. ¹² Esem Yonee o hamamee dili odoo oso sibilesi Yoneeyo kou todilesi bouso. Osoloso dileso Yesu mapoo takaso.

*Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi
(Maka 6:30-44; Luka 9:10-17; Yon 6:1-14)*

¹³ Helodeeye Yonee woolooma goo ee Yesu duloso, o hamamee dili odoo sabolo du mapoo

dalaga poogoloso, mi odoo mauwe mapoo hasalame diyadeeso. Esino mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo oso goo hagee dulososo Yesuye badebei mapoo mubili sibadeeso.

¹⁴ Yesu du maga mubiyodoo daboogoloso tobudulone, odoo susuga oso mooloogoodoo ogoloso yayo diba diya sooloo dolone odoo paigiga tekepo paso.

¹⁵ Yesuye egeeseemo sileeme, o hamamee dili odoo oso habe sibilesoso yimapoo egeese takaso, “Osoko olo todobuo. Esiga nayo odoo susuga egee do diyadee dee, diayo mosobia koola kee do mapoo dilesoso nei dieso nalai ee moleeso talame. Bei, mi iyo hagee do mapoo odoo mauwe. Esiga mi hamapoo nei mauwe,” dee takaso.

¹⁶ Esemes Yesuye dimapoo egeese takaso, “Niyo diba nei talame diye dee na takee. Esino niyo nei dimapoo tenee,” diso.

¹⁷ Esemes nei diayo yimapoo egeese takaso, “Imapoo wo si hedebe dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio moloso,” diso.

¹⁸ Esemes Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Wo si sabolo osoloso di sabolo amapoo tosibe,” diso. ¹⁹ Esemes yayo odoo susuga pukusi mapoo bulume dee takoloso, wo si dee tiadoo sabolo di bakadio tolososo Kei mi ma dokodoo bolone Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo nei egee teneme, see diayo odoo mooloogoodoo mapoo piso. ²⁰ Esemes odoo susuga oso nei teiba nega diya edigime nei hosudelega abo poogooso. Osoloso diayo nei

naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dilesa bou ma kulodu soo bou 12 egeesi metamagisaso. ²¹ Osoloso giso sabolo sobo sabolo osoloso holaiso sabolo oso nei hagee neso. Esino hedebe gisowe hesiga ee 5,000.

*Yesuye howo ma dokodooga di
(Maka 6:45-52; Yon 6:15-21)*

²² Yesuye 5,000 odoo mapoo nei pi koodobuloso, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Daga niyo du toloso abei hodiokoo dalo soowee. Ayo odoo hagee bia diye doloso a hamamee ka sibileigo,” diso. ²³ Osoloso yayo odoo mooloo-goodoo olo diye doloso, see obusomo badalame mubi dokodoo howo gisilame palaso. Yo mubi dokodoo peleso badoboome neligaso. ²⁴ Esino biame omapoo o hamamee dili odoo oso du mapoo toboloso abei domopooga diyadaga meleeso. Esememe poo sabolo howo ki sabolo simi oso dia du diya bidigaso.

²⁵ Osoloso gesi domo kudi takeme, Yesuye abei ma dokodooga dimapoo diso. ²⁶ Esememe diayo Yesuye simi ogoloso dio dulone diya ebigaso. Bei, diayo goolee boso siba bele dolone diya googaso.

²⁷ Esememe Yesuye saga dimapoo egeesee takaso, “Niba howaleege. Haga na ebi. Ayo siba,” dee takaso.

²⁸ Esememe Pitaye egeesee takaso, “Lodee, tei nayo siboga, nayo anosee howomoo meledoboloso howo ma dokodooga namapoo sibeye dee,” diso.

²⁹ Esemе Yesuye nei egeesee takaso, “Sibe.” Esemе Pita howomoo meledoboloso howo ma dokodooga Yesu mapoo diso. ³⁰ Esino yo du-lone egeino, poo toowa simi oso howo ki toowa sibume, yo diya ebiaso. Egeeseelone yo howo kulomoo oumo moume to neligidi egeesee takaso, “Lodee, a pidi,” dee takaso.

³¹ Esemе Yesuye o deeso Pita saga toloso yimapoo egeesee takaso, “Nayo tei too ee diya pepookodoo. Bei kasalame nayo tei too goo ee ka poogoowo?” diso.

³² Osoloso o bakadio du ma kulodu daboogome, poo simi omapoo koodobiaso. ³³ Esemе o hamamee dili odoo oso Yesuwo homo bei mapoo gasuwoloso dobolone egeesee takaso, “No tei Godeeyo Owolodoo,” diso.

*Odoo paigiga Genesalet mi mapoo debeli oso
Yesu mapoo simi
(Maka 6:53-56)*

³⁴ Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei daboogoloso Genesalet mi mapoo dia du oluguso. ³⁵ Mi omapoo debeli odoo oso Yesu hoodo ogoloso mi opusomo opusomo di mapoo Yesu olo sibago doloso to takomo diso. Esemе odoo aboso odoo paigiga susuga Yesu mapoo ido sibadeeso. ³⁶ Osoloso odoo paigiga oso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, “Iyo wulo nee dugo su mapoo sigilei soowayo?” diso. Esemе odoo paigiga oso Yesuwo dugo su mapoo sigime, odoo egee bia wegigadooso.

15

*Tei Godeeye eligi sabolo osoloso edebeeyo eligi
goo sabolo*

(Maka 7:1-13)

¹ Biame hedebeso Pelisi odoo abo sabolo osoloso tei eligili odoo abo oso Yelusalem maga sibilesa Yesuye badebei mapoo mooloogoodoloso yimapoo egeesee takaso, ² “Bei kasalame nee hamamee dili odoo oso ibada adaga dia goo ee dedelega poogoloso dia dee hapelega nei ka nasomo?” dee takaso.

³ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Bei kasalame niyo tei Godeeye eligi goo ee poogoloso see nibada adaga dia goo ee ka dodomo silosomo? ⁴ Bei, Godeeye egeesee takaso, ‘Namamo to mapoo osoloso nooweeyo to mapoo mesiloso ka silesibe. Esino edebeeyo ama mapoo osoloso owee mapoo to tokenee takooga, yo wooloome,’ diso. ⁵ Esino niyo egeesee eligiliso, odoo heeso ama dio owee dio biso pidilame tei magoo ee dadalai gowooga, yayo wulo takolone bi egee Godee mapoo tenelame olo to magoloso ka moloso, dee takalai tekepo deliso. ⁶ Goo egeesi maga edebeeyo ama dio owee dio pidilame niyo hamaga takeliso. Niyo goo egeesi moodoolone, Godeeye tei magoo goo ee dedelega see nibada adaga dia goo ee dodolone ka doso. ⁷ Niba goo bakadio gweli odoo. Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo Aisayaye nibada goo maga tei goo takaso. Bei, yayo goo Godeeye taka egeesee hoguguso,

- 8 ‘Odoos hagee bia oso dia magaso wulo gamenee amapoo goomoga poudiliso. Esino dibada sooloo ma kulodu tei amapoo mesili goo ee mauwe.
- 9 Esiga diayo amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudili goo eyo bei mauwe. Bei, diayo tei edebeeyo eligi goo ee ayo eligi masi see diayo odoo mapoo eligimo silesibiliso.’”

*Ogoo gooso odoo tokenee ka peliyo?
(Maka 7:14-23)*

10 Yesuye odoo susuga gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Odoos susuga niba mo to hagee duloso medee gooleede. 11 Esiga edebeeyo nei ne oso Godeeyo howo woola yo tokenee koo peli. Esino edebeeyo o sooloo ma kuloduga goolee to tokenee ee takooga oso Godeeyo howo woola yo tokenee peliso,” dee takaso.

12 Osoloso o hamamee dili odoo oso yimapoo sibilesos egeesee takaso, “Pelisi odooso nayo taka goo mapoo egee kamanaga no ogoloso gooleedo-somo?” diso.

13 Esemes Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Nei howo mo Ma Kei mi ma dokodoo badeli yayo segele susuga ee o too sabolo tigadoloso togobileiso. 14 Esiga Pelisi odoo ee nei howo segei egeesi masi moloso. Niyo diba haga na goolee. Diba odoo howo neliga masi doso. Esiga odoo howo neliga heeso odoo howo neliga hee ido duga, o bakadio ou mapoo tigidibileiso.”

¹⁵ Eseme Pitaye egeesee takaso, “Nayo wudu taka goo eyo bei imapoo medee kibiya eligi,” diso.

¹⁶ Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Niba to hageeyo bei gooleedelega osee dosomo? ¹⁷ Esiga nei niyo toloso nali oso nibada sooloo ma kulodu tokenee koo peli. Bei, nei egee nayo nalo sooloogoloso see nee gemedei maga peegoo gadiliso. ¹⁸ Esino odoo o magaso to tokenee takeli goo susuga oso o sooloo ma kuloduga woola takooga goo oso yo Godeeyo howo woola tokenee peliso. ¹⁹ Bei, o sooloo ma kuloduga goo tokenee susuga hagoso woola peledebeliso: tokenee gweli goo, osoloso odoo hee wooloomali goo, osoloso adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli teli goo, osoloso sobo obuwo sabolo giso kadiga sabolo goo heli teli goo, osoloso adaba bi heli teli goo, osoloso emegei dimaga gamenee takeli goo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo. ²⁰ Esiga goo tokenee susuga hagoso Godeeyo howo woola odoo tokenee peliso. Esino dee hapelega nei nali oso yo tokenee palaime.”

Yu sobonee oso tei too
(Maka 7:24-30)

²¹ Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso see Taya mi toowa sabolo osoloso Saidon mi toowa koola mapoo mi pepuso mapoo diyadeeso. ²² Diba omapoo dileso peledoboome, sobo heeso Yesuye badebei mapoo simiso. Sobo egee Keinen sobo. Esiga yayo Yesu ogoloso to neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dele. Bei, mo sobo holo

yima kulodu bo holo peleso badolone yimapoo dala toowa tenee domoloso,” diso.

²³ Esino Yesuye to hagee duloso to nei takele. Eseme o hamamee dili odoososo Yesu mapoo sibilesos egeese takaso, “Sobosagosoba deedeesilone to neligidi takomosilo. Esiganayoyodiye dee takee,” diso.

²⁴ Eseme Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Godeeye a hedebe Isael odoosipi be hu masiosugobulosos egeedo mapoo diye diso,” deetakaso.

²⁵ Eseme sobosagosos egeese Yesu o homobei mapoo gasuwulosos badolone egeese takaso, “Lodee, a pidi,” diso.

²⁶ Eseme Yesuye nei sobos yimapoo wudutakolone egeese takaso, “Holaisodia nei tolosos egeese so mapoo tenelai tekeponee,” diso.

²⁷ Esino sobosagosos Yesu mapoo egeese takaso, “O. Lodee nayo tei takoo. Esinosos eeamayenei nolone kokou miyomoo mou ee nalagamosilesibiliso,” diso.

²⁸ Eseme Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “Sobos, nayo tei toodiya toowadoo. Esiganayogoomoga gootaka ee ayo moodoolaiso,” diso. Eseme biame omapoo sobos egeeyosowolosobos holo olo tekeposaso.

Yesuye odoos paigiga susuga tekepo pa

²⁹ Yesu mi egees poogulosos egeese Gelili abeipalaga dimeleeso. Yos egees abaga pelesos mubidokodoo biasos. ³⁰ Osolosos odoos mooloogoodos osos odoos paigiga gilimados sibilesos Yesuwos homos

beiyopoo ibedigaso. Odo abo bagi daga poogoo, osoloso odo howo neliga, osoloso odo su kakawa poogoo, osoloso odo to koo keli, osoloso odo paigiga opusomo opusomo di abo sabolo Yesu mapoo gilimado sibadeeso. Esem Yesuye odo paigiga susuga egee bia tekepo paso.
³¹ Esem odo susuga oso goo hagee ogoloso diya howoogadolone Isalael odo dia Godee mapoo goomoga toowa poudooso. Bei, to koo keli odo see to keiso, osoloso odo su kakawa poogoo see toboloso silesibiso, osoloso bagi daga poogoo odo see tekepo poloso silesibiso, osoloso odo howo neliga see egeiso.

*Yesuye odo 4,000 mapoo nei pi
 (Maka 8:1-10)*

³² Osoloso Yesuye o hamamee dili odo gili-madoloso egeese takaso, “Odo mooloogoodoo hagee bia biame bakadio hedebe di ee ma kulodu abolo hodobo debeiso. Esino see diayo nei mauwe debei ogoloso diba diya sooloo dalaso. Ayo diba nei tenelega diye daga, diba eli domopoo dumologa houdulone diya wosalai malaiso,” dee takaso.

³³ Esem o hamamee dili odo oso yimapoo egeese takaso, “Nei mauwe mi hamapoo iyo nei kapoo toloso odo mooloogoodoo mapoo teiba ka tenelaiyo?” diso.

³⁴ Esem Yesuye nei egeese takaso, “Nimapoo wo si kasolo molosomo?” dee takaso.

Esem diayo nei egeese takaso, “Imapoo wo si 7 sabolo osoloso di pepooko abo moloso,” diso.

35-36 Esemе Yesuye одоо susuga mi mapoo bulume dee takoloso wo si 7 sabolo osoloso di pepooko abo tolosо Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso wo si popei, di hwei agisaloso o hamamee dili одоо mapoo teneme, see diayo одоо mooloogoodoo mapoo piso. ³⁷ Odoo susuga nei ne oso diya edigaso. Esemе nei naloso abo poogoo ee o hamamee dili одоо oso misigaloso bou tegei ma kulodu soo bou 7 egeesi metamag-isaso. ³⁸ Osoloso giso sabolo sobo sabolo osoloso holaiso sabolo oso nei hagee neso. Esino hedebe gisowe hesiga ee 4,000. ³⁹ Yesuye одоо susuga diye dee takoloso o hamamee dili одоо sabolo meilesо du ma kulodu tebisaloso, Magadan mi koola mapoo dalo soowaso.

16

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga

(Maka 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Osoloso Pelisi одоо sabolo osoloso Sedisi одоо oso Yesu mapoo sibilesо yimapoo kukulo agalame egeesee takaso, “Nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee,” dee takaso.

²⁻³ Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Habe osoko tekepo mouga ogoloso niyo egeesee takeliso, ‘Godigi osoko tekepo polodoo,’ dee takeliso. Osoloso gesikolo mi hemiye ogoloso, ‘Epei howo sibulodoo,’ deliso. Esiga goo egeesi oso peledabalai niba olo gooleedooso. Esino goo

susuga ayo epedee hagee eligi sabolo osoloso goo susuga ayo epedee hagee moodoomolo eyo bei, niba gooleedele. ⁴ Odoe epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Osoloso niyo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoe Yona eyo goo ono nimapoo eligileiso.” Yesuye goo hagee takemelee koodobuloso diba poogoo diso.

Pelisi odoe sabolo osoloso Sedisi odoe oso eligi goo ee na deede

(Maka 8:14-21)

⁵ Osoloso Yesu o hamamee dili odoe sabolo abei dalo soowaso. Diba omapoo dileso dobolone egeino o hamamee dili odoe oso wo telega boobada neme goo diya koudiaso. ⁶ Diba goo koudulone doboome Yesuye dimapoo egeese takaso, “Obeeyamo! Pelisi odoe sabolo osoloso Sedisi odoe dia wo ee habiaga, niba medee koolone ka debee.”

⁷ Esino Yesu o hamamee dili odoe oso goo hagee duloso, diesono to moulone egeese takaso, “Iyo wo telega boobada poogoo simiga Yesuye iba ogoloso egeese ka takoo,” diso.

⁸ Esem diayo goo koudulone debee ee Yesuye ogoloso dimapoo egeese takaso, “Bei kasi maga niyo wo telega boobada poogoo simi maga goo diya koudulone ka dabala? Niyo tei too goo ee diya pepookodoo. ⁹ Esiga niba ayo kitulugu

16:4: Mat 12:39; Luka 11:29

16:6: Luka 12:1

16:9: Mat

14:17-21

goo ee gooleedelega osee doso. Esiga niba ayo odoos 5,000 mapoo wo si dee tiadoo populoso pi goo ee boobado buguloso ka doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo boobado buguso. ¹⁰ Esiga niba ayo odoos 4,000 mapoo wo si ⁷ populoso pi goo ee boobado buguloso doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo olo boobado buguso. ¹¹ Esiga ayo nimapoo wodee eyo goo maga takele. Esino bei kasi maga niyo goo hagee gooleedelega ka dosomo? Esiga ayo taka goo ee niyo Pelisi odoos sabolo osoloso Sedisi odoos oso eligi goo mapoo hamamee dedeyaga niso nediliyo medee balame to hagee nimapoo ka taka.” ¹² Esemee Yesuye wodee eyo goo maga takelega, wulo Pelisi odoos sabolo osoloso Sedisi odoos oso eligi goo* maga ka takeme, Yesu o hamamee dili odoos oso omapoo ogoloso olo gooleedoosoo.

*Pitaye Yesuwo goo yilige bugu
(Maka 8:27-30; Luka 9:18-21)*

¹³ Yesu dileso Kasaliya-Pilipai mi mapoo silone o hamamee dili odoos mapoo egeesee takaso, “Edebeeyo Odoos Holo a odoos ugu deliyo?” diso.

¹⁴ Esemee diayo yimapoo egeesee takaso, “Odoos aboso no Yonee odoos howo oluguli odoos osodoo, dee takeliso. Osoloso odoos aboso no Ilaya, dee

16:10: Mat 15:34-38 * **16:12:** Pelisi odoos sabolo osoloso Sedisi odoos diayo eligi goo ee wo habia masi moloso. Bei, wo giedege sabolo wo habia sabolo hamaga, wo giedege tekepo ee tokenee palaiso. **16:14:** Mat 14:1-2; Maka 6:14-15; Luka 9:7-8

takeliso. Osoloso odoo aboso no Yelemaya deliso. Osoloso odoo aboso no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso molodoo, dee takeliso.”

¹⁵ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esino hee niyo a odoo ogu deliyo?” diso.

¹⁶ Esemé Saimon-Pitaye nei egeesee takaso, “No Keliso, Godeeye hudi magoo, kookaiyo badoboso gie badeli Godeeyo owolo osodoo,” dee takaso.

¹⁷ Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Saimon-Pita, Yonayo owolo, no goomege. Bei, odoo heeso goo hagee namapoo ka eligile. Esino mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso namapoo ka eligi. ¹⁸ Esiga Pita, ayo namapoo taka, no yo masi badoso. Esiga ayo yo hagee ma dokodooga mo sosee* bei mooloogoolaiso. Egeesi ma kulodu teliso kitulugu oso sosee hagee dagadileime. ¹⁹ Osoloso ayo Godeeye wiligi doloso badeli osulu ee gibadalame kitulugu namapoo tenelaiso. Esiga nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodoolai ee tei daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei doloso moloso. Osoloso nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodoolai ee tei me daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei me moloso.”

²⁰ Osoloso yayo tobudulone to kitulugu sabolo o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Niyo odoo abo mapoo takolone a Kelisoso, dee na takee,” diso.

16:16: Yon 6:69 **16:17:** Gal 1:15-16 **16:18:** Yon 1:42; Epe 2:20 * **16:18:** sosee hu eyo bei ee tei telaga odoo susuga mipoo hamapoo egee do ee takooso. **16:19:** Mat 18:18; Yon 20:23

*Yesu eyo talai goo ee taka
(Maka 8:31-33; Luka 9:22)*

²¹ Osoloso biame domo omaga Yesuye o hamamee dili odo mapoo eyo talai eyo goo ee takomo silame bei mooloogooso. Egeeseelone yayo dimapoo egeese takaso, “A Yelusalem mapoo pologa, Yu odoowo wiligi odo sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odo sabolo, osoloso tei eligili odo oso amapoo dala tenelaiso. Osoloso edebeeyo a wooloomaloso, bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see bi maga hogadileiso,” dee takaso.

²² Esem Pitaye Yesu peegoo ido dileso tobudulone yimapoo diya kitulugu sabolo takolone egeese takaso, “Haye Lodee, goo hagoso namapoo peledbeyaga, Godeeye no goolegeeye dee,” dee takaso.

²³ Esino Yesuye Pita mapoo bidi toboloso tobudulone egeese takaso, “Saiten, no amaga peegoo di. To nayo egee takoo oso ayo Godeeye goomoga goo talai ee eli poo. Bei, nayo to egee takoo Godeeye taka ee koo takoo. Esino edebeeyo taka goo ee takoo,” diso.

*Yesu goolone badalai
(Maka 8:34-38; Luka 9:23-26)*

²⁴ Yesuye o hamamee dili odo mapoo see tobu egeese takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, eyo talai sabolo dala toowa talai goo sabolo medee mopoodoo doloso

ama hamamee ka sibe. ²⁵ Esiga edebeeyo o gie badeli eyo goodogoga, o gie badeli ee osug-obalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o gie badeli eyo goodegelega poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ²⁶ Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga ee tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe. Bei, yayo gie badeli eyo nei talai mipoo hamapoo bi hee mauwe. ²⁷ Esiga Odo Holo ayo mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso o momaiye sabolo sibileso, odo susuga oso goo tomo silee eyo nei ayo dimapoo teiba tenelaiso. ²⁸ Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Nima kulodu odo abo wedilega egee do ee osee doga, Odo Holo ayo wiligi doloso badalame sibileiso.”

17

*Yesuye Moses dio osoloso Ilaya dio to kei
(Maka 9:2-10; Luka 9:28-36)*

¹ Osoloso biame 6 poogoloso Yesuye Pita, Yemes, osoloso Yemeseyo omolo Yonee esee gilimadoloso mubi hoodee mapoo dabalame paladeeso. ² Diba omapoo peleso dobolone egeino, Yesu o su opusomo doloso osokoso poni masi o mudu maga poni molome egeiso. Osoloso o dugo oso heliye diya gadeebugu masi molome egeiso. ³ Diba omapoo dobolone egeino,

16:25: Mat 10:39; Luka 17:33; Yon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9

16:27: Mat 25:31; Psa 62:12; Prov 24:12; Loum 2:6; Yili 22:12

17:2: 2Pita 1:16-18

Moses dio Ilaya dio peledoboloso Yesubolo to kesamolome egeiso. ⁴ Esemé Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga nayo goomogoga, iyo waseme bakadio hedebe di tegelaiso. Hee nee, osoloso hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo dalaiso,” dee takaso.

⁵ Pita yo to osee komolome, kolobo diya heliye oso sibilesó diba gidisooso. Esemé kolobo ma kuloduga toso egeesee takaso, “Hagee ayo gooma mo holo oso. A namapoo diya goomogo. Esiga o to mapoo medee dui,” diso.

⁶ Esemé Pita diayo goo hagee duloso diya obulone miyomoo balaboo tiesaso. ⁷ Esino Yesuye sibilesó dimapoo sigolone egeesee takaso, “Niba tebise. Haga na ebi,” diso. ⁸ Esemé diba tebisaloso egeino Yesu obusomo tobudume egeiso.

Yesu o hamamee dili odoo oso Ilayayo goo maga woosa

(Maka 9:11-13)

⁹ Osoloso diba mubi dokodooga see kumoo moulone, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Goo niyo egei ee odoo abo mapoo na takee. Esino Odoo Holo a ta maga see hogado pala ogoloso, niyo hamamee ka takomo silesibe,” dee takaso.

¹⁰ Esemé Pita diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame tei eligili odoo oso eligilone ‘Daga malalo Ilayaye sibilesó Keliso hamamee sibileigo’ dee ka takeliyo?” diso.

17:5: Psa 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; Maka 1:11; Luka 3:22; Deut 18:15 **17:10:** Mal 4:5

¹¹ Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ilaya tei sibilesо goo susuga see medee mopoodoo dalaiso. ¹² Esino ayo nimapoo taka, Ilaya yo olo simiso. Esino edebeeyo yo medee kibiya hoodo egelega yimapoo dala tenemeleeso. Egeeseelone diayo Odoо Holo amapoo dala egeesi masi tenemalaiso.”

¹³ Osoloso diayo Yesuye egeesee taka duloso nei diayo goolee, Yonee odoo howo oluguli eyo goo ee takoo doloso olo gooleedooso.

*Yesuye holope bo holo pala ee tekepo pa
(Maka 9:14-29; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Yesu o hamamee dili odoo bakadio hedebe di sabolo mubi dokodooga meilesо, odoo susuga diba balagamelee omapoo peledoboome, odoo heeso sibilesо Yesuwo homo beiyopoo gasuwoloso badolone egeesee takaso, ¹⁵ “Lodee, nayo mo giso holo sooloo dologa yo pidi. Bei, yo todo dolone halaboomo silone, eyo nediliyo howomoo homodobuo osoloso dou mapoo homodobuo dolone dala toowa teliso. ¹⁶ Esemе ayo holope egee nee hamamee dili odoo mapoo ido simino, diayo yo tekepo moodolai tebilena,” diso.

¹⁷ Esemе Yesuye nei egeesee takaso, “Niba toke-nee odoo, tei too mauwe. Niyo amapoo tei talame a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Ayo biame sage nibolo hodobo badebeino, niyo amapoo tei telega osee doga, a nimapoo diya gowooso. Esino holope egee amapoo ido sibe,” diso. ¹⁸ Esemе bo holo holopeyo kulodu pala

mapoo Yesuye to kitulugu sabolo takeme peegoo diso. Esem epedee omapoo holope egee see tekepo paso.

¹⁹ Goo hagoso dileso koodobume, Yesu o hamamee dili odoo oso dibusomo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Iyo kaseme bo holo holopeyo kulodu pala ee peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoowo?” diso.

²⁰ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo tei too ee diya pepooko. Goo egeesi maga niyo bo holo peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoo. Esiga ayo nimapoo taka. Niyo tei too goo ee homokoko pepooko masi mologa, niyo mubi mapoo takolone ‘no see koo dileso mele’ dee takooga, tei egeesee selaiso. Esiga egeesi ma kulodu goo susuga niyo moodolai tebileiso. [²¹ Esino bo holo hageesi masi peegoo habigilei ee hedebe nei tei doloso dobolone Godee mapoo taka maga bo holo peegoo ka habigiya.”]

*Yesu eyo talai goo ee see tobu taka
(Maka 9:30-32; Luka 9:43-45)*

²² Yesu o hamamee dili odoo oso sibilesi Gelili mi mapoo mooloogoodoloso doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Odoo Holo a odoo mapoo tiasalaiso. ²³ Osoloso diayo a wooloomalaiso. Esino a bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo gie badeli toloso hogadileiso.” Esem Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso diya gooheleso.

Tei moso ee pidilame tekisi molee teneli

24 Osoloso see tobu Yesu o hamamee dili odo o sabolo dileso Kapeniyum mi mapoo peledoboome, tei moso ee pidilame tekisi molee teli odo o aboso sibilesa Pita mapoo egeesee takaso, “Nibada eligili odo o yo tei moso ee pidilame tekisi molee teneliso?” diso.

25 Esem Pitaye nei egeesee takaso, “O. Teneliso,” diso. Esino Pita epedee omapoo moso kulodu Yesuye badebei mapoo gasibume, Yesuye Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, nayo goo hagee amapoo takee. Mipoo hageeyo wiligi odo o tebisa oso odo o ugu bia dimaga tekisi molee ka teliyo? Odo o diayo bali maga teliyo o, odo o abo maga ka teliyo?” dee takaso.

26 Esem Pitaye nei egeesee takaso, “Odo o abo maga ka teli,” diso.*

Esem Yesuye nei egeesee takaso, “Esiga wiligi odo o diayo bali odo o diba tekisi molee dia wiligi odo o mapoo koo teneli.* 27 Esino tei moso ee pidilame tekisi molee teli odo o hagee bia ee kemeneyaga, iyo tekisi molee tenelega pagalai tekeponee. Esiga no dileso abei mapoo kimaso di gi. Osoloso di malalo gi eyo maga gwaloso ogoga molee ko molo agalaiso. Eseega nayo molee egee toloso dimapoo ibada tekisi molee magee,” dee takaso.

17:24: Exo 30:13; 38:26 * **17:26:** Yesuye badebei biame omapoo, wiligi odo o toowa taba oso o ha teli odo o sabolo ha temeleso, odo o diayo dagadi egee bia dimaga yayo tekisi molee teliso. Esino o mosobia maga koo teli. * **17:26:** Yesuye to hageesee taka goo eyo bei ee, Godeeyo owolo dio oso tei moso ee pidilame tekisi molee tenelega pagalai ee tei mauwe doloso ka taka.

18

*Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odo
agayo toowa doloso ka badosomo?*

(Maka 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Biame domo omapoo Yesu o hamamee dili odo oso sibileso Yesu mapoo egeese takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odo agayo toowa doloso ka badosomo?” diso.

² Esem Yesuye holope hee idoloso dima domo tobudume, o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, ³ “Ayo nimapoo taka. Nibada goo goolee su wudoloso holope hageesi masi badelega poo-googa, niba Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime. ⁴ Esiga odo agayo holope pepooko hageesi masi o su eyo nediliyo pepooko daga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo toowa doloso ka badoso.

⁵ Osoloso odo agayo holope hageesi masi mo hu maga o mosopoo ido pologa, yo a ido pala masi ido poloso. ⁶ Esino odo heeso tei too odo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso. ⁷ Ye-ee, mipoo hamapoo debeli odo, niba emegei! Bei, mipoo hamapoo niba goo tokenee mapoo gido dili goo diya bei moloso. Esiga goo egeeseeso sibileiso. Esino goo tokenee mapoo gido dili odo, niba obeeyamo! Godeeye odo egeese seli mapoo

18:1: Luka 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Maka 10:15; Luka 18:17

18:5: Mat 10:40; Luka 10:16; Yon 13:20

dala diya toowa tenelaiso. ⁸ Osoloso nee dee hodio oso no goo tokenee talame gido duga, dee hodio egee kobigi, dee hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee dee bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee. Osoloso nee homo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, homo hodio egee kobigi, homo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee homo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee. ⁹ Osoloso nee howo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo hodio egee tabigi, howo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee howo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee.

¹⁰ Esiga niba obeeyamo. Holaiso hagee bia goo mauwe dee na goolee. Bei, Godeeyo momaiye oso Kei mi ma dokodooga Ma Godeeyo howo woola dimapoo ka bamoloso. [¹¹ Bei, Odo Holo ayo simi hagee odo Godee maga peegoo osugoba dimapoo gie badeli tenelame ka simi.”]

Sipi be hu osugoba
(Luka 15:3-7)

¹² “Odo heeso sipi be hu 100 gibadalaiso. Egeesi ma kulodu sipi be hedebe osugobodoga, yayo see ogo goo moodolaisomo? Sipi be hu abo 99 ee omapoo doga, yo see hedebe osugoba ee esiamo dileiso. ¹³ Esiga ayo nimapoo taka. Sipi be hu 99 osugobele mapoo yo goomoga moloso. Esino sipi be hedebe osugoba ee esiamelaso ogoga, yo diya goomogalaiso. ¹⁴ Esiga holaiso hageese heeso yimaga peegoo osugobalai

nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado yo koo goomogoso.”

Tei too odoo oso goo tokenee toga, yo pidi

¹⁵ “Esiga tei too odoo oso namapoo goo tokenee moodooga, nayo mada dilesa yimapoo o goo tokenee ee takalai tekepo. Egeesi ma kulodu yayo nee to duloso mesioga, yo see goo tekepo mapoo ido siboso. ¹⁶ Esino yayo nee to duloso mesile poogooga, nayo see tei telaga odoo hedebe, o, bakadio egeesi gilimadoloso yo agalame di, diayo to nayo taka ee tei takadoo dalame. ¹⁷ Egeesi ma kulodu yayo dibada to duloso mesile poogooga, goo hagee tei telaga odoo susuga sosee ma kulodu egee do mapoo takee. Esino yayo see dibada to duloso mesile poogooga, yo see peegoo badeli odoo o, goo tokenee teli odoo dalai tekepo.

¹⁸ Esiga ayo nimapoo taka. Osoloso niyo ogoo goo ee mi hamapoo tiadoo mologa, Kei mi ma dokodoo osee tiadoo molo agalaiso. Osoloso niyo mi hamapoo ogoo goo ee puobuguga, Kei mi ma dokodoo puobugu molo agalaiso.

¹⁹ Esiga ayo see nimapoo taka. Mipoo hamapoo odoo bakadio oso goo goolee hedebe doloso ogoo goo talame Godee mapoo takooga, mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso diayo goomoga goo ee tei moodoolaiso. ²⁰ Esiga odoo bakadio egeesi o, bakadio hedebe di egeesi oso sibilesa mo hu maga mooloogoodoloso dogaa, a dibolo hodobo badoso.”

Odoo koo sooloo deli odoo

18:15: Luka 17:3; Gal 6:1

18:16: Deut 19:15; Yon 8:17

18:18: Mat 16:19; Yon 20:23

18:19: Maka 11:24; Yon 15:7

²¹ Osoloso domo omapoo Pitaye sibilesu Yesu mapoo egeesee woosaso, “Lodee, mo tei too odoososo amapoo goo tokenee toga, ayo nei o goo tokenee ee kasolo boobado bigileiyo? 7 mapoo toobooga ka koodobileiyo?” dee takaso.

²² Esemes Yesuye nei egeesee takaso, “Haye, hedebe 7 mapoo toobooga o goo tokenee na boobado bigi. Esino o goo tokenee hapolosobooado bigili ee na koodobie.

²³ Osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoosoto teli odoosomolee howadooso, see hamamee teiba hedebeegeesi yimapoo ka tenelame. Esemes hamameewiligi odoosomolee egeesetalai goomogolone, o odoosomolee howadooegee bia yimapoo gilimado sibeye diso. ²⁴ Esemesoto teli odoosodaga molee toowa 10,000 talent* deli ee howadoo ee yimapoo idosimiso.

²⁵ Esemes odoosomolee teiba egeesenei tenelai tebile. Esemeswiligi odoosoto odoosomolee egeesee takaso, ‘Odoosohagee sabolo, osolososobo, osolosowolo dio, osolosoo bisusuga tolososodoo abo mapoo tenee, nei moleetalam. Osolososee molee egeeamapoo tosibe,’ dee takaso.

²⁶ Osolososoto teli odoosoyayo o wiligi odoosohomo beiyopoo gasuwolosoebisomiyomootugusalosobadolone howolone egeesee takaso, ‘Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo

18:22: Luka 17:4 * **18:24:** talent goo eyobei hagoso. Odoosheeso dugo 15 ma kulodu tou temelee eyonei molee toowa talent deli hedebe teliso.

tenee. Ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso.

²⁷ Esemе wiligi odoo oso yo diya sooloo dolone yimapoo egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei hamamee amapoo tenelaigo, dee takemeni ee bige peegee. Bei, ayo goo egee olo boobado buguso. Esiga no goomoga sabolo di,' dee takaso.

²⁸ Osoloso tou teli odoo ee see wedi dulone o odoo tugodooso. O odoo hagoso yimaga molee howadoo ee haga toowanee (goo egee, molee ko 100 denaliyus* deli ee howadoo). Esino tou teli odoo oso yo ogoloso o gabada mapoo toloso debidolone egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei teiba hedebe egeesi amapoo tenee,' diso.

²⁹ Esemе odoo hagoso tou teli odoowo homo beiyopoo gasuwoloso ebiso miyomoo tugusalo badolone yimapoo howolone egeesee takaso, 'Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo tenee. Bei, ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso. ³⁰ Esino tou teli odoo yo o odoo oso egeesee takeme gowoolone yo todilesos neliga moso mapoo toosooso, yayo nei teiba egeesi yimapoo teneega peegoo ka tamagalame.

³¹ Esino wiligi odoo o tou teli odoo aboso goo hagee ogoloso diya gowoolone wiligi odoo mapoo takalame diyadeeso. ³² Esemе wiligi odoo yo goo hagee duloso o tou teli odoo ee

* **18:28:** denaliyus goo eyo bei hagoso. Odoos heeso biame hedebe mapoo tou too eyo nei molee ko denaliyus deli hedebe teliso.

idoloso yimapoo egeesee takaso, ‘No tei diya tokenee odoodoo. Nayo mo molee hoowadoloso see hamamee tenelai tebile neme, ayo no sooloo dolone bige peegee dee takaso. ³³ Goo egeesi maga, nayo mo tou teli odoo hee sooloo dala diepi, tekepo meliyo,’ diso. ³⁴ Egeesee takoloso wiligi odoo oso komonolone o tou teli odoo ee neliga moso gidebeli odoo mapoo teneeso, diayo yo neliga moso mapoo toosooloso dala tenelame. Osoloso yayo nei teiba hedebe egeesi yimapoo teneega peegoo ka tamagalame.”

³⁵ Yesuye to hagee taka koodobuloso see odoo mapoo egeesee takaso, “Esiga niyo nee sooloo ma kuloduga tei too odoo eyo goo tokenee boobado bigilega poogooga, wiligi odoo oso o tou teli odoo mapoo moodoo egeesi masi nei mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso nimapoo egeesee moodoolaiso.”

19

Sobo huloso pegeli goo ee eligi (Maka 10:1-12)

¹ Yesuye goo hagee takoloso koodobuloso Gelili mi poogoloso see Yudiya mi mapoo dulone Yoden howo daloso diso. ² Yo omapoo dime, odoo mooloogoodoo oso yo dodomo diso. Esememe Yesuye paiye dima kulodu melee susuga ee tekepo paso.

³ Esememe biame omapoo Pelisi odoo aboso sibilesa Yesu mapoo gamenee kukulo agalame yimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo sobo huloso

wulo goo hee maga osobo pagalai tei molosomo?” diso.

⁴ Esemé Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba Godeeyo to hesigeleyo? Godeeye mipoo hagee moodoo biame mapoo giso sabolo sobo sabolo moodooso. ⁵ Osoloso Godeeye egeesee takaso, ‘Esiga gisoso ama dio owee dio poogoloso see osobo sabolo hedebe doloso badalaiso. Osoloso obakadio su hedebe doloso dabalaiso,’ dee takaso. ⁶ Esiga diayo debei ee ma kulodu diba bakadio nee, esino diba see olo hedebe doloso ka doso. Esiga Godeeye diba hedebe di goo ee see odoó heeso domo na pi.”

⁷ Esino Pelisi odooso nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga Moseseeye takolone, sobo pagalame gooleega, sobo pegeli peipa mapoo hoguguloso sobo egee pagalai soowa, dee ka takayo?” diso.

⁸ Esemé Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Moseseeye egeino yayo eligi goo mapoo niyo mesilega poogolo neme, bige, sobo pagalai soowa dee ka taka. Esino bei mooloogoo biame mapoo sobo huloso pagalai goo ee Godeeye takele. ⁹ Esiga ayo nimapoo taka, gisoso osobo na peegee. Esino soboso giso hee sabolo olo goo heli too daga, omoye osobo egee pagalai tei mauwe. Esiga gisoso wulo goo hee maga osobo poogoloso see sobo hee huga, yo odoó heeyo osobo ee peedee huso.”

¹⁰ Esemé Yesu o hamamee dili odoó oso yimapoo egeesee takaso, “Esiga gisoso wulo goo

hee maga osobo pagalai ee tei daga, gisoso sobo hulei tekeponee,” diso.

¹¹ Esemé Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Goo hagee odoo susuga oso dadalai tebile. Esino hedebe Godeeye kitulugu tenee odoo oso goo hagee dadalai teiba. ¹² Bei, odoo aboso sobo huloso holo soolooga magalai tebile. Bei, diba dibada oweeye ho mauwe soomagooga. Goo egeesi maga diba sobo koo huli. Osoloso odoo abo ho tigaga diba sobo koo huli. Esino odoo aboso Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga sobo koo huli. Esiga edebeeyo sobo huli eyo goo maga ayo eligi goo ee talai teiba daga, yo goo ayo eligi hagee medee dadalai tekepo.”

Yesúye holaiso pidi

(Maka 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Odoo aboso owolo dio Yesú mapoo iyado simiso, Yesúye o deeso diba sigolone diba Godee mapoo takalame. Esemé o hamamee dili odoo diayo goo hagee ogoloso hamaga takaso. ¹⁴ Esemé Yesúye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Holaiso amapoo sibadee dee, diba na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadileiso,” diso. ¹⁵ Osoloso yayo o deeso diba sigolone Godee mapoo takoloso see mi hee mapoo diso.

Bi bei odoo

(Maka 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Odoo heeso Yesú mapoo sibilesó egeesee takaso, “Eligili odoo, ayo ogoó goo tekepo ee toga,

badoboso kookaiyo gie badeli ka talaiyo?” dee takaso.

¹⁷ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Bei kasalame nayo sibilesо goo tekepo talai goo maga amapoo ka woosowala? Hedebe Godeeye tekepo ka badoso. Esiga no badoboso kookaiyo gie badeli talai goomogoga, no tei magoo goo ee medee deede.”

¹⁸ Esemе odoo ogoso egeesee takaso, “Tei magoo kagee takala?” diso.

Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Odoо na wooloome, osoloso adaba kooka sobo sabolo goo heli na te, osoloso adaba bi heli na te, osoloso odoo hee mapoo gamenee na gigidi,
¹⁹ osoloso nama dio noowee dio oso taka to mapoo mesie, osoloso nee su no nediliyo egee sooloo dolo egeesi masi nee odoo hee noseе egeesee sooloo dele.”

²⁰ Esemе odoo gie kauwa ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, “Tei magoo goo susuga ayo tobuloso medee deedeeso. Esino ayo see ogoo goo hee ka moodoolaisomo?” dee takaso.

²¹ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No medee teedee badalai goomogoga, nee bi susuga odoo abo mapoo teneloso nei molee tolosо odoo bi mauwe mapoo tenee. Nayo egeesee seega, Kei mi mapoo bi bei nee hu sabolo malaiso. Osoloso a dodomo sibe,” diso.

²² Esemе odoo gie kauwa ogoso Yesuwo to dulosо diya goohеle sabolo diso. Bei, yo bi bei doloso badebeiga. ²³ Esemе Yesuye o hamamee dili odoo

19:17: Lev 18:5; Luka 10:28 **19:18:** Exo 20:13-16; Deut 5:17-20

19:19: Exo 20:12; Lev 19:18

mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Bi bei odoos Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei diya kalawa. ²⁴ Esiga ayo nimapoo see tobu taka, dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoos Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa,” diso.

²⁵ Esem e hamamee dili odoos yayo eligi goo hagee duloso diya dio dulone egeesee takaso, “Goo egee diya kalawadoo. Esiga odoos agayo gadileisomo?” diso.

²⁶ Esem e Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, “Edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo pidilei tebile. Esino Godee yo teiba. Bei, goo susuga yayo moodoolai haga kalawanee,” diso.

²⁷ Esem e Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibada bi susuga hoogoo poogoloso nayo di hamamee deede simiso. Esiga iba nei ogoos bi talaiyo?” diso.

²⁸ Esem e Yesuye nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Godeeye goo susuga see dia moodoolai biame mapoo, Odoos Holo ayo wiligi doloso badeli mi mapoo badalaiso. Osoloso biame omapoo mo hamamee dili odoos 12 niba nose wiligi odoos bili 12 mapoo dobolone, Isalael odoos bala 12 ee niyo gidabalaiso.

²⁹ Osoloso odoos agayo emei dio, omolo dio, omoo dio, ama dio, owee dio, owolo dio, osoloso dia mi sabolo, dia moso poogoloso mo goo tomo siloga, diba nei toowa talaiso. Osoloso diba kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. ³⁰ Esiga

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luka 22:30; Yili 3:21

19:30: Mat 20:16; Luka 13:30

odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso.”

20

Tou teli odoo eyo goo maga wudu taka

¹ “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Homolee eyo amaye gesikolodee tou teli odoo gilimalame diso, diayo o homolee geleipi ko segei mapoo tou talame. ² Osoloso yayo odoo abo ogoloso yibolo hodobo to mouloso goomoga magooso, biame hedebe mapoo diayo tou too eyo nei odoo hedebe hedebe dimapoo molee ko* hedebe tenelame. Osoloso diba tou talame diye diso.

³ Osoloso homolee eyo amaye osoko howo 9 domo mapoo yo see wedi dilesos egeino, odoo abo tou telega wulo tebisamolome egeiso. ⁴ Esemeyayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba see mo homolee mapoo tou talame di. Eseega ayo habe nimapoo niyo tou too eyo nei molee teiba tenelaiso,’ diso. ⁵ Esemeyo diba tou talame diso.

Osoloso biame hedebe omapoo osoko oo domo tooboome, odoo abo gilimado dilesos o homolee mapoo tou teye diso. Osoloso biame hedebe ososee osoko howo bakadio hedebe di mapoo, yayo see tobu odoo abo gilimado dilesos o homolee hedebe omapoo tou teye diso. ⁶ Osoloso biame hedebe omapoo osoko howo dee tiadoo mapoo tooboome, yo see wedi dilesos egeino, odoo abo

* **20:2:** molee ko hageeyo hu ee denaliyus (Mat 18:28 mapoo ege).

tou telega wulo tebisamolome egeiso. Esemе yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba kasalame tou telega biame toowa wulo hamapoo mosoowe ka tebisamalala?’ diso.

⁷ Esemе diayo nei egeesee takaso, ‘Odoо heeso imapoo o tou teye dee takele,’ diso. Esemе yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niba noseе mo homolee mapoo tou talame sibe,’ dee takaso.

⁸ Esemе habe homolee eyo amaye o tou teli eyo wiligi odoо mapoo egeesee takaso, ‘Homolee ma kulodu tou telagali odoо gilimadoloso dia tou too eyo nei molee tenee. Esiga nayo nei molee teneega, tou talame hamameedee sibili odoо mapoo daga malalo ka tenee,’ dee takaso.

⁹ Esemе tou teli odoо oso dia nei talame sibilesо mooloogoodome, odoо tou talame hamameedee sibili dimapoo tou too eyo nei molee ko hedebe hedebe di teneeso. ¹⁰ Osoloso gesikolodee odoо daga malalo tou talame diyadee oso goo egee ogoloso diayo goolee, diba dia tou eyo nei toowa talaiso, dee goolone debeiso. Esino diba onosee molee ko hedebe egeesi tooso. ¹¹ Diba molee egee tolosо gowoolone homolee eyo ama mapoo egeesee takaso, ¹² ‘Iba biame toowa osoko pa mapoo tou toowa telagameleeso. Esino odoо hagee bia wulo osoko howo deiyepo mapoo tou ka too. Esino nayo kasi maga molee dimapoo tenee hedebe egeesi masi imapoo ka tonowala?’ diso.

¹³ Esemе homolee eyo amaye dima kulodu odoо hee mapoo egeesee takaso, ‘Emegei, ayo goo toke-nee hee namapoo moodele. Bei, no biame hedebe

mapoo tou too eyo nei molee ko hedebe egeesi masi talai doloso tou talame goomoga magooso. ¹⁴ Esiga nee molee egee toloso di. Ayo molee namapoo tenee hedebe egeesi masi odoos abo mapoo tenelai a goomogo. ¹⁵ Bei, mo molee oso mawo goomoga goo ee talai tekepo. Esino kasi maga goo tekepo ayo moodoo ee ogoloso, nayo amapoo ka komonowala?’ dee takaso.”

¹⁶ Esemee Yesuye see egeesee takaso, “Esiga odoos abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoos abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso.”

*Yesu eyo talai goo ee see tobu taka
(Maka 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ Yesu Yelusalem mapoo polone o hamamee dili odoos 12 peegoo gilimado dilesos dobolone dimapoo egeesee takaso, ¹⁸ “Goolee! Iba Yelusalem mapoo olo duso. Omapoo Odoos Holo a Yu odoos dia tei moso wiligi odoos tebisa sabolo osoloso tei eligili odoos mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo mo goo midiloso ayo talai goo ee takalaiso. ¹⁹ Osoloso Yu odoonee oso a toloso manolone woolaiso. Osoloso a woomo dilesos homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Esino a bi ma kulodu ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see gie badeli toloso hogadileiso.”

*Yemes dio Yonee dio egee bia dia oweeye
goomoga goo ee ogo taka
(Maka 10:35-45)*

²⁰ Osoloso Sebediyo owolo Yemes dio Yonee dio oweeye gilimadoloso Yesu mapoo simiso. Osoloso oweeye goomoga goo ee Yesu mapoo ogo takalame, o homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso.

²¹ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo amapoo ogo goo takalame ka simiyo?” diso. Esemé yayo Yesu mapoo nei egeesee takaso, “Nayo wiligi doloso badalai mi mapoo mo holo bakadio hagee heeso nee dee deede dokolo bado, osoloso hee nee dee dobusu dokolo bado dalai tekepowa?” dee takaso.

²² Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niyo egee takoo goo ee niba koo gooleedo,” dee takaso. Osoloso yayo Yemes dio Yonee dio mapoo egeesee takaso, “Dala toowa ayo talame egee molo niba nose egeesee talai teibayo?” diso.

Esemé diayo nei egeesee takaso, “O. Iba teiba,” dee takaso.

²³ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Tei takoo, niba nose dala hageesee talaiso. Esino mo dee deede dokolo dabalai odoo sabolo, osoloso mo dee dobusu dokolo dabalai odoo hesigilei amapoo kitulugu mauwe. Esino hedebe mo Maye hesiga odoo oso mi omapoo dabalaiso.”

²⁴ Egeesi ma kulodu Yesu o hamamee dili odoo abo 10 oso to hagee duloso Yemes dio Yonee dio mapoo diya kamaso. ²⁵ Esemé Yesuye o hamamee dili odoo susuga gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Yu odoonee dia wiligi odoo oso dima hemidu debeli odoo ee kitulugu sabolo

20:21: Mat 19:28; Luka 22:30

20:22: Mat 26:39; Yon 18:11

20:25: Luka 22:25-26

gidebeliso. ²⁶ Esino nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu edebeeyo toowa doloso badalai goomogoga, yo tou teli odo masi mesie sabolo odo abo halo tou tolone ka badebee. ²⁷ Osoloso edebeeyo malalo badalai goomogoga, yo tou wulayo teli odo masi odo abo halo tou tolone ka badebee. ²⁸ Bei, Odo Holo ayo mipoo hamapoo simi hagee edebeeyo a pidilame ka sibile. Esino ayo odo pidilame ka simi. Osoloso odo susuga Godee mapoo iyado sibilame a talame ka simi.”

*Yesuye odo howo neliga bakadio tekepo pa
(Maka 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Yesu o hamamee dili odo sabolo Yeliko mi poogoloso diyadaga molome, odo mooloogoodoo toowa oso diba dodomo sibadeeso. ³⁰ Egeesee semelee domo omapoo odo howo neliga bakadio eli pee mapoo debeiso. Diayo Yesuye simi goo ee duloso to neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidiyo amawe, nayo iba sooloo dolone pidi,” dee takaso.

³¹ Esino odo susuga oso dimapoo diya takolone egeesee takaso, “Niba to mauwe debee,” diso. Esino odo susuga oso dimapoo egeesee takeme, diba dia to dulega see diya neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidi amawe, nayo iba sooloo dolone pidi,” dee takaso.

³² Esem Yesuye omapoo kookodoboloso diba iyadoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo ogo goo moodolai goomogolo?” diso.

³³ Esemе diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Ibada howo tekepo moodee. Iba agalai goomogo,” dee takaso.

³⁴ Yesuye diba sooloo dolone dibada howo deeso sigeso. Esemе saga omapoo dibada howo tekepo poome, Yesuye di hamamee diso.

21

Yesuye Yelusalem mi mapoo di

(Maka 11:1-11; Luka 19:28-40; Yon 12:12-19)

¹ Yesu o hamamee dili odoо sabolo Yelusalem mi koola mapoo dulone, Olipi mubi kumoo mi pepooko Betapage mapoo peledabaso. Diba omapoo peledoboloso dobolone, Yesuye o hamamee dili odoо bakadio malalo diye dolone egeesee takaso, ² “Niba mi hee malalo koogee mapoo di. Niba omapoo dilesо ogoga, donki be o pe sabolo dia mu mapoo ebigiso bagagoloso, omou mapoo bagagoo mologa saga agalaiso. Eseega niyo ebigi pidiga poogoloso amapoo hado sibe. ³ Egeesi ma kulodu odoо heeso nimapoo takooga, niyo nei yimapoo egeesee takee, ‘Lodeeye donki be bakadio egee goomogogona,’ dee takee. Egeeseega odoо ogoso saga nimapoo takolone donki be egee hado diye dalaiso,” diso.

⁴ Esiga goo hagoso peledaba ee Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо oso to taka sabolo tebilame ka see. Bei, yayo egeesee takaso,

⁵ “Niyo Yelusalem mapoo debeli odoо mapoo takee, ‘Ege, nibada wiligi odoо nimapoo olo sibo.

Yo mesie taba. Yo donki be pepooko mapoo buloso ka siboso.’”

⁶ Esemé Yesu o hamamee dili odoo bakadio oso Yesuye taka goo ee tobuloso moodooso.

⁷ Diba dilesó donki be owee sabolo osoloso o pe sabolo hado simiso. Osoloso dibada kekeisu dugo tigadoloso donki be dia wagi ma dokodoo palagaloso, Yesuye omapoo peleso biaso. ⁸ Esemé odoo mooloogoodoo toowa oso dia kekeisu dugo tigadoloso eli domopoo palagamo dime, odoo aboso weiyo kookooloso Yesuye sibilei eli mapoo palagamo diso. ⁹ Esemé Yesuye donki be ma dokodoo buloso dimolome, malalo diyadee odoo sabolo osoloso Yesu ma hamamee sibadee odoo oso to neligidi egeese takaso,

“Iba Deibidiyo amawe mapoo goomogo.

Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo yo Godeeye pidiye dee.

Kei mi ma doko hodoo badeli Godee mapoo goomogo,” dee takagamo diyadeeso.

¹⁰ Yesu Yelusalem mi ma kulodu gadime, odoo susuga omapoo debei oso diya dio dulone egeese takaga meleeso, “Hagee odoo ogubele?” dee takaso.

¹¹ Esemé odoo mooloogoodoo oso nei egeese takaso, “Hagee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yesu oso. Yo Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko maga ka siboso,” diso.

Yesuye Yu odoo dia tei moso ma kuloduga odoo peegoo hasiso bugu

(Maka 11:15-19; Luka 19:45-48; Yon 2:13-22)

¹² Yesuye Yelusalem mapoo sibilesa tei moso mapoo peleso egeino, odoosusuga oso tei moso tegei ma kulodu gala sabolo bi abo sabolo neiso telaga molome egeiso. Yo goo egee agalai gowoolone, yayo moso ee ma kulodu melee bi eyo ama sabolo osoloso bi ee telaga odoosabolo peegoo hasiso buguso. Osoloso molee piligeli odoodia debi pooba sabolo bidige buguso. Osoloso molo huyado sibilesa nei moleeso teli odoosusuga oso bili pooba sabolo bidige buguso.

¹³ Osoloso Yesuye dimapoo egeeseetakaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeeseetakooso,

‘Mo tei moso ee edebeeyo sibilesa Godee mapoo takeli moso,’ diso.

Esino niyo Godeeyo mosohagee heli teli odoosomada wuli mosoka poso,” diso.

¹⁴ Egeesee semelee biame omapoo Yesu tei mosoma kulodu badoboome, howo neliga odoosabolo, osoloso odoobagi daga poogoo yimapoo sibadeeso. Esemeyayo diba tekepupasos.

¹⁵ Esino tei mosowiligi odootebisa sabolo osoloso tei eligili odoososo Yesuye gootoowa opusomodi moodoomo silee ogoloso diya kamanaso. Egeeseelone holaisoso tei mosoma kulodu dobolone toso neligidi takolone egeeseetakaso, “Deibidiyo amawe Yesu mapoo goomogo,” dee takagamelee duloso diayodimapoo diya goweso. ¹⁶ Osoloso diayo see

Yesu mapoo egeesee takaso, “No holaisoso to egee takoo medee dusomo?” diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “O. A duso. Esino niba Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigelega dosomo? Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Godeeye holaiso sabolo osoloso holope oso o hu dokodoo poudilei goo ee dimapoo olo eligiso,’ dee takaso.”

¹⁷ Osoloso Yesuye diba poogoo dileso Yelusalem mi maga see Betani mi mapoo tilame diso.

Pigi homoso sia

(Maka 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Gesikolo Yesu Yelusalem mapoo see wedi dulone hodiaso. ¹⁹ Eseme dulone pigi homo eli palaga mapoo dime ko pa beleso agalame diso. Esino ko pelega wulo duwe molome egeiso. Eseme Yesuye pigi homo hamapoo egeesee takaso, “No see tobu ko palaime,” diso. Eseme epedee omapoo homo saga siaso.

²⁰ Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso dio dulone egeesee takaso, “Pigi homo hagee saga kasee siabele?” diso.

²¹ Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Niyo tei toloso dobolone goo goolee bakadio delega dogo, ayo homo hamapoo moodoo goo ee niba nosee egeesee moodoolai tebileiso. Osoloso goo hedebe hagonosee talai tebile. Esino niyo goo toowa abo moodoolaiso. Egeeseelone niyo mubi hamapoo takolone ‘no nediliyo tadoloso howomoo mei’ dee takooga, goo

oso tei peledabalaiso. ²² Esiga niyo tei tolone Godee mapoo takooga, yayo goo niyo hoowa eyo nei nimapoo tenelaiso.”

*Yesuye kitulugu maga woosa
(Maka 11:27-33; Luka 20:1-8)*

²³ Yesu see Yu odoowo tei moso mapoo peleso Godeeyo to odoosusuga mapoo eligimolome, tei moso wiligi odoosabisa sabolo osoloso Yu odoodia wiligi odoosabisa oso sibilesos Yesu mapoo egeesee takaso, “No agamo kitulugu maga goohagee ka moodoomo silala? Odoosagayo namapoo kitulugu hagee ka teneeyo?” diso.

²⁴⁻²⁵ Esemes Yesuenei dimapoo egeesee takaso, “Anoseewoosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Odoosagayo Yonee mapoo kitulugu ka teneeyo, yayo odooshowo olugulame? Kitulugu Godeeye teneeyo o, edebeeyo teneeyo? Esiga niyo to eyonei amapoo takooga, anosee ayo kitulugu tolosohagee silo eyo gooeeni mapoo ka takalai,” diso.

Esemediayo to hagee duloso dieso nediliyo to moulone egeesee takaga meleeso, “Iyo kaseetakalaisomo? Iyo takolone Yoneeye kitulugu ee Godeeye teneedoo, deetakooga, see nei Yesuymi mapoo egeesee takalaiso, ‘Niba bei kaseme Yoneeyo to mapoo tei telega ka poogoowo?’ dalaiso. ²⁶ Osoloso iyo takolone kitulugu odoomagasimigo daga, odoosusuga oso imapoo diya kamanalaiso. Bei, odoosusuga oso takolone Yoneeyo Godee magato tolosokokodo takomosili odoodeliso.” ²⁷ Egeeseelone diayo nei Yesu

mapoo egeesee takaso, “Yoneeye kitulugu too goo eyo bei, iba gooleedele,” dee takaso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esiga ayo goo hagee moodoomo silame kitulugu too hagee nimapoo takalaime,” diso.

Yesuye holaiso bakadio eyo goo maga wudu taka

²⁸ “Esiga niba goo hamapoo kasee gooleesomo? Odo heeso o giso holo bakadio gilimadoloso debeiso. Esiga yayo daga holo mapoo egeesee takaso, ‘Mo holo, no epei geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,’ dee takaso.

²⁹ Esino giso holo oso nei egeesee takaso, ‘A gowoo,’ diso. Esino yo see hamamee o goo goolee su wuduloso tou talame diso.

³⁰ Osoloso amaye see tobu owolo hee mapoo dileso egeesee takaso, ‘No geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,’ dee takaso. Eseme owoloye nei egeesee takaso, ‘O. A tou talame dileiso,’ diso. Esino yo dilega poogooso.

³¹ Esiga holaiso bakadio hagee bia hee kaso amaye goomoga goo ka toowo?”

Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso yimapoo egeesee takaso, “Daga holo oso amaye goomoga goo ee tooso,” dee takaso.

Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Tekisi molee teli odoo sabolo osoloso domo silesibili sobo oso daga diayo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadulone hee niba peegoo pagalaiso. ³² Bei, Yoneeye nimapoo goo

tekepo eligime, niyo o to duloso tei tele. Esino goo tokenee teli odoo hagee bia oso Yoneeyo to duloso tei tooso. Osoloso niyo diayo tei too goo ogoloso goo goolee su wuduloso Yoneeyo to mapoo tei tele poogooso.”

*Odoo tokenee bali eyo goo maga wudu taka
(Maka 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ “Osoloso see hee hagee wudu takoo dui. Biame heeso homolee eyo amaye homolee mapoo geleipi ko segeiso, osoloso pee maga beeleso. Osoloso ko i debilame yo ou poogoloso homolee egee gibalame doko moso tegeiso. Osoloso yayo homolee bali odoo* abo mapoo beye doloso, yo see mi eli sage mapoo badalame diso. ³⁴ Yo omapoo dilesa badoboome, homokoko palagaloso olo bi moodoogaso. Esemeyo o tou teli odoo abo mapoo takolone o homolee mapoo dilesa homokoko egee gooloogaloso o hodio ee yimapoo tosibeye diso. ³⁵ Esino homolee bali odoo oso diayo sibadee ogoloso diba toloso, hee wulo woomele poogooso. Osoloso heeno wulo wooloomaso, osoloso hee yoso wooloomaso. ³⁶ Esemeyo homolee eyo amaye goo hagee duloso see tou teli odoo bei diyadeeye diso. Esino homolee bali odoo oso diba nosee toloso woomele poogoloso abo yoso piliguso. ³⁷ Esemeyo see hamameedee owolo diye dolone egeesee gooleeso, ‘Homolee bali odoo oso mo holo mapoo mesilone yo wooloomalame,’ dee gooleeso.

21:33: Isa 5:1-2 * **21:33:** homolee bali odoo - odoo hagee bia oso homolee mapoo tou too eyo nei homokoko gooloogaloso hodio diayo teliso. Osoloso hodio homolee eyo amaye teliso.

³⁸ Esino homolee bali odoososo homolee eyo amayo owoloye simi ee ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, ‘Holo hagoso hamamee ama toga, yayo geleipi ko segei hagee talaiso. Esiga geleipi ko segei hagee see iyo talame yo wooloomamo,’ dee takaso. ³⁹ Eseme diayo holaiso hagee homolee maga peegoo ido dileso wooloomaso. ⁴⁰ Esiga homolee eyo amaye sibilesososo homolee bali odoososo mapoo kasee moodoolaisososo?”

⁴¹ Eseme tei moso wiligi odoososo tebisa sabolososo Yu odoososo dia wiligi odoososo tebisa osososo nei egeesee takaso, “Homolee eyo amaye sibilesososo homolee bali odoososo wooloomalososo see bali odoososo abo mapoo beye dalaiso. Osolososo odoososo egee biasoso homokoko goologalai biame mapoo homokoko goologalososo homolee eyo ama mapoo hodoso tenee demelaiso.”

⁴² Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigeleyo? Bei, omapoo egeesee takooso, ‘Mosososo tegeli odoososo omou gowoolone togobugusoso see epedesoso hamapoo mosososo omu domo pupodoo ka moloso.

Esiga gososo hagee Lodeeye ka moodoo.

Esiga ibasoso gososo hagee ogolososo howoodolone tekepososo deeso.’

⁴³ Esigasososo ayososo nimapoo takasoso. Godeeye wiligi dosososo badeli gososo ee nimagasososo peedesoso dosososo, see Godeeye gososogososo gososo silesibili odoososo omapoo tenelaiso. ⁴⁴ Esigasososo odoososo agayososo omou omapoo

takodee buguloso homodobuoga, yo ki gebisa pagalaiso. Osoloso omou oso odoo hee bulugu magooga, odoo egee balado dileiso,” dee takaso.

⁴⁵ Esemе tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Pelisi odoo oso Yesuye wudu taka goo ee duloso “ibada goo takolone bado,” doloso egeesee gooleeso. ⁴⁶ Egeeseelone diayo Yesu talai eli esiaso. Esino odoo susuga oso Yesu yo tei Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo doloso takolone debei ee duloso, diayo yo talai ebiaso.

22

Sobo hu wo ne maga wudu taka (Luka 14:15-24)

¹ Esemе Yesuye see tobu wudu takolone, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, ² “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoo taba eyo owoloye sobo hulei maga nei toowa mopoodoo dooso. ³ Yo nei mopoodoo koodobuloso o tou teli odoo diye dolone egeesee takaso, ‘Odoos daga ayo nei mopoodoo hamapoo sibilame taka ee niyo hamapoo gilimado sibe,’ diso. Esemе o tou teli odoo oso to hagee todilesa odoo egee bia dimapoo takano, diba sibilei goweso. ⁴ Esemе yo to egee duloso, wiligi odoo taba oso o tou teli odoo abo see tobu diye dolone egeesee takaso, ‘Niba dilesa odoo daga ayo sibeye dee taka mapoo to egeesee takeeye diso, “Be hu olo piliguloso moloso, osoloso nei olo mopoodoo doloso moloso. Esiga niba sobo hu wo ne mapoo sibadeeye,” dee takee,’

diso. ⁵ Esemе diayo to hagee todilesо takano, odoо aboso to hagee duloso gowoolone see dia tou talame diyadeeso. Egeeseelone, odoо aboso dia homolee mapoo diyadeeso. Osoloso odoо aboso dia bi neiso teli moso mapoo diyadeeso. ⁶ Esemе see odoо aboso to hagee duloso wiligi odoо taba o tou teli odoо ee tolosо piliguso. ⁷ Esemе wiligi odoо taba oso goo hagee duloso diya komonolone o ha teli odoо mapoo egeesee takaso, ‘Emegei piligili odoо hagee bia piliguloso dia mi onosee dou gigaleegeе,’ dee takeme, diayo egeesee moodooso.

⁸ Esemе wiligi odoо taba oso o tou teli odoо mapoo see egeesee takaso, ‘Nei toowa olo mopoodoo doloso moloso. Esino odoо ayo gi hagee bia ee dia goo tokenee maga hamapoo sibilei tebile. ⁹ Esiga niyo dilesо mi domo omapoo silesibulone odoо susuga wo nalame gilimado sibe,’ diso. ¹⁰ Esemе o tou teli odoо oso dilesо odoо susuga gilimadoloso wo nalame sibadeeso. Egeeseelone goo tekepo teli odoо sabolo, osoloso goo tokenee teli odoо sabolo sibadeeso. Esemе odoо moso ee ma kulodu diya muguleso.

¹¹ Esino wiligi odoо taba oso moso ee ma kulodu odoо agalame gapelesо egeino, odoо hee sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega sibileso badoboome egeiso. ¹² Esemе wiligi odoо taba oso yimapoo egeesee takaso, ‘Emegei, no sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega hagee bado, no moso hagee ma kulodu kasee gasimiyo?’ diso. Esino odoо egee to nei takele.

¹³ Esemе wiligi odoо taba oso o tou teli odoо abo mapoo egeesee takaso, ‘Odoо hagee dee sabolo homo sabolo tiso tialogoloso moso peegoo neliga mapoo togobigi. Yo omapoo badolone pisa sabolo mei gisile sabolo badalaiso,’ diso.

¹⁴ Esiga Godeeye odoо susuga yimapoo sibilame gilimolone ka badoso. Esino yo wulo odoо abo ono ka hesiga moloso.”

Sisa mapoo tekisi molee tenelai
(Maka 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Osoloso Pelisi odoо oso peegoo dilesо Yesu kukulo agalame to mouso, yayo to tokenee takooga yo ka talame. ¹⁶ Egeesee lone diayo dia hamamee dili odoо sabolo, osoloso Helodeeyo hamamee dili odoо sabolo Yesuye badebei mapoo diye diso. Esemе odoо egee bia oso dilesо Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoо, iba gooleedoo, no tei goo moodeli odoо. Osoloso nayo Godeeyo goo eligilone hedebe tei goodee ee eligili. Osoloso no odoо bolo koo ebili. Osoloso no odoо su mapoo koo egeli. ¹⁷ Esiga nayo kasee gooleedo? Imapoo takee, iyo Loum gamalee wiligi odoо Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo?” dee takaso.

¹⁸ Yesuye diayo goo tokenee moodoolame to mou goo ee yo olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba goo bakadio gweli odoо. Bei kasi maga niyo a kukulo agalame ka sala? ¹⁹ Esiga niyo tekisi molee magalame mooloogoo molee ko hedebe amapoo eligi.” Esemе diayo molee ko hedebe yimapoo tosimiso. ²⁰ Esemе Yesuye

dimapoo egeesee takaso, “Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu oso ka mololo?” diso.

²¹ Esemе diayo nei egeesee takaso, “Sisayo mudu sabolo osoloso o hu oso ka molo,” diso. Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee, osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee,” dee takaso.

²² Diba to hagee duloso diya howoogadoloso Yesu poogoo diso.

Ta maga hogabili eyo goo maga Yesu mapoo woosa

(Maka 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Osoloso biame omapoo Sedisi odoо abo oso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoо hagee bia oso takolone, “Odoо wedia see hogabileime,” dee takeliso. Esemе diayo Yesu mapoo sibilesо egeesee takaso, ²⁴ “Eligili odoо, tei magoo Moseseeye hogugu oso imapoo egeesee takooso. ‘Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei tayo osobo bau ee huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,’ diso. ²⁵ Esiga odoо heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso. Esemе omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. ²⁶ Esino yinosee holo soomagelega taso. Esemе see omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yinosee holo soomagelega taso. Egeeselone giso holo 7 susuga hagee bia oso holo soolooga magelega wediaso. ²⁷ Osoloso

hamameedee sobo bau yinosee taso. ²⁸ Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso,” diso.

²⁹ Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba goo dooboo gweli odoo. Bei, niba Godeeye kitulugu sabolo osoloso o to sabolo gooleedelega ka doso. ³⁰ Bei, odoo wedia ee bi maga see hogogabuoga, diba see sobo huleime, osoloso giso obileime. Esino diba see Godeeyo mo-maiye oso Kei mi mapoo egee do egeesi masi dabalaiso. ³¹ Esiga niba Godeeye odoo wedia see hogogadilei eyo goo maga taka to hogugu hagee hesigeleyo? Bei, yayo egeesee takaso, ³² ‘A Eibalahameeyo Godee, Aisekeyo Godee, osoloso Yekobowo Godee doloso ka badoso,’ dee takaso. Esiga Godee hagee odoo wedia eyo Godeenee. Haye, odoo gie egee do eyo Godee.” ³³ Esemе odoo susuga oso Yesuye eligi goo hagee duloso diya howoogadooso.

*Tei magoo kaso toowa ka molosomo?
(Maka 12:28-34; Luka 10:25-28)*

³⁴ Sedisi odoo oso Yesuye taka eyo nei takalai tebile poogoo ogoloso Pelisi odoo susuga diesono hodobo mooloogoodoloso to mouso. ³⁵ Osoloso mooloogoodoo omaga tei eligili odoo heeso Yesu kukulo agalame yimapoo sibilesa egeesee takaso, ³⁶ “Eligili odoo, Moseseeye tei magoo ma kulodu tei magoo kaso diya toowa ka molosomo?” diso.

³⁷ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “‘Nayo nee wiligi odoo Godee diya goolee,

nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dioso goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee oso diya goolee.’

³⁸ Esiga tei magoo susuga ee ma kulodu tei hedebe hagoso daga malalo diya toowa ka moloso.

³⁹ Osoloso ee ma hamamee tei magoo toowa egeesi masi hee hagoso,
‘Nayo no nediliyo diya egee goolee,
egeesee goolone nee odoo nose diya egeesee goolee.’

⁴⁰ Esiga Moseseeye tei magoo susuga sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso to hogugu susuga eyo bei ee tei magoo bakadio hamapoo moloso.”

Keliso agamo owolowo?

(Maka 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Pelisi odoo hodobo mooloogoodoloso osee doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso,

⁴² “Niba Kelisowo goo maga kasee gooleesomo, yo agamo owolowo?” dee takaso. Esem diayo egeesee takaso, “Deibidiyo amawe,” diso.

⁴³ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Bei kaseme Deibidiye Dio Tei maga takolone Keliso yo Lodee dee ka takayo? Bei, Deibidiye egeesee takaso,

⁴⁴ ‘Godeeye mo Lodee mapoo egeesee takaso:

No abolo wiligi doloso badalame mo dee deede dokolo bie.

Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoo ee ayo dagadileiso,’ diso.

22:39: Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Loum 13:10; Gal 5:14

22:42: Yon 7:42 **22:44:** Psa 110:1; Mat 26:64

⁴⁵ Esiga Deibidiye Keliso o Lodee diso. Esiga kasi maga Keliso yo Deibidiyo amawe dee ka seeyo?” diso. ⁴⁶ Esemе odoo heeso o to su mapoo to nei hee takele. Esiga biame domopooga dulone, odoo susuga oso Yesu mapoo woosalai obulone yimapoo hee woosele poogooso.

23

Yesuye tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo dia goo ee eligi

(Maka 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46)

¹ Esemе Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo, osoloso o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, ² “Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo oso Moseseeye tei magoo nimapoo ee eligilei dimapoo kitulugu moloso. ³ Esiga dibada to mapoo mesimo silesibulone, diayo taka goo ee tolone debee. Esino diayo suso goo moodeli ee ogoloso niyo na peedee. Bei, diayo tei ma goo ee nimapoo eligilino, see dieso suso koo edidili. ⁴ Esiga diayo tei eligi goo oso odoo mapoo hegi toowa teneliso. Osoloso diayo emegei pidilone hegi su ee see dieso koo teli.

⁵ Esiga goo susuga diayo moodoo ee wulo edebeeyo agalame ka moodeli. Osoloso diba Godeeyo to abo hogugu ee debege masi diya toowa kaloso ee ma kulodu sooloso edebeeyo agalame silesibiliso. Osoloso edebeeyo agalame, diayo howo gisilone, kali dugo su mapoo ti sage

23:3: Mal 2:7-8 **23:5:** Mat 6:1; Exo 13:9; Deut 6:8; Num 15:38-39

bagagoloso* kalagaloso silesibiliso. ⁶ Osoloso ibada howo gisili moso ma kulodu, osoloso wo toowa ne mapoo diba medee malalo peleso bilei ono diya goomegeliso. ⁷ Osoloso mi domo mapoo edebeeyo dimapoo gauwuloso emegei di to takooga ee dulei onosee diya goomegeliso. Osoloso odoo susuga oso diba eligili odoo dalame diya goomegeliso.

⁸ Esino odoo susuga oso nimapoo takolone eligili odoo dalai tekeponee. Bei, nibada eligili odoo hedebe ayo ka badoso. Osoloso nima kulodu odoo heeso dagadilesi koo badoso. ⁹ Osoloso mipoo hamapoo odoo heeyo hu dokodoo poudoolone, yimapoo takolone ma dee na see. Bei, nibada Ama hedebe yayo Kei mi ma dokodoo ka badoso. ¹⁰ Osoloso odoo heeso nimapoo takolone wiligi odoo dalai tekeponee. Bei, nibada wiligi odoo hedebe Keliso aso. ¹¹ Esiga nima kulodu odoo hu toowa too oso nibada tou teli odoo doloso badalai tekepo. ¹² Osoloso odoo agayo dieso nediliyo diba si howolone dogo, nei Godeeye diba pepooko dalaiso. Esino odoo agayo dieso pepooko doloso dogo, diba nei Godeeye toowa dalaiso.”

*Ye-ee, tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo!
(Luka 11:39-52; 20:47)*

¹³ “Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo edebeeyo Godeeye

* **23:5:** kali dugo su mapoo ti sage bagagoo - Edebeeyo ti sage hagee ogoloso, Pelisi odoo diba Godeeye howo woola medee tekepo, dee gweliso. **23:11:** Mat 20:26; Maka 9:35; Luka 22:26
23:12: Job 22:29; Prov 29:23; Luka 14:11; 18:14

wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei eli poolone ka dogo. Osoloso niba noseo omapoo koo gadili.

[¹⁴ Tei eligili odoos sabolo osoloso Pelisi odoos, niba goo bakadio gweli odoos! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo sobo bauwe diba ebilame gamenee takoloso, dia moso sabolo bi sabolo niyo tolosos omapoo dobolone, nibada goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoos aboso niba tekepo odoos dee goolame. Esiga goo egeesi maga niba nei dala toowa talaiso.]

¹⁵ Tei eligili odoos osoloso Pelisi odoos, niba goo bakadio gweli odoos! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, Yu odoonee oso see Yu odoos dalame niyo mipoo hamapoo odoos esiamo silesibiliga. Osoloso niyo odoos hee tolosos goo tokenee niyo eligi oso yo diya tokenee peliso. Goo egeesee moodoo oso niyo yo Dou mi mapoo ido duso. Bei, goo tokenee yayo too oso goo tokenee niyo too ee dagadilesos molosos.

¹⁶ Niba odoos howo neliga oso odoos abo gili-mado di masi gilimado duso. Esiga Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo egeesee eligiliso, ‘Odoos heesos to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,’ delisos. ‘Esino edebeeyo tei moso ma kulodu molee egee molo eyo hu sabolo tei yeli goo ono diya toowa,’ delisos. ‘Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,’ delisos. ¹⁷ Niba howo neliga boobada odoos. Molee ee goo haga toowanee. Esino tei moso tegei oso goo diya toowa ka molosos. Bei, molee oso tei moso ma kulodu mologa, molee egee Godeeyo dolosos ka molosos.

18 Osoloso niyo see egeesee eligiliso, ‘Odo heeso to magolone Godee mapoo emegei di bi tenelame nei sili dosulu tei moso ma kulodu egee molo eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,’ deliso. ‘Esino yayo to magolone dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei yaga, goo ono diya toowa,’ deliso. ‘Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,’ deliso. 19 Niba odo howo neliga masi. Tei moso ma kulodu bi dosulu mapoo egee molo oso goo toowa koo moloso. Esino dosulu oso goo toowa ka moloso. Bei, emegei di bi teneli ee dosulu mapoo mologa, Godeeyo doloso ka moloso. 20 Esiga odo agayo to magolone dosulu eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe dosulu eyo hu sabolo koo yeli. Esino yo dosulu eyo hu sabolo osoloso dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei ka yeli. 21 Esiga odo agayo to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe tei moso eyo hu sabolo koo yeli. Esino yo tei moso eyo hu sabolo osoloso ee ma kulodu badeli Godeeyo hu sabolo tei ka yeli. 22 Osoloso odo agayo to magolone Kei mi eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe Kei mi eyo hu sabolo koo yeli. Esino Godeeyo hu sabolo osoloso yayo bili eyo hu sabolo tei ka yaso.

23 Tei eligili odo sabolo osoloso Pelisi odo, niba goo bakadio gweli odo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee mapoo emegei di bi tenelame kobu sabolo, osoloso nai sabolo, osoloso bi abo pepuso mooloogoo 10 egeesi mageliso. Osoloso 10 ee ma kulodu hedebe

Godee mapoo tenelone debeliso. Esino nei tei magoo ee ma kulodu goo toowa egee molo ee talai boobado bigiliso. Goo ee, tekepo goo talai, osoloso emegei sooloo deli goo, osoloso tei talai goo. Esiga goo toowa hagee tolone medee ka debee. Egeeseelone goo pepuso talai na boobado bigi. ²⁴ Niba odoow howo neliga oso odoow abo gilimado di masi ka gilimado duso. Niba kababoo nibada wo mapoo badoga ogoloso peegoo habigiliso. Esino kemol be toowa oso nibada mudugiyopoo tiamologa egelega poogoloso wulo sooloogeliso.

²⁵ Tei eligili odoow sabolo osoloso Pelisi odoow, niba goo bakadio gweli odoow! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, nibada kapu sabolo osoloso peleta ee hedebe kolo ee hapoolone kulodu hapelega pegeli, niba egeesi masi doso. Bei, niyo hedebe kolo ono hapeli. Esino nibada sooloo ma kulodu bi goomegeli goo oso diya bei moloso. Osoloso niyo hedebe niso goomegeli goo ee tomo silesibiliso. ²⁶ Pelisi odoow niba howo neliga odoow. Niba daga nibada kapu sabolo osoloso peleta kulodu hapege. Egeeseega, kolo onosee dasegelega heliye malaiso.

²⁷ Tei eligili odoow sabolo osoloso Pelisi odoow, niba goo bakadio gweli odoow! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niba odoow bi medee mopoodoo doloso meli egeesi masi doso. Bei, odoow bi ee dokodoo medee tekepo mopoodoo deliso. Esino odoow bi ee ma kulodu odoow wediayo ki sabolo ku sabolo bei meliso. ²⁸ Egeeseelone

odoo aboso niba ogoloso niba odoo tekepo gweliso. Esino niba goo bakadio gweli odoo. Bei, nibada kulodu goo tokenee bei moloso.

²⁹ Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo wedia dia bi ma dokodoo moso pepuso tegegaloso mopoodoo doloso doso. Egeeseelone Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso wedia eyo bi sabolo niyo medee mopoodoo doloso doso. ³⁰ Osoloso niyo see egeese takolone doso, 'Ibada amawe diayo debei biame omapoo iba debei diepi, ibada amawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee piligu sabolo hodobo hedebe delega pegeliyo,' deeso. ³¹ Esino niyo egeese taka goo oso niso nediliyo takolone, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee wooloomali odoo ee nibada amawe dio dee ka takooso. ³² Esiga goo tokenee namawe diayo bei mooloogoloso poogoo ee see niyo hosude. ³³ Niba hebiseyo owolo dio masi. Niba Dou mi mapoo egee du peegoo pia dabalai gooleesomo?

³⁴ Esiga ayo nimapoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo, osoloso goo goolee tekepo gweli odoo, osoloso Godeeyo to eligili odoo sibeye dalaiso. Esino niyo odoo abo piligileiso. Osoloso abo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Osoloso odoo abo Yu odoo dia howo gisili moso ma kulodu woolaiso. Osoloso odoo abo niyo dala tenelone

dobolone, mi hee maga mi hee mapoo hasiso bugu dolone dabalaiso. ³⁵ Esiga mipoo hamapoo nibada amawe diayo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo ee piligimo simiso. Egeeseelone diayo odoo tekepo Eibol woolooma maga bei mooloogooloso abaga simino Belekaya eyo owolo Sekalaya wooloomaso. Esiga diayo Sekalaya tei moso ogo osoloso Godee mapoo gala hu wooloso sili dosulu ogo doloso domopoo tobudume wooloomaso. Esiga nibada amawe dio oso daga hoogoo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo piligu eyo nei dala niyo talaiso. ³⁶ Esiga ayo nimapoo taka. Yu odoo epedee hagee do niyo, nibada amawe dio eyo tokenee eyo nei niyo talaiso.”

*Yesuye Yelusalem maga goohele
(Luka 13:34-35)*

³⁷ “Yelusalem odoo, niba kasi maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee piliguloso, Godeeye nimapoo diye di odoo ee yoso ka enigeliyo? Kolokoloso o pe gilimadoloso medee egee wuo egeese selame, ayo biame susuga nowolo dio gilimadalai goomegeliso. Esino niba koo goomegelina. ³⁸ Esiga Yelusalem odoo, niba dui. Nibada tei moso tegei ee Godeeye poogoo duga, moso egee mosoowe malaiso. ³⁹ Esiga ayo nimapoo taka. Niyo a see agalaime. Esino biame oso siboga niyo egeese takalaiso, ‘Odo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo Godeeye

23:35: Gen 4:8; 2Chr 24:20-21

23:38: 1Ki 9:7-8; Jer 22:5

23:39: Psa 118:26

yimapoo goomogoso,' dalaiso. Biame omapoo niyo a see agalaiso.”

24

*Yesuye tei moso tegei guobigilei eyo goo ee taka
(Maka 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu tei moso poogoo dilesa dimolome, o hamamee dili odoo oso yimapoo sibilesa egeesee takaso, “Tei moso tekepo tegei hagee ege,” diso. ² Esemee Yesuye egeesee takaso, “Niba goo susuga hagee medee ege. Ayo nimapoo taka. Moso hamapoo yo hedebeso yo hee ma tobudoo molo agalaime. Esino yo susuga mi mapoo misigeduboloso molo agalaiso,” diso.

*Dala goo oso bei mooloogalai biame
(Maka 13:3-23; Luka 21:7-24)*

³ Osoloso Yesu Olipi mubi ma dokodoo peleso badoboome, o hamamee dili odoo dibusomo sibilesa yimapoo egeesee woosaso, “Tei moso guobigilei ogoo biameso ka guobigileiyo? Osoloso nayo sibilei mologa, malalo ogoo gooso ka peledabalaiyo? Osoloso mi hoo pagalai mologa, daga ogoo gooso imapoo ka eligileiyo? Nayo imapoo takee.”

⁴ Esemee Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Niba obeeyamo! Odoo heeso tei goodee maga niba peegoo gilimado diyaga. ⁵ Bei, odoo aboso mo hu maga sibilesa takolone dieso nediliyo diba Kelisoso, dee takalaiso. Egeeseelone diayo odoo bei tei goo maga peegoo gilimado dileiso. ⁶ Esiga

ha too goo sabolo osoloso biliga goo oso peledoboomo duga goo ee duloso, niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso daga malalo peledabalaiso. Esino biame egee hoo poogoo osonee, hamamee sibileiso.

⁷ Mi toowa heeso mi toowa hee sabolo ha talaiso. Biame omapoo mi susuga mapoo nei mauwe pagalaiso. Osoloso mi susuga mapoo mibia toowa sibileiso. ⁸ Goo hagoso peledobooga, dala biame oso bei mooloogolone ka seeso.

⁹ Egeesi ma kulodu odo aboso nimapoo dala teneloso niba piligilame odo abo mapoo tenelaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo omaga odo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. ¹⁰ Biame omapoo odo aboso tei too goo ee pagalaiso. Egeeseelone diayo emegei tei too odo ee hegilone, diba ha teli odo mapoo tiasalaiso. ¹¹ Osoloso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odo aboso sibileso odo abo peegoo gilimado dileiso. ¹² Egeesi ma kulodu goo tokenee goo oso diya toowa dolone, edebeeyo emegei sooloo deli goo ee me pagalaiso.

¹³ Esino odo agayo o tei too medee kibiloso badolone hoo poogoo mapoo dileso peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ¹⁴ Esiga mipoo hamapoo to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odo susuga oso dulame takomo dileiso. Osoloso to tekepo hagee odo susuga oso olo dulugaloso doga, mi hoo pagalai biame omapoo peledabalaiso.

¹⁵ Esiga hesigeli odo, no to hageeyo bei medee

gooleede. Bei, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Daniyeleeye egeesee takaso, 'Niba bi diya tokenee mudu opusomo di oso tei moso ma kulodu molo agalaiso. Esiga bi ogoso Godeeyo howo woola tei moso tokenee palaiso,' diso. ¹⁶ Egeeseega Yudiya mi toowa mapoo debeli odoo oso bi mudu opusomo di ee ogoga mubi ma dokodoo kukulo pele. ¹⁷ Osoloso biame omapoo odoo moso hau mapoo badoga, see moso kulodu gadilesa o bi na te. ¹⁸ Osoloso odoo homolee ma kulodu siloga, o gidei talame mosopoo see na wedi di. ¹⁹ Osoloso biame omapoo sobo koowasi sabolo, osoloso holope too nedili sobo ee kukulo dilei diya kalawa toowa molo agalaiso. ²⁰ Esiga Godee mapoo takee, niyo kukulo dilei biame ee wau biame o, iyo hasali biame omapoo peledel-ega pagalame. ²¹ Bei, biame omapoo dala toowa oso sibileiso. Esiga mi bei mooloogoo biame abaga simino epedee hamapoo, odoo susuga oso dala goo hageesi egele. Esino dala goo toowa hagoso sibilesa koodobuoga, hamamee dala goo hageesi see agalaime. ²² Esino dala biame hagee see Godeeye deiyepo moodoolaiso. Bei, yayo biame sage magoo diepi, odoo heeso dala ee ma kulodu badalai tebile pegeliyo. Esino dala ee ma kulodu Godee eyo hesiga odoo ee halo, yayo biame see deiyepo moodoolaiso.

²³ Biame omapoo odoo heeso sibilesa nimapoo takolone, 'Hamapoo ege, Keliso hagoso' o, 'Koo ege, Keliso ogoso,' dee takooga, o to mapoo

tei na te. ²⁴ Bei, gamenee keliso deli sabolo, osoloso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odoos sibileso goo toowa opusomo di edebeeyo howeli moodoolaiso, odoos susuga sabolo osoloso odoos Godeeye hesiga oso peegoo dia beleso kukulo agalame. ²⁵ Esiga niba medee dui. Goo hagee peledebelega mologa, ayo daga nimapoo ka taka.

²⁶ Esiga odoos heeso nimapoo takolone, ‘Niba ege. Keliso doobudu badoso,’ dee takooga, yo agalame na di. Osoloso see yayo takolone, ‘Niba ege. Keliso moso kulodu badoso,’ dee takooga, omapoo tei na te. ²⁷ Bei, kei ebiedigaga mi toowa egee gadeebugu egeesi masi ogoga, niyo Odoos Holo a sibo agalaiso. ²⁸ Osoloso mi hee mapoo hune mologa, kukodeeso hune egee nalame omapoo busiliso.”

Odoos Holo oso sibilei
(Maka 13:24-37; Luka 21:25-36; 17:26-36)

²⁹ “Osoloso hamamee haga booloogelega dala biame hagoso dileso koodobuoga,

‘osoko semelaiso.

Egeeseega anosee gadeebigileime.

Osoloso giwo kei ma dokodoo egee molo mi hamapoo tigidibileiso.

Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo Godeeye halabuga ki me pagalaiso.’

24:24: Deut 13:1-3; 2Tes 2:8-9; Yili 13:13-14 **24:26:** Luka 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luka 17:37 **24:29:** Isa 13:10; 34:4; Ezek 32:7; Joel 2:10, 31; 2Pita 3:10; Yili 6:12-13

³⁰ Osoloso biame omapoo Odo Holo ayo sibilei eyo goo ee kei ma dokodooga eligiga, odo susuga oso agalaiso. Eseega odo susuga oso goohele sabolo pupusigileiso. Egeesi ma kulodu odo susuga oso Odo Holo ayo kolobo maga gadeebugu sabolo osoloso kitulugu toowa sabolo siboga agalaiso. ³¹ Osoloso kibu neligidi iga, ayo mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odo susuga Godeeye hesiga mi susuga mapoo egee do ee gilimalame.

³² Osoloso niba sogai maga goo hagee medee gooleede. Sogai du pisigaga ogoloso wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso. ³³ Esiga goo hagee egeesi masi moloso. Goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Odo Holo ayo sibilei olo koola tooboo doloso niba olo gooleedalaiso. ³⁴ Ayo nimapoo taka. Odo epedee hamapoo egee do diba osee doga goo susuga hagoso peledaba ee diba agalaiso. ³⁵ Esiga kei sabolo mipoo sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to me pagalaima.

³⁶ Esiga Odo Holo ayo sibilei biame ee odo hee gooleede. Osoloso Godeeyo momaiye Kei mi ma dokodo egee do sabolo osoloso Godeeyo owolo anosee gooleede. Esino hedebe mo Ma Godeeye biame egee gooleedoloso ka badoso. ³⁷ Esiga Nowaye badebei biame omapoo goo peledaba goo hedebe egeesi masi oso Odo Holo ayo sibilei biame mapoo peledabalaiso. ³⁸ Bei, Nowaye badebei biame omapoo, howo duwelega

24:30: Zec 12:10; Yili 1:7; Dan 7:13 **24:31:** 1Kol 15:52; 1Tes 4:16 **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Diye 1:7; 1Tes 5:1-2 **24:37:** Gen 6:5-8

molome odoo susuga oso nei sabolo howo sabolo nolone dobolone sobo hulone debeiso. Diba egeeseelone doboome, biame heeso Nowa du toowa ma kulodu gadiso. ³⁹ Nowa du toowa ma kulodu gadime, odoo susuga oso goo peledabalai ee kibiya gooleedelega doboome, howo toowa duwa oso diba howoso neso. Esiga Odo Holo ayo sibilei biame omapoo goo hedebe hageesi oso peledabalaiso. ⁴⁰ Esino biame omapoo odoo bakadio homolee ma kulodu tou tomo silesiboga, odoo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso. ⁴¹ Osoloso sobo bakadio wo galaga mologa, sobo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso.

⁴² Esiga niba mopoodoo doloso koolone ka debee. Bei, nibada Lodee ayo sibilei biame ee niba gooleedele. ⁴³ Esino niba goo hagee medee gooleede. Edebeeyo mesiyaso o moso mapoo sibilei biame ee duga, yo mopoodoo doloso badolone medee bamalaiso. Osoloso mesiya olo siboga ogoloso yo habigileiso. ⁴⁴ Esiga niba nose medee mopoodoo doloso ka debee. Bei, Odo Holo ayo sibilei biame ee niba gooleedele.”

Tou tekepo teli odoo sabolo osoloso tou tokenee teli odoo

(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Goo mapoo mesiloso silone tou tekepo teli odoo ee ogumo? Wiligi odoo oso odoo egeesi mapoo kitulugu tenelaiso, yayo o tou teli odoo susuga medee bolone yayo dimapoo nei nali pilame. ⁴⁶ Bei, wiligi odoo yo peegoo dileso badoboso see sibleso ogoga, o tou teli odoo oso

o tou medee tekepo too daga, yimapoo diya goomogalaiso. ⁴⁷ Esiga ayo nimapoo taka. Wiligi odoo oso o tou teli odoo oso tou medee tekepo too ogoloso, see yimapoo bi susuga ee yayo bamelee dalaiso.

⁴⁸⁻⁴⁹ Esino tou tokenee teli odoo oso o wiligi odoo saga koo siboga eyo nediliyo egeese takalai malaiso, ‘Mo wiligi odoo saga koo sibo,’ doloso tou teli odoo abo wooloogolone, yugune nali odoo gilimadoloso nei sabolo howo sabolo nolone dabalaiso. ⁵⁰ Yo egeeseemo silone mopoodoo delega badoga, o wiligi odoo omapoo sibileiso. ⁵¹ Osoloso o wiligi odoo oso sibileso yo diya wooloso peegoo habigileiso, goo bakadio gweli odoo sabolo dabalame. Osoloso diayo omapoo dobolone pisa sabolo osoloso mei gisile sabolo dabalaiso.”

25

Sobo obuo 10 eyo goo maga wudu taka

¹ “Biame omapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei ee egeesi masi malaiso. Sobo obuo 10 oso dia keme toloso giso sobo hulame siboga, yo tugodalame diso. ² Osoloso dima kulodu sobo abo 5 ee goo medee koo gweli. Esino sobo abo 5 ee goo medee gweli. ³ Egeesi ma kulodu sobo abo goo medee koo gweli oso dia keme howo keesoloso dulone, howo abo telega diyadeeso. ⁴ Esino sobo goo medee gweli oso dia keme sabolo osoloso howo abo keesoo sabolo toloso diyadeeso. ⁵ Diba dilesos balaga meleeno, odoo sobo hulei

ee saga sibile. Esemе diba diya tila poogoomе tiesaso.

⁶ Osoloso gesi domo mapoo odoо heeso to neligidi egeesee takaso, ‘Sobo hulei odoо ee olo koola sibo. Esiga niba dilesо yo tugode,’ dee takaso.

⁷ Esemе sobo obuo susuga tiesamelee maga hogogabuloso dia keme wiki medee pailame hoo kookooso. ⁸ Esino sobo obuo goo medee koo gweli oso sobo goo medee gweli mapoo egeesee takaso, ‘Ibada keme howo olo hosudalaso. Esiga niyo iba howo tenee,’ diso.

⁹ Esemе goo medee gweli sobo obuo oso nei dimapoo egeesee takaso, ‘Haye. Iyo ibada howo nibada keme mapoo keesoga, iba howo tebileime. Esiga niba howo abo neiso talame bi teli moso mapoo diyadee,’ diso.

¹⁰ Esemе diba howo talame dime, odoо sobo hulei ee sibilesо peledabaso. Esemе goo medee gweli sobo obuo yo bamelee diba yibolo hodobo nei nalame moso kulodu galagadiso. Diba moso kulodu doboome, osulu kisiso.

¹¹ Esino sobo obuo goo medee koo gweli diba hamamee sibilesо osulu mapoo kalamadulone egeesee takaso, ‘Wiligi odoо, osulu yade, iba moso kulodu gasibileiya,’ dee takaga meleeso.

¹² Esino odoо sobo hulame simi oso nei dimapoo egeesee takaso, ‘Haye. Niba gasibileime. Bei, ayo nimapoo tei taka. A niba gooleedele,’ dee takaso.

¹³ Esiga niba medee koolone ka debee. Bei, Odoо Holo ayo sibilei biame ee niba gooleedele.”

Tou teli odoo bakadio hedebe di eyo goo maga wudu taka
(Luka 19:11-27)

¹⁴ “Osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi malaiso. Wiligi odoo oso mi eli sage mapoo dilame, o tou teli odoo gilimadooso. Osoloso dimapoo o bi medee bameleeye diso.

¹⁵ Egeeseelone yayo o tou teli odoo mapoo molee tenelone dia goo goolee sabolo teiba teneeso. Egeesee solone yayo odoo hee mapoo molee ko 5,000 teneeso. Osoloso odoo hee yima hamamee taba mapoo molee ko 2,000 teneeso. Osoloso odoo hee ee ma hamamee taba mapoo molee ko 1,000 teneeso. Osoloso yo see mi eli sage mapoo diso.

¹⁶ Esem e o tou teli odoo molee ko 5,000 too odoo oso molee egee toloso diles o bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 5,000 tooso.

¹⁷ Osoloso molee ko 2,000 too odoo yinosee molee egee toloso diles o bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 2,000 tooso. ¹⁸ Esino odoo hee molee ko 1,000 too yo o wiligi odoowo molee egee toloso diles o mada mi doluguso.

¹⁹ Wiligi odoo yo mi eli sage diles o biame sage omapoo badoboso see wedi simiso. Yo sibiles o yayo molee pi odoo ee gilimadooso, molee oso goo hee moodoo beleso agalame. ²⁰ Esem molee ko 5,000 too odoo oso molee tosibiles o egeesee takaso, ‘Wiligi odoo, nayo amapoo molee ko 5,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 10,000 tugodoo hagoso,’ diso.

²¹ Esem wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee

takaso, 'No tou medee goosa teli odoo. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogoso. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bameleeye dalaiso. Esiga no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' diso.

²² Esemе molee ko 2,000 too odoo yinosee molee tosiibileso egeesee takaso, 'Wiligi odoo, nayo amapoo molee ko 2,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 4,000 tugodoo hagoso,' diso.

²³ Esemе wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou medee goosa teli odoo. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogo. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bameleeye dalaiso. Esiga no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' dee takaso.

²⁴ Esemе molee ko 1,000 too odoo oso sibileso egeesee takaso, 'Wiligi odoo, a gooleedoo, no kitulugu sabolo odoo mapoo diya seseli. Osoloso no odoo heeyo nei segei wulo goobada teli.

²⁵ Esiga a nobolo obulone nee molee oso goo hee moodelega, wulo dilesa mada mi ka dolugu. Esiga nee molee amapoo tenee ee teiba osee hagee moloso,' diso.

²⁶ Esemе o wiligi odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou diya tokenee teli wabada oodoo. Nayo goolee, a emegei dia nei segei wulo gooloogali gweliso. ²⁷ Esino nayo kasalame mo molee kauwulame molee bali odoo dia moso mapoo magelega ka poogoowo? Nayo mo molee omapoo magoo diepi, ayo see wedi simi biame

mapoo mo molee ogoso toowa poloso mologa teliyo,' dee takaso.

²⁸ Osoloso wiligi odoo oso o odoo abo mapoo egeesee takaso, 'Niyo yimapoo molee ko 1,000 egee molo toloso see odoo molee ko 10,000 too mapoo tenee. ²⁹ Bei, odoo agayo dimapoo tenee bi ee medee bamologa, nei dimapoo bi bei tenelaiso. Esino odoo agayo dimapoo tenee bi ee medee belega poogooga, bi susuga dimapoo egee molo see padaga dalaiso. ³⁰ Esiga tou too tokenee bali odoo ee peegoo neliga ma kulodu togobigi. Osoloso yo omapoo pisa sabolo badolone mei gisile sabolo badalaiso.'"

Goo midilei biame

³¹ "Odo Holo ayo kitulugu sabolo osoloso Godeeyo momaiye susuga sabolo siboga, biame omapoo ayo toowa doloso badeli goo omaga gadeebugu sabolo sibilesa ayo wiligi doloso bili mapoo badalaiso. ³² Osoloso mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo susuga ee Godeeyo momaiye oso gilimado sibilesa mo mudugiyopoo mooloogoodalaiso. Osoloso be bali odoo oso o be domo puloso sipi be dibusomo pi, osoloso gout be dibusomo pi deli, egeesi masi solone ayo mi odoo susuga domo puloso mooloogoodoo bakadio moodolaiso. ³³ Egeeseelone ayo odoo mooloogoodoo hee sipi be masi ee mo dee deede dokolo mapoo sibilesa mooloogoode, osoloso odoo mooloogoodoo hee gout be masi ee mo dee

25:29: Mat 13:12; Maka 4:25; Luka 8:18 **25:30:** Mat 8:12; Luka 13:28 **25:31:** Mat 16:27; 19:28 **25:32:** Ezek 34:17; Yili 20:11-13

dobusu dokolo mapoo sibilesa mooloogoode, dee takalaiso.

³⁴ Osoloso wiligi odoo taba ayo mo dee deede dokolo mooloogoodoo odoo mapoo egeesee takalaiso, ‘Mo Maye goomegeli odoo niba sibadee, Godeeye mipoo bei mooloogele mapoo Godeeye wiligi doloso badeli mi niyo dabalame mopoodoo doloso egee molo mapoo gasibadee. ³⁵ Bei, a hodume niyo amapoo nei teneliso. Osoloso a howo na poogooma niyo amapoo howo keneliso. Osoloso a odoo soo masi sibume niyo a nibada moso mapoo ido peliso. ³⁶ Osoloso a boodo diwe badoboome, niyo amapoo dugo kalame teneliso. Osoloso a paiye badoboome, niyo a medee baliso. Osoloso a neliga moso ma kulodu badoboome, niyo a agalame sibiliso,’ dee takalaiso.

³⁷ Osoloso Godeeyo howo woola odoo tekepo debeli mo dee deede dokolo mooloogoodoo oso nei egeesee takalaiso, ‘Lodee, kopolone no hodia badoboome, iyo no ogoloso nei ka teneeyo? Osoloso kopolone no howo na paga badoboome, iyo no ogoloso howo ka keneeyo? ³⁸ Osoloso kopolone no odoo soo masi sibume, iyo no ogoloso ibada moso ka ido palayo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome, iyo no ogoloso dugo kalame ka teneeyo? ³⁹ Osoloso kopolone no paiye badoboome, iyo no ogoloso medee ka bameleeyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome, iyo no agalame ka simiyo?’ dee takalaiso.

⁴⁰ Osoloso wiligi odoo taba ayo nei egeesee

takalaiso, ‘Ayo nimapoo tei goo taka. Niyo tei telaga odo abo wuluge pidimenee ee, niyo a pidi masi pidi,’ dee takalaiso.

⁴¹ Osoloso wiligi odo taba ayo mo dee dobusu dokolo mooloogoodoo odo mapoo egeesee takalaiso, ‘Niba amaga peegoo diyadee. Bei, niba Godeeyo kamana ma hemidu doso. Esiga Godeeye Saiten sabolo osoloso o momaiye sabolo dou koo semili mopoodoo doloso magoo mapoo dabalame diyadee. ⁴²Bei, a hodume niyo amapoo nei tenele. Osoloso a howo na paga badoboome, niyo a howo kenele. ⁴³Osoloso a odo soo masi sibume, niyo a nibada moso mapoo ido pele. Osoloso a boodo diwe badoboome, niyo amapoo dugo kalame tenele. Osoloso a paiye badoboome, niyo a medee bele. Osoloso a neliga moso ma kulodu badoboome, niyo a agalame sibile,’ dee takalaiso.

⁴⁴ Egeesega diayo nei egeesee takalaiso, ‘Lodee, kopolone no hodia sabolo osoloso howo na paga badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no odo soo masi sibume iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no paiye badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso iyo kopolone goo susuga hagee ogoloso no pidile ka poogoowo?’ dee takalaiso.

⁴⁵ Osoloso wiligi odo taba ayo nei dimapoo egeesee takalaiso, ‘Ayo nimapoo tei goo taka.

Niyo tei telaga odoo abo wuluge pidilega poogoomenee ee a pidile poogoo,' dee takalaiso.

⁴⁶ Esiga odoo hagee bia peegoo dileso kookaiyo moloso osee malai dala goo mapoo dabalaiso. Esino Godeeye tekepo deli odoo ee Godee sabolo gie badoboso kookaiyo osee dabalaiso.”

26

*Yesu wooloomalame to mou
(Maka 14:1-2; Luka 22:1-2; Yon 11:45-53)*

¹ Yesuye goo susuga hagee taka koodobuloso see o hamamee dili odoo mapoo egeese takaso, ² “Niba olo gooleedooso, Godeeye Gababia wo nalai ee bei mooloogalai biame hoogoo bakadio moloso. Osoloso biame omapoo Odo Holo a homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” dee takaso.

³ Osoloso biame omapoo Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odoo tebisa, diayo dia wiligi odoo Kayapaseeyo moso mapoo mooloogoodoloso to mouso. ⁴ Diayo gameenee goo maga Yesu toloso wooloomalame mada to mouso. ⁵ Osoloso diayo egeese takaso, “Iyo Gababia wo ne biame mapoo yo wooloomalaime. Bei, odoo susuga oso dimapoo komonolone biligiyaga,” diso.

*Betani mi mapoo soboso mopoodoo soo medee tekepo oso Yesuwo wiligi mapoo soo
(Maka 14:3-9; Yon 12:1-8)*

⁶ Yesu Betani mi mapoo badolone, odo daga agagisa bia Yesuye tekepo pa Saimonowo moso mapoo palaso. ⁷ Yo omapoo nei nolone bado-boome, sobo heeso kapu yoso moodoo mapoo mopoodoo soo medee tekepo keesoloso tosimiso. Yayo tosbileso Yesuwo wiligi mapoo sooso. Mopoodoo soo hagee molee toowaso teli.

⁸ Esemé Yesu o hamamee dili odo oso goo hagee ogoloso diya komonolone egeesee takaso, “Bei kasalame sobo hagoso mopoodoo soo medee tekepo ee wulo goo mauwe yimapoo soomeleso ka hosudoowo?” ⁹ Yayo mopoodoo soo medee tekepo hagee odo mapoo neiso talame tenee diepi, molee toowa toloso bi mauwe odo mapoo tenelai tebiliyo,” diso.

¹⁰ Esino Yesuye diayo gowe goo ee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Sobo hagoso goo moodoo hagee ogoloso yimapoo to tokenee na takee. Bei, yayo amapoo goo tekepo moodoo.

¹¹ Esiga bi mauwe odo ee biame susuga nibolo hodobo dabalaiso. Esino a biame susuga nibolo hodobo badalaime. ¹² Yayo mopoodoo soo egee mo wiligi mapoo soo oso mo suso bi ma kulodu malai ee mopoodoo doo. ¹³ Ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo mi kamapoo Godeeyo to tekepo takooga, diayo sobo hagoso goo moodoo onosee takalaiso. Osoloso edebeeyo o goo onosee osee goolee malaiso.”

*Yudaseeye Yesu tiasalame goomoga magoo
(Maka 14:10-11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Osoloso Yesu o hamamee dili odoos 12 ee ma kulodu badeli odoos hee Yudas-Iskaliyoteeye tei moso wiligi odoos tebisa mapoo dileso egeesee takaso, ¹⁵ “Ayo Yesu nimapoo tiasoga, niyo amapoo nei ogoos bi tenelaisomo?” diso. Esemee diayo nei molee ko 30 yimapoo teneeso. ¹⁶ Esemee domo omaga bei mooloogoloso Yudaseeye Yesu dimapoo tiasalame eli esiamo sileeso.

Yesuye o hamamee dili odoos sabolo Godeeye Gababia wo ne
(Maka 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yon 13:21-30)

¹⁷ Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yesu o hamamee dili odoos oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Iba mi kamapoo dileso Gababia wo nalai ka mopoodoo dalaiyo?” dee takaso.

¹⁸ Esemee Yesuye nei egeesee takaso, “Niba Yelusalem mi mapoo dileso odoos hee ogoloso yimapoo egeesee takee, ‘Eligili odoos oso egeesee taka: Mo biame Godeeye hesia ee olo koola tooboogona. Esiga ayo mo hamamee dili odoos gilimadoloso nee moso mapoo Gababia wo ka nalaigona,’ dee takee.” ¹⁹ Yesuye egeesee taka duloso o toos ee dodolone o hamamee dili odoos oso dileso Gababia wo nalame mopoodoo dooso.

²⁰ Osoloso habe Yesuye o hamamee dili odoos gilimadoloso wo nalame bulumaso. ²¹ Diba omapoo nei nolone dobolone Yesuye egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Nimaga odoos heeso a ha teli odoos mapoo tiasalaiso,” diso.

²² Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso goohela sabolo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, ayowo?” dee takaga meleeso.

²³ Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Odo agayo mo peleta mapoo abolo hodobo wo olugudoloso naga, a ha teli mapoo tiasalai odoo ogo.

²⁴ Esino Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka ee dodolone, Odo Holo a talaiso. Esino Odo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo dala toowa talaiso. Oweeye yo soomagelega poogoo diepi, yo dala tele pegeliyo.”

²⁵ Esem Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli Yudaseeye egeesee takaso, “Eligili odoo, ayowo?” diso. Esem Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “O. No olo egee takooso,” dee takaso.

Lodee gooleebugu wo ne

(Maka 14:22-26; Luka 22:19-20; 1Kol 11:23-25)

²⁶ Diba wo nolone doboome, Yesuye wo toloso Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo wo pulone egeesee takaso, “Wo hagee toloso ne. Hagee mo suso,” diso.

²⁷ Osoloso see Yesuye kapu wain i keeso toloso Godee mapoo goomoga to takoloso o hamamee dili odoo mapoo tenelone egeesee takaso, “Niba susuga wain i hagee ne. ²⁸ Hagee mo sawo, odoo susuga dia tokenee hapalame ka sologo bugu. Mo sawo oso Godeeye o odoo mapoo to kitulugu magoo goo oso tei peledabalame. ²⁹ Esiga ayo nimapoo taka. Ayo epedee hamaga dulone wain

i hagee see nalaiame. Esino hamamee mo Maye wiligi doloso badeli mi mapoo ayo nibolo hodobo wain i dia see nalaiso.”

³⁰ Osoloso diba goomoga kosaiya hedebe pouloso Olipi mubi mapoo diso.

*Pitaye Yesu yo boobado bigilei goo ee taka
(Maka 14:27-31; Luka 22:31-34; Yon 13:36-38)*

³¹ Yesuye see tobu o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Epei gesi odoo susuga niyo a poogoo dileiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Godeeye sipi be bali odoo ee wooloomaga, sipi be susuga oso yimaga peegoo kukulo dileiso.’”

³² Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “Esino a ta maga hogado dileso, ayo daga malalo Gelili mi mapoo dileso niba bamalaiso.”

³³ Esem Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Odoosuga oso namaga peegoo kukulo duga, hedebe ayo no poogoo dileime,” diso.

³⁴ Esem Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ayo namapoo tei taka. Epei gesi kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadilei bakadio hedebe dalaiso,” dee takaso.

³⁵ Esem Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Ayo egeesee selaiame. Edebeeyo no wooloomaga, a nobolo hodobo talaiso,” diso. Esem o hamamee dili odoo susuga oso to hedebe egeesee takaso.

Yesuye Getesemeni homolee mapoo Godee mapoo taka

(Maka 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Getesemeni homolee mapoo dileso dobolone dimapoo egeesee takaso, “Niba hamapoo debee. A koo dileso Godee mapoo takalaiya,” diso. ³⁷ Yayo egeesee takoloso hedebe Pita osoloso Sebediyo owolo bakadio esee ido palaso. Yo peleso bado-boome, goohele goo sabolo osoloso su hegi goo oso yimapoo simiso. ³⁸ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Mo su ma kulodu hegi goo toowa oso molone ayo talai olo koola tooboo. Esiga niba hamapoo dobolone, abolo hodobo koolone ka bamo,” diso.

³⁹ Yesu egeesee takoloso dimaga pepooko hoo-goo dileso ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiamolone Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Ma, no goomogoga, amapoo dala egee sibo ee nayo peegoo magee. Esino nayo goomoga goo ee moodee, ayo goomoga goonee,” dee takaso.

⁴⁰ Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso dileso egeino, o hamamee dili odoo bakadio hedebe di tiesamolome egeiso. Esememe Pita mapoo egeesee takaso, “Niba kaseega ka tiesamalala? Niba biame deiyepo mapoo abolo hodobo koolone dabalai tebiletoo. ⁴¹ Niba bolone Godee mapoo takolone ka debee, kukuga homodobiyyaga. Bei, niba goo tekepo talame goomogoso. Esino nibada su oso ki me ka poogooso,” diso.

⁴² Yo see tobu dileso Godee mapoo takaso, “Ma, dala goo ayo talai oso a dagadilei tebile daga, a

dala egee talaiso. Bei, ayo nayo goomoga goo ee talaiso.”

⁴³ Yesu see tobu dilesa Godee mapoo takoloso sibilesa egeino, o hamamee dili odoos bakadio hedebe di diba tila poogoome tiesa molo egeiso.

⁴⁴ Osoloso Yesu see tobu bakadio hedebe di mapoo dilesa goo hedebe eyo daga taka hedebe egeese takaso.

⁴⁵ Osoloso yo see wedi sibilesa o hamamee dili odoos mapoo egeese takaso, “Niba osee tiesa molosomo? Bei, Odoos Holo a tokenee odoos mapoo tiasalai biame olo siboso. ⁴⁶ Esiga koo ege, a tokenee odoos mapoo tiasalai odoos ee olo sibo. Esiga niba tebise, dimapoo dimo.”

Edebeeyo Yesu wooloomalame ido di

(Maka 14:43-50; Luka 22:47-53; Yon 18:3-12)

⁴⁷ Yesu to osee komolome, o hamamee dili odoos hee Yudaseeye Yesu talame odoos mooloo-goodoo toowa gilimado simiso. Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoos tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoos tebisa oso Yesu talame odoos hagee bia diye diso. Esem diayo sibulone kaiya sabolo kodolo sabolo tolosa sibadeeso. ⁴⁸ Egeesi ma kulodu Yudas yo epedee sibilega badolone, odoos Yesu talai mapoo yayo egeese takaso, “Ayo dilesa adaga, odoos ogoso. Eseega niyo yo tolosa ka ido di,” diso. ⁴⁹ Osoloso Yudaseeye odoos gili-mado sibilesa Yesu mapoo dilesa egeese takaso, “Emegei, eligili odoos,” dee takoloso yo adaso.

⁵⁰ Esem Yesuye yimapoo egeese takaso, “Emegei, nayo goo moodoolame simi egee

moodee,” diso. Esemе odoo susuga oso sibileso Yesu tooso. ⁵¹ Esino o hamamee dili odoo heeso kaiya toloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo eyo dulu koososo.

⁵² Esemе Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nee kaiya peegoo magee. Bei, emegei piligilame kaiya toloso silesibili odoo ee kaiyaso piligileiso. ⁵³ Esiga niba gooledeleyo, ayo a pidilame mo Ma mapoo takooga, yayo o momaiye mooloogoodoo 12* egeesi sabolo osoloso abo epedee saga meiye dalaiso. ⁵⁴ Esino ayo egeesee seega, ayo dala toloso talai goo ee Godeeyo toso booka maga taka sabolo kasee tebileisomo?” dee takaso.

⁵⁵ Esemе Yesuye yo talame sibadee odoo omapoo egeesee takaso, “Niyo ogoga a mesiya daga, a talame kaiya sabolo osoloso kodolo sabolo misigaloso ka sibatada? Esino ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sileeme, niyo a egeliso. Esiga bei kaseme ayo omapoo eligimo sileeme niyo a telega ka poogoowo? ⁵⁶ Esino niyo epei a talame simi hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo olo tobuoso.” Esemе biame omapoo Yesu o hamamee dili odoo susuga oso yo poogoloso kukulo diyadeeso.

*Yesu wiligi odoo tebisa mapoo ido di
(Maka 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yon 18:13-14, 19-24)*

26:51: Yon 18:26 **26:52:** Gen 9:6; Yili 13:10 * **26:53:** Momaiye mooloogoodoo hedebe ee ma kulodu momaiye 6,000 egeesi meliso. **26:55:** Luka 19:47; 21:37

⁵⁷ Edebeeyo Yesu toloso tei moso wiligi odo taba Kayapaseeyo moso mapoo ido palaso. Esiga moso ee ma kulodu tei eligili odo sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odo tebisa oso daga olo mooloogoodoloso debeiso. ⁵⁸ Esem Pitaye hamameedee Yesu deedee dileso tei moso eyo wiligi odo taba eyo moso beelee ma kulodu gadiso. Yo tei moso gidebeli odo sabolo omapoo badolone, Yesu mapoo ogo goo mooda beleso bameleeso.

⁵⁹ Esem tei moso wiligi odo tebisa sabolo osoloso Yu odo dia goo midili wiligi odo tebisa oso Yesuwo goo maga gamenee takeli odo ee esiaso, yimapoo goo tokenee hee mologa, Yesu ka wooloomalame. ⁶⁰ Egeeseelone edebeeyo wulo gamenee takolone Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takaso. Esino diayo taka ee ma kulodu tei goo hee molo egele.

⁶¹ Esem odo bakadio oso see hamamee sibilesa egeese takaso, “Iba Yesuye egeese takeme duso, Godeeyo tei moso hagee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia tegelai yimapoo kitulugu moloso, dee takeme duso.”

⁶² Esem tei moso wiligi odo taba oso toboloso Yesu mapoo egeese takaso, “Odo hagee biasonee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo mapoo nayo to eyo nei takalaimoyo?” diso. ⁶³ Esino Yesu to hee takele. Esem tei moso wiligi odo taba oso see tobu yimapoo egeese takaso, “Ayo gie badeli Godeeyo hu maga namapoo ka

taka. No tei Godeeyo owolo Kelisosomo? Imapoo takee,” diso.

⁶⁴ Yesuye to nei yimapoo egeesee takaso, “O. Nayo olo egee takooso. Esino ayo nimapoo takooso. Hamamee niyo Odoos Holo a Kitulugu Godeeyo dee deede dokolo mapoo badoga agalaiso. Osoloso ayo kei ma dokodooga kolobo maga siboga agalaiso,” dee takaso.

⁶⁵ Esemetei moso wiligi odoo taba oso to hagee duloso diya gowoolone, o dugo tologo bugulone egeesee takaso, “Odoos hagos Godeeyo goo maga to tokenee takoo. Esiga iyo o goo see midilame to abo taka ee dulei koo goomogo. Bei, yayo Godeeyo goo maga to tokenee taka niba olo duso. ⁶⁶ Esiga niyo yimapoo ogoos goo moodolai gooleedo?” diso.

Esemetei eligili odoo sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, “Yo tokenee olo tooso, esiga yo talai tekepo,” dee takaso.

⁶⁷ Osoloso diayo yo manolone o mudu mapoo magawo paganiso. Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso, yo woolone yimapoo egeesee takaso, ⁶⁸ “Keliso, no tei Godee maga to tolos kokodo takomo sili odoo daga, no odoo agayo woolo?” dee takaga meleeso.

Pitaye Yesuwo goo gagadi

(Maka 14:66-72; Luka 22:56-62; Yon 18:15-18, 25-27)

26:64: Psa 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 **26:65:** Mat 9:3; Yon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Yon 19:7 **26:67:** Isa 50:6; 53:5

⁶⁹ Pita epedee moso pee mapoo osee bado-boome, tei moso wiligi odoo taba o tou teli sobo heeso sibilesa yimapoo egeesee takaso, “Nonosee Gelili odoo Yesu bolo silee odoo hee noso,” dee takaso.

⁷⁰ Esem Pitaye odoo susuga eyo howo woola egeesee takaso, “Nayo egee takoo goo ee a gooleedele,” diso.

⁷¹ Osoloso yo dilesa moso beele osulu miyopoo tobudume, tou teli sobo heeso yo ogoloso odoo abo omapoo tebisamelee mapoo egeesee takaso, “Odo hagee Nasalet odoo Yesu bolo sileeso,” dee takaso.

⁷² Esem Pitaye see to kitulugu sabolo egeesee takaso, “A tei goo taka. Odo egeeyo goo a gooleedele,” diso.

⁷³ Biame deiyepo poogoloso hamamee odoo susuga omapoo tebisamelee oso sibilesa Pita mapoo egeesee takaso, “No tei Yesubolo silee odoo hee noso. Bei, nayo to egee ko ee Gelili odoo oso to keli egeesee masi ko. Esiga nayo to kei oso nee goo ee yilige buguso,” diso.

⁷⁴ Esem Pitaye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Ayo Godeeyo hu hesilone tei taka. Odo egee a gooleedele,” diso. Pitaye egeesee takoloso badoboome kolokolo takaso.

⁷⁵ Esem Pita kolokolo taka duloso Yesuye taka to ee gooleebuguso. Bei, Yesuye yimapoo egeesee taka, “Kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadi bakadio hedebe dalaiso,” diso. Esem yo to egee gooleebuguloso peegoo gadilesa diya gooholone piaso.

27

Yudas eyo nediliyo woolooma

¹ Gesikolodee mapoo tei moso wiligi odo tebisa susuga sabolo, osoloso Yu odo dia wiligi odo tebisa susuga oso to mouloso, Yesu wooloomalame goomoga magooso. ² Osoloso diayo Yesuwo dee tiso tiegisaloso gamalee wiligi odo taba Paileteeye badebei mapoo ido dileso yimapoo teneeso.

³ Yesu tiaseli odo Yudaseeye Yesu tei olo wooloomalame badebei goo ee duloso, diya gooheleso. Esem molee ko 30 yayo too ee see tei moso wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Yu odo dia wiligi odo tebisa mapoo tenelame diso.

⁴ Yayo dileso dimapoo egeese takaso, “Ayo odo goo tokenee mauwe nimapoo tiasoo maga, a goo tokenee olo tooso,” diso. Esino wiligi odo tebisa oso nei egeese takaso, “Egee ibada goonee. Nee goo. Esiga no nobusomo tekepo moodee,” dee takaso.

⁵ Egeese taka duloso Yudaseeye molee ko egee tei moso ma kulodu kugobuguloso, see wedi dileso eyo nediliyo tiso mu mapoo bagagoloso, homo dee ma dokodooga bagagoo sooloso taso.

⁶ Esem tei moso wiligi odo tebisa oso molee ko misigelone egeese takaso, “Ibada tei magoo oso egeese takooso, ‘Molee hagee see tosibileso molee odo aboso tene sabolo hodobo magalai tei,’ deliso. Bei, molee hagee odo wooloomalai eyo nei tenee,” dee takaso. ⁷ Osoloso diba molee oso goo talai to magoloso bogoso sesepeni

moodoogali odoo eyo mi molee ogoso tooso, Yu odoonee wedioga omapoo boulame. ⁸ Bei egeeseega odoo susuga oso mi egee takolone sawo mi deliso. ⁹⁻¹⁰ Esemе biame omapoo goo hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yelemayaye taka to sabolo teibasо. Bei, yayo egeesee takaso,

“Isalael odoo diayo o su eyo nei magoo molee ko 30 ee toloso see odoo bogoso sesepeni moodoogali eyo mi ee tooso, Lodeeye amapoo taka to ee dodolone.”

Pailteeye Yesuwo goo midi

(Maka 15:2-15; Luka 23:3-5, 13-25; Yon 18:33—19:16)

¹¹ Yesu Loum gamalee odoo Pailteeye bade-bei mapoo ido sibume, nei gamalee odoo oso yimapoo egeesee takaso, “No tei Yu odoo dia wiligi odoosomo?” diso. Esemе Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “O. No olo egee takooso,” dee takaso.

¹² Esemе tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takeme, yayo nei dimapoo to hee takele. ¹³ Esemе Pailteeye yimapoo egeesee takaso, “Odoosusuga oso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takaga, no dusomo?” diso. ¹⁴ Esino Yesuye to hee takelega poogoome, gamalee odoo yo goo egee ogoloso diya dio diso.

¹⁵ Dugo susuga ma kulodu Pailteeye Yu odoo goomogalame, Godeeye Gababia wo ne biame mapoo odoo susuga oso goomoga odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye deliso.

¹⁶ Biame omapoo mesiya hedebe odoo susuga oso gooleedoo ee neliga moso ma kulodu badebeiso, o hu ee Balabas. ¹⁷ Esiga odoo susuga olo mooloo-goodeme, Pailteeye dimapoo egeesee woosaso, “Ayo odoo ogu ee neliga moso ma kuloduga peegoo ka tamagalaiyo? Balabas o, Yesu, edebeeyo Keliso deli ee tamagalaiyo?” ¹⁸ Egeesi ma kulodu Yu odoo dia wiligi tebisa oso Yesu mapoo koolone, diayo Yesu yimapoo ido simi goo ee, yo ogoloso olo gooleedooso.

¹⁹ Paillet goo midili odoo oso bili mapoo osee badoboome, osoboye yimapoo to tenelone egeesee takaso, “Odoo goo tokenee mauwe omapoo nayo goo hee na moodeeye. Bei, eiyo gesi ayo o goo maga sapootia diya ku tiaga,” dee takaso.

²⁰ Esino tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso odoo susuga mapoo toso pupulone egeesee takaso, “Paillet mapoo egeesee takee, ‘Yesu ono wooloomolone Balabas ono peegoo tamageeye,’ dee,” diso.

²¹ Esem Pailteeye odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba ayo odoo ogu ee neliga moso ma kuloduga peegoo tamagalai ee ka goomogolo?” Esem odoo susuga oso nei egeesee takaso, “Balabas ono peegoo ka tamagee,” dee takaga meleeso.

²² Esemе Paileteeye egeesee takaso, “Ayo Balabas yo neliga moso ma kuloduga peegoo tamagooga, hee Yesu edebeeyo Keliso deli ee kasee moodoolaisomo?” diso.

Esemе nei odoo susuga oso to neligidi takolone egeesee takaga meleeso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” dee takaso.

²³ Esino Paileteeye dimapoo egeesee takaso, “Yayo ogoogo tokenee tooga, niyo yo wooloomalame ka sala?” diso. Esino odoo susuga oso to diya neligidi egeesee takaso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” demeleeso.

²⁴ Esemе odoo susuga oso Paillet yayo goomoga goo ee telega poogoome, diba komonolone bilingalame see ogoloso, yo howo keedoloso odoo susuga eyo howo woola o dee hapoolone* egeesee takaso, “Niyo odoo hagee wooloomaga, mo goonee, esino nibada goo,” dee takaso.

²⁵ Esemе odoo susuga oso egeesee takaso, “Yo wooloomaga eyo nei iyo ibada holaiso sabolo talaiso,” diso.

²⁶ Esiga Paileteeye Balabas neliga moso maga peegoo tamagooso. Esemе yayo o ha teli odoo mapoo takolone, Yesu we tiso wooloso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige, dee takaso.

*Ha teli odooso Yesu mane
(Maka 15:16-20; Yon 19:2-3)*

²⁷ Esemе Paillet o ha teli odoo oso Yesu we tiso wooloso Loum gamaleeyo moso mapoo ido

27:24: Deut 21:6-9 * **27:24:** Paileteeye o dee hapoo eyo bei ee, Yesu woolooma ee o goo tokenee nee dolone ka hapoo. **27:25:** Diye 5:28

palaso. Esemе ha teli odoо susuga sibilesо Yesu domo tobudume toboloso silodabaso. ²⁸ Diba omapoo mooloogoodoloso, Yesu manolone o dugo tigamagoloso see wiligi odoо tebisa oso kali dugo bige sage ee yimapoo kadiso. ²⁹ Osoloso we ti sidoloso o wiligi mapoo kadiloso, o dee deede mapoo homo magooso. Osoloso Yesu mapoo manolone yimapoo gauwuloso egeese takaso, “Yu odoо dia wiligi odoо taba, iyo nee hu dokodoo poudoso,” dee takaga meleeso. ³⁰ Osoloso yimapoo magawo pogolone, homo o dee mapoo magoo ee see peedee doloso o wiligi mapoo osee woomeleeso. ³¹ Egeese soloso koodobuloso ha teli odoо oso dugo Yesuye ka ee tamagoloso see Yesu o dugo kadiso. Osoloso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga

(Maka 15:21-32; Luka 23:26-43; Yon 19:17-27)

³² Ha teli odoо oso Yesu idoloso Yelusalem mi maga peegoo gadulone, Kulene odoо Saimon tugodooso. Yo tugodoloso homo bulubo magoo Yesuye imado di ee see yayo ime diso. ³³ Diba abaga dino Gologota mi mapoo peledabaso. Mi hu eyo bei ee wiligi ki mi. ³⁴ Diba omapoo sibilesо Yesu mapoo wain i sabolo habili bi gal deli sabolo wuluguloso teneeso. Esino Yesuye howo egee wulo pepooko pia naloso poogooso. ³⁵ Osoloso ha teli odoо oso Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso tuluguloso, Yesu o dugo pilame

27:28: Luka 23:11

27:30: Isa 50:6

27:34: Psa 69:21

27:35: Psa 22:18

diayo yoso dasigeli hee dasigasoo. ³⁶ Diba Yesuwo dugo puloso omapoo dobolone yo gibadebeiso. ³⁷ Osoloso edebeeyo Yesu wooloomalai goo eyo bei ee odoo susuga oso gooleedalame, odoo heeso Yesuwo wiligi oo poogoo dokodooga to egeesee hoguguloso kalamaso,

“Hagee Yesu, Yu odoo dia wiligi odoo taba.”

³⁸ Osoloso mesiya bakadio sabolo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaso. Odoo hee Yesu o dee deede dokolo tulugu, osoloso hee o dee dobusu dokolo tulugu diso.

³⁹ Osoloso odoo aboso eli omaga dulone, Yesu ogoloso manolone dia wiligi wabisaso. Osoloso diayo yimaga to tokenee yimapoo takaga meleeso. ⁴⁰ Egeeseelone diayo yimapoo egeesee takaso, “Nayo takolone, tei moso ee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia ka tegelaigona, dee taka. Esiga no tei Godeeyo Owolo daga, no homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilesa no nediliyo pidi,” dee takaga meleeso. ⁴¹ Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa dibolosee Yesu manolone egeesee takaso, ⁴² “Yayo odoo abono pidimo siliso. Esino yo epedee eyo nediliyo pidilei tebledoo. Yo tei Keliso, Isalael odoo ibada wiligi odoo daga, yo homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilei tekepo. Egeeseega yayo mou ogoloso iyo yimapoo tei talaiso. ⁴³ Yo Godee mapoo tei teliso. Osoloso eyo takolone, yo Godeeyo Owolo, dee takomo siliso. Esiga iyo

27:38: Isa 53:12 **27:39:** Psa 22:7; 109:25 **27:40:** Mat 26:61; Yon 2:19 **27:43:** Psa 22:8

epedee yimapoo bamo, Godeeye goomogolone yo pida beleso agalame.”

⁴⁴ Goo hedebe egeesi masi moodoolone, mesiya bakadio onosee homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso molone, Yesu mapoo to tokenee takaso.

Yesuye ta

(Maka 15:33-41; Luka 23:44-49; Yon 19:28-30)

⁴⁵ Osoko oo domo tooboome, mi toowa egee nolugo doloso melee osoko howo bakadio hedebe di poogooso. ⁴⁶ Osoloso neliga melee ee mauwe poogoome, Yesuye to neligidi egeesee iso, “Ilay, Ilay, lama sabakatani.” To hageeyo bei ee egeesi moloso, “Mo Godee, mo Godee, bei kasi maga nayo a ka pagala?”

⁴⁷ Esemе odoo koola omapoo tebisa melee oso to hagee duloso egeesee takaso, “Niba dui. Yo Ilaya i,” diso. ⁴⁸ Osoloso odoo heeso hoguo sibilesu dugo tolosu wain i mei nali mapoo olugu doloso homo sage su mapoo tialogoloso Yesuye nalame o maga mapoo heligiso. ⁴⁹ Esemе odoo aboso egeesee takaso, “Ougo! Ilayaye sibilesu yo tolosu miyomoo mouwa beleso bamo,” diso.

⁵⁰ Esemе biame omapoo Yesu to neligidi idagoloso taso.

⁵¹ Esemе Yesuye ta biame omapoo, tei moso tegei ma kulodu dugo kodia oso kisi melee ee, dokodooga eyo tologomo abaga mouno miyomoo sabuguso. Osoloso mi halabulone yo toowa gagabuguso. ⁵²⁻⁵³ Osoloso odoo bi goodogamo

diso. Esemе Godee o odoo susuga wedia ee hogaduloso see gie badeli tooso. Osoloso odoo bi poogoloso diso. Osoloso Yesu ta maga hogaduloso hamamee, Yelusalem mapoo dileso dieso nediliyo diba odoo abo mapoo eligiso.

⁵⁴ Esemе ha teli odoo gibadeli odoo sabolo, osoloso odoo yibolo Yesu gibadebei oso mibia simi sabolo, osoloso goo abo omapoo peledaba ogoloso diya obulone egeesee takaso, “Tei takoo, odoo hagee Godeeyo owolo doo,” diso.

⁵⁵ Esemе sobo abo Gelili abaga Yesubolo sibadee oso eli sage abaga Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo molome balaga meleeso. Sobo hagee biaso Gelili abaga Yesubolo sibulone yo pidiso. ⁵⁶ Sobo hagee bia dima kulodu Meli-Magadalin, osoloso Yemes dio Yosep dio dibada owee Meli, osoloso Sebediyo osobo sabolo omapoo dobolone balaga meleeso.

Yesu bi ma kulodu magoo

(Maka 15:42-47; Luka 23:50-56; Yon 19:38-42)

⁵⁷ Habedee bi bei odoo hee Alimatiya mi maga simiso. O hu ee Yosep. Yinosee Yesuwo hamamee dili odoo hee yoso. ⁵⁸ Esiga yayo dileso Paillet mapoo Yesuwo kou talame woosaso. Esemе Pailleteeye o odoo mapoo takolone, Yesuwo kou ee Yosep mapoo tenee, dee takaso. ⁵⁹⁻⁶⁰ Esemе Yosepeeye Yesuwo kou tolosa dugo dia heliyeso tiadoloso o bi dia yo ou poogoo ee ma kulodu magooso. Osoloso wulu ou mapoo yo toowa bidigamo dileso kisiloso diso. ⁶¹ Biame omapoo

Meli-Magadalin dio osoloso Meli hee dio wulu koola omapoo dobolone balaga meleeso.

Yesuwo bi gidebei

⁶²⁻⁶³ Osoloso biame hee mapoo Yu odoowo hasali biame omapoo, tei moso wiligi odoow tebisa sabolo, osoloso Pelisi odoow oso Paileteeye badebei mapoo dileso egeesee takaso, “Wiligi odoow, iba goo hagee gooleebuguso. Goo ee, gamenee takeli odoow Yesu hagoso gie badolone egeesee takeliso, ‘Yo bi ma kulodu biame bakadio poogoloso see biame hee mapoo hogabileiso,’ dee takeliso.

⁶⁴ Esiga iba goomogo, nee odoow oso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu bi egee medee gidabalame. Bei, o hamamee dili odoow oso sibilesa o kou heli tolosa see wulo gamenee takolone, Yesu olo hogadulosa dina, dee takeeyaga. Egeeseega hamamee gamenee taka goo hagosa daga yayo gamenee taka goo ee dagadileiso.”

⁶⁵ Esem Paileteeye egeesee takaso, “Niba mo ha teli odoow abo gilimado dileso bi egee medee gidebee,” diso. ⁶⁶ Esem diba susuga dileso bi omapoo dobolone yo ou yoso kisi mapoo eli peeso, odoow heeso mada sibilesa yo peegoo bidibugu beleso agalame. Osoloso gidebeli odoow mapoo takolone, medee gidebeeye, dee takaso.

28

Yesu ta maga hogadi

(Maka 16:1-10; Luka 24:1-12; Yon 20:1-10)

27:62-63: Mat 12:40; 16:21; Maka 9:31; 10:33-34; Luka 9:22; 18:31-33; Yon 2:19-21

¹ Yu odoowo hasali biame oso dileso koodobuloso biame hee mapoo gesikolodee Meli-Magadalin dio osoloso Meli hee dio Yesuwo bi agalame diso.

² Diba bi mapoo diyadaga molome, haga booloogelega mibia toowa simiso. Esemé Lodee o momaiye oso Kei mi ma dokodooga sibilesó yo peegoo bidi buguloso ee ma dokodoo biaso.

³ Yo dugo diya heliye kaloso, o su maga diya gadee magoloso badoboome egeiso. ⁴ Esemé bi gidebeli odoo oso diya obugulone kikiliga oso homodobuloso wulo wedia masi meleeso.

⁵ Esino momaiye oso sobo bakadio mapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. A goolee-dooso, niba Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga ee esiamo silesibo. ⁶ Yo hamapoo koo moloso. Yo to eyo taka ee dodolone yo see hogado diso. Esiga niba sibilesó o kouso melee mi mapoo ege. ⁷ Osoloso niba see saga dileso o hamamee dili odoo mapoo egeesee takee, ‘Yesu ta maga see hogado dina. Osoloso yo malalo dileso Gelili mapoo diba bamoloso. Diba omapoo dileso yo agalaiso,’ dee takee. Mo to ayo nimapoo taka ee na boobado bigi.”

⁸ Egeesee taka duloso sobo diba obulone see saga wedi dileso o hamamee dili odoo mapoo takalame diya goomoga sabolo diyadeeso.

⁹ Diba diya goomoga sabolo diyadaga molome, haga booloogelega Yesuye eli domopoo diba tugodoloso egeesee takaso, “Emegei,” diso. Esemé sobo bakadio hagoso yimapoo sibilesó gauwuloso

dobolone, o homo mapoo toloso o hu dokodoo poudooso. ¹⁰ Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. Niba dilesó mo hamamee dili odoo mapoo takee, diba Gelili mapoo dilesó omapoo a agalaiso,” dee takaso.

Odoo bi gidebeli odoo ee moleeso howo gaga

¹¹ Sobo bakadio hagoso Yesu o hamamee dili odoo mapoo takalame osee diyadaga molome, odoo bi gidebeli odoo aboso dilesó tei moso wiligi odoo tebisa mapoo goo susuga odoo bi omapoo peledaba ee takaso. ¹² Egeesee taka duloso tei moso wiligi odoo tebisa oso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa sabolo to mousó. Esiga diba dieso to magoo ee dodolone, molee toowa odoo bi gidebeli odoo mapoo tenelone egeesee takaso, ¹³ “Niyo odoo susuga mapoo egeesee takee, ‘Niba gesi tiesamolome, Yesu o hamamee dili odoo oso mada sibilesó Yesuwo kou todina,’ dee takee. ¹⁴ Osoloso gamalee odoo Paileteeye goo hagee duloso kamanaga, iyo yo hemisilame, nibada goo medee moodoolaiso,” dee takaso. ¹⁵ Esemé odoo bi gidebeli odoo oso molee toloso, goo diayo moodeeye dee taka goo ee moodooso. Goo egesi maga gamenee taka goo hagee Yu odooso dima kulodu osee takomo silesiboso.

Yesuye o hamamee dili odoo diye di

(Maka 16:14-18; Luka 24:36-49; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

¹⁶ Yesu o hamamee dili odoo 11 oso Gelili mapoo dilesó Yesuye taka to ee dodolone mubi hee mapoo palaso. ¹⁷ Diba omapoo peleso Yesu

ogoloso yimapoo goomoga poudooso. Esino dima kulodu odo aboso yo tei Yesudoo doloso tei tele. ¹⁸ Esemé Yesuye dima hegi sibilesó egeesee takaso, “Kei mi sabolo osoloso mipoo hamapoo goo susuga ee balai kitulugu amapoo olo teneeso. ¹⁹ Esiga niba mipoo susuga omapoo debeli odo susuga mapoo dilesó, diayo amapoo tei toloso mo hamamee dili odo dalame, Godeeyo to tekepo takomo di. Egeeseelone diba Mayo hu maga, osoloso Owolo mo hu maga, osoloso Dio Tei eyo hu maga diba howo olugi. ²⁰ Osoloso ayo kokodo taka to susuga niyo dodomo sile-sibilame nimapoo tenee ee see dimapoo eligi, diayo to egee dodolone ka dabalame. Esiga niba goo hagee medee gooleede, epedee hamaga bei moologoloso mi hoo poogoo mapoo duga, ayo biame susuga nibolo hodobo badalaiso.”

Godeeyo To Tekepo
Portions of the New Testament in the Odoodee
language of Papua New Guinea
Sampela hap Nupela Testamen long tokples Odoodee
copyright © 2006, 2015, 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Odoodee

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ffb0eddd-0f6e-5201-89ab-6fcbfcaebeba